

Jólablað Nettó
Allt fyrir jólin á einum stað

nettó

Skannaðu
QR kóðann

FRÉTTABLAÐIÐ

267. TÖLUBLAÐ 22. ÁRGANGUR

frettabladid.is

FIMMTUDAGUR 8. DESEMBER 2022

Steinunn Ása Þorvaldsdóttir tók við kærleikskúlu Styrktarfélags lamaðra og fatlaðra á Listasafni Reykjavíkur í gær. Þetta var í tuttugasta sinn sem kúlan er afhent. Steinunn Ása afhenti einmitt fyrstu kúluna, árið 2003, til Ólafs Ragnars Grímssonar, þáverandi forseta Íslands. Þýska listakonan Karin Sander hannaði kúluna í ár en ágóðinn rennur til sumarbúða í Reykjadal. **FRÉTTABLAÐIÐ/ANTON BRINK**

Stórfjölgun í töku smálána til marks um versnandi fjárhag landsmanna

1.200 mál berast Neytenda-samtökunum árlega þar sem leigjendur telja á sér brotið. 65 ára kona er á leið á götuna eftir húsaleiguhækkun.

bth@frettabladid.is

NEYTENDUR „Við höfum leigu-samninga sumra hagnaðardrífna leigufélaga til skoðunar, ekki þó Ölmú,“ segir Breki Karlsson, formaður Neytendasamtakanna. Alma íbúðafélag, hagnaðardrifið leigufélag, hefur tjáð Brynju Bjarnadóttur leigjanda að kostnaður hennar við húsaleigu hækki um 75.000 krónur eftir áramót vegna visitölu- og vaxtahækkana.

Mánaðarleg leiga hennar hækkar úr 250.000 krónum í 325.000. Brynja er 65 ára einstæð kona og sjúklingur og leigir á Hverfisgötu. „Ég var nú búin að setta mig við að geta ekki haldið jól vegna peningaleysis, en ég bjóst ekki við að ég færi á götuna líka,“ segir Brynja í samtali við Fréttablaðið. Alma íbúðafélag svaraði ekki fyrirspurnum Fréttablaðsins. Leigjendur eru sá hópur sem verst hefur farið út úr vaxtahækkunum og verðbólgu, að sögn Breka. „Ég get ekki tjáð mig um Ölmú enda höfum við ekki skoðað það félag sérstaklega, en það er ekki bara við hækkana að etja, sum gjöld sem lögð eru á leigjendur eru

ekki í samræmi við lög,“ segir Breki. Fjöldi ábendinga vegna leigumála fer vaxandi. 1.200 leigjendur telja á sér brotið árlega. Leigusalar hafi reynt að ráðstafa tryggingafé í kostnað á úttektum í blóra við lög. Dæmi eru um hótanir um riftun á leigusamningi sem ekki átti sér stoð í lögum. Einnig hefur verið hótad riftun vegna upplöginna vanefnda og kostnaður vegna almenns viðhalds settur á herðar leigjanda. Þá hafa Neytendasamtökin gert ýmsar athugasemdir við sektarákvæði. „Leigusali getur ekki sektað leigutaka en það hefur verið reynt hjá stórum leigufélögum,“ segir Breki.

Stórfelldar leiguhækkanir þýða að sumt fólk fer úr þröngri stöðu í vonlausu, að sögn Breka. „Ég er mjög hugsi yfir því að okkur berast vísbendingar um að æ fleiri leiti nú í skyndilán, yfirdrátt, smálán eða fresti greiðslum.“ Á heimasíðu Ölmú kemur fram að félagið rukkar umsýslugjald, 40.000 krónur, flutningsgjald er 120.000 krónur ef viðskiptavinur flytur sig milli íbúða innan eignasafns Ölmú og þrífagjald er allt að 65.000 krónur. Breki segir að rúmur fimmtungur leigjenda sem leiti réttar síns hafi ekki íslensku að móðurmáli. Það gefi vísbendingu um ójafnvægið. ■

Telja auglýsingu stangast á við lög

STJÓRNSÝSLA Óánægja er hjá kennurum vegna auglýsingar um embætti rektors Listaháskóla Íslands og telja sumir hana ekki standast lög. Þar stendur aðeins að reynsla á einhverju affagsviðum Listaháskólans sé kostur en ekki skylda. Að sögn Magnúsar Ragnarssonar stjórnarformanns myndi hæfnisnefnd aldrei taka annað til greina en að ráða einstakling sem staðist þær kröfur sem teknar eru fram í háskólalögum. **SJÁ SÍÐU 6**

Magnús Ragnarsson, stjórnarformaður LHÍ

Kammólína

Allt til jóla

KRÖNNAN

Flestir áfengisráðgjafar starfa á Vogu.

Áfengisráðgjöf verði háskólanám

bth@frettabladid.is

MENNTUN Stefnt er að því að nám í áfengis- og vímuvarnaráðgjöf flytjist yfir á háskólastig.

SÁÁ hefur um langt skeið rekið skóla fyrir áfengisráðgjafa. Nú er unnið að því í samstarfi við Háskóla Íslands og menntamálaráðuneytið að færa ráðgjöfina yfir á háskólastig. Óljóst er enn hvenær það skref yrði stigið.

Oddur Sigurjónsson, formaður Félags áfengisráðgjafa, segir að SÁÁ hafi staðið fyrir góðu námi. Hann sjái fyrir sér ákveðna framþróun sem gæti aukið vægi námsins og viðurkenningu með því að námið yrði háskólanám.

„Ef við yrðum hluti af háskóla-samfélaginu gæfi það færi á auknu samstarfi við aðrar starfsstéttir sem gæti orðið til bóta,“ segir Oddur.

Hann segist einnig sjá fyrir sér að möguleikar myndu aukast á að áfengisráðgjafar starfi víðar, þótt stærstur hluti ráðgjafa starfi hjá SÁÁ.

Þetta kom fram í sjónvarpsþætti um SÁÁ á Hringbraut. ■

Virkni og velliðan

120 manns, 60 ára plús, voru mældir af nemum í íþróttafraði Háskólans í Reykjavík. Þetta eru þátttakendur í verkefninu Virkni og Velliðan í Kópavogi, sem miðar að andlegri og heilsuefingu eldra fólks. Breiðablik, HK, UMSK og Gerpla taka þátt. Lögð er áhersla á styrk, þol og jafnvægisæfingar. FRÉTTABLAÐIÐ/ANTON BRINK

Ræða einelti sem sló allt hverfið

lovisa@frettabladid.is

SKÓLAMÁL Í kvöld er opinn íbúafundur í Ástjarnarkirkju um einelti og stafrænt ofbeldi. Fundurinn er haldinn í kjölfar eineltisumræðu í samfélaginu en mörgum var brugðið í október þegar greint var frá alvarlegu einelti gegn nemanda í Hraunvallaskóla, sem er í sama hverfi og kirkjan í Hafnarfirði.

„Þetta sló allt hverfið og allt samfélagið og fólk er enn að velta þessu fyrir sér. Þetta má ekki deyja í umræðunni. Þetta var vekjandi atriðið allt,“ segir Bolli Pétur Bollason prestur en ákall var eftir umræðuna um að það yrði haldinn íbúafundur.

Bolli segir að allir séu velkomnir á fundinn en þar mun Kolbrún Hrund Sigurgeirsdóttir, verkefnastýra Jafnréttisskóla Reykjavíkur og formaður ráðgjafarteymis í skóla- og frístundastarfi hjá Reykjavíkurborg, ræða um

Arnór Bjarki Blomsterberg og Bolli P. Bollason prestar. FRÉTTABLAÐIÐ/ERNIR

stafrænar áskoranir og ofbeldi.

„Hún mun tala um mikilvægi þess að foreldrar og nærsamfélagið standi saman.“

Eftir erindi hennar mun vera tími fyrir umræður og fyrirspurnir að sögn Bolla en fjölmargir hafa leitað til kirkjunnar í kjölfar umræðunnar.

„Þetta er gott og rúmt húsnæði sem við höfum þannig að það er nóg pláss. Við vonumst til þess að sjá sem flesta.“ ■

Skógrækt mun sjöfaldast hér á landi á næstu árum

Stefna stjórnvalda í loftslagsmálum, krafa á fyrirtæki um kolefnisjöfnun og ábatasöm viðskipti með kolefniseiningar kallar á stórauðna skógrækt hér á landi. Framleiðslugetan innanlands er löngu fullnýtt.

ser@frettabladid.is

NÁTTÚRA Skógræktarstöðvar á Íslandi hafa ekki lengur undan við framleiðslu á plöntun til nýræktunar og keppist Skógræktin nú við að fá einkafyrirtæki til að hefja starfsemi á þessu sviði.

Þetta segir Þröstur Eysteinnsson skógræktarstjóri en hann horfir fram á umskipti á sínu sviði á næstu árum. Þrjár milljónir skógarplantna voru framleiddar um og upp úr hrúni, en á síðustu þremur árum hefur ræktunin tvöfaldast. Á næsta ári mun Skógræktin ein framleiða sex milljónir plantna og vonast er til að einkaaðilar rækti eina til tvær milljónir plantna til viðbótar á ári. Út áratuginn er svo áætlað að plöntuframleiðslan muni aukast um allt að tvær milljónir á ári og fari í 20 milljónir plantna í lok hans.

„Framleiðslugetan er löngu fullnýtt og nú þarf að spýta í lófana,“ segir Þröstur, en ræktunin fari nú að langmestu leyti fram hjá Sóluskógum í Kjarnaskógi við Akureyri og í Kvistabæ í Reykholti á Suðurlandi.

„Núna heitum við á einkaaðila að hefja ræktun,“ bætir hann við og kveðst vongóður. „Ég veit um tvo aðila sem eru að skoða fjármögnun og staðsetningu,“ segir skógræktarstjóri og vonast til að einkageirinn taki vel við sér.

Aðstæður eru enda gjörbreyttar – og þar vegur þrennt þýngst. „Í fyrsta lagi eru stjórnvöld að setja stórukið fjármagn í málaflokkinn vegna stefnu sinnar í loftslags-

Þrjár milljónir skógarplantna voru framleiddar hér á landi um og upp úr hrúni en ræktunin mun að líkindum verða um 20 milljónir plantna í lok áratugarins. FRÉTTABLAÐIÐ/GVA

Núna heitum við á einkaaðila að hefja ræktun.

Þröstur Eysteinnsson, skógræktarstjóri

málum,“ bendir Þröstur á, en í öðru lagi horfi fyrirtæki nú fram í tímann. „Forkólfar þeirra vita að þau verða krafín um kolefnisjöfnuð á næstu árum,“ segir Þröstur og nefnir

sjávarútvegsfyrirtækin sérstaklega. „Þau ryðja slóðann, enda vita menn á þeim bænum að allur fiskur á Evrópumarkaði þarf ekki bara að vera sjálfbærnivottaður heldur mun líka verða gerð krafa um að hann verði kolefnisjafnaður.“

Í þriðja lagi muni einkaaðilar huga að skógrækt til að selja kolefniseiningar í grænt bókhald fyrirtækja um allan heim. „Þetta er að verða valkvæður markaður um allan heim og því geta menn keypt sér kolefnisjöfnun hvar sem þeim sýnist,“ segir Þröstur.

En á þessu mikla uppvaxtar-skeiði sem fram undan er vaknar spurningin hvort Íslendingar þurfi að fara að flytja inn skógarplöntur, slíkur sem skorturinn er á þeim orðinn. „Við útilokum ekki slíkt, þótt við viljum forðast óværuna að utan sem á stundum fylgir innfluttum plöntum. En þess þá heldur að einkageirinn hér á landi taki við sér,“ segir Þröstur Eysteinnsson. ■

OMEGA-3 COLLAGEN

HREIN ÍSLENSK FÆÐUBÓT

HJARTA
OG
ÆÐAKERFI

Í POKUM FYRIR LÁGMARKS KOLEFNISSPOR

ARCTIC HEALTH

AHI.IS

blómaval HÚSASMIÐJAN

JÓLIN FYRIR ÞIG

Lifandi jólatré

20%
afsláttur

Normannspinur í úrvalsflokki,
íslensk stafafura og rauðgreni

25%
afsláttur

Seríur og jólavörur

Skreytingarefni • Jólasyttur • Servíettur • Jólaskraut
Jólaljós • Jólaseríur • Jólappapír • Gervijólatré ... og margt fleira

**Jólagjafa-
handbók**
2022

Birgir Jónsson, forstjóri Play, segist vera stoltur af stundvísí félagsins.

Play var betra en Icelandair annan mánuðinn í röð

benediktboas@frettabladid.is

SAMGÖNGUR Flugfélagið Play var með betri sætanýtingu en Icelandair annan mánuðinn í röð. Sætanýting Play í nóvember var 79,1 prósent, að því er fram kemur í tilkynningu sem félagið sendi frá sér í gær. Icelandair gaf út sínar farþegatölur á þriðjudag þar sem fram kom að sætanýting í nóvember hefði verið 73 prósent. Í október var sætanýting Play einnig betri en hjá Icelandair eða 81,9 prósent gegn 80 prósentum hjá Icelandair.

Stundvísí Play í nóvember var heil 98,2 prósent en samkvæmt tilkynningunni hefur Play aldrei náð betri stundvísí frá því að full starfsemi hófst. „Það hefur verið einkar ánægjulegt að sjá meiri en 90 prósent sætanýtingu á mörkuðum á borð við London og París. Þá er ég virkilega stoltur af stundvísí Play í mánuðinum. Okkur er mjög í mun að þjónusta farþega Play á sem bestan hátt og þetta er afrakssturinn,“ segir Birgir Jónsson, forstjóri Play. ■

Munu geta frestað lífeyristökunni

kristinnhaukur@frettabladid.is

KJARAMÁL Heilbrigðisstarfsfólk sem starfar hjá ríkinu eftir sjötugt mun geta frestað að taka út lífeyrinn sinn. Þetta kemur fram í nýjum drögum að lagabreytingu sem Willum Þór Þórsson heilbrigðisráðherra tilkynnti upprunalega um í sumar.

Eins og Fréttablaðið greindi frá fyrir skemmstu óttaðist Landssamband eldri borgara að eldra fólk yrði nýtt sem ódyrt vinnuafli.

Samkvæmt drögum Willums mun fólk ekki greiða í samtryggingarsjóð eftir sjötugt. Hins vegar má láta draga af launum sínum upphæð sem fer í séreignarsjóð. Greiðir hið opinbera þá mótframlag á móti. ■

Milljarður króna í betri lýsingu frá ljósastaurum

benediktboas@frettabladid.is

STJÓRNSÝSLA Reykjavíkurborg hefur samþykkt í innkaupa- og framkvæmdaráði að kaupa níu þúsund lampa fyrir ljósastaura fyrir 1,1 milljarð króna. Gert er ráð fyrir að lamparnir verði búnir að greiða sig upp á sex til sjö árum en líftími lampa er áætlaður 20 til 25 ár.

Í Reykjavík eru um 25.200 lampar í eigu Reykjavíkurborgar og 7.700

lampar í eigu annarra. Borgin er þegar búin að skipta út 12 þúsund lömpum en fjögur þúsund lampar eru til á lager og bíða þess að verða settir upp. Tveir verktakar eru að vinna að uppsetningu þeirra.

„Borgin verður að einhverju leyti bjartari með nýrri lýsingu vegna þess að eldri lampar hafa veðrast með tímanum. Nýja lýsingin leggur einnig meiri áherslu á lýsingu fyrir gangandi og hjólandi,“ segir í svari

480

þúsund greiðir Reykjavíkurborg í viðhaldsgjald á hverjum degi.

borginnar við fyrirspurn Fréttablaðsins.

Í svarinu segir að rafmagns-kostnaður fyrir gatnalýsinguna sé 60 þúsund krónur á klukkustund þar sem Reykjavíkurborg greiðir 38.400 krónur en aðrir notendur 21.600 krónur.

Viðhaldsgjald sé 750 þúsund krónur á dag alla daga ársins og þar af greiðir Reykjavíkurborg 480 þúsund krónur á dag. ■

Loftslagsaðgerðum verði að vera beint að börnum og þau fái að taka þátt

Sérfræðingur hjá Barnahjálpi Sameinuðu þjóðanna segir mikilvægt að lögð sé áhersla á börn í öllum aðgerðum og að þau fái að taka þátt. Barnahjálpin hefur sent frá sér neyðarkall upp á tíu milljarða Bandaríkjadala til að bregðast við neyð barna, meðal annars vegna loftslagsvárisinnar.

lovisa@frettabladid.is

UMHVERFISMÁL Amy Wickham, sérfræðingur hjá Barnahjálpi Sameinuðu þjóðanna, segir algert lykilatriði að loftslagsaðgerðir séu barnmiðaðar, að börn séu áhersluatriði þegar slíkar aðgerðir eru skipulagðar og að börnum sé gert kleift að taka þátt. Wickham var á landinu í síðustu viku, fundaði með ráðamönnum og kynnti stefnu UNICEF. „Loftslagskrisan snýst um réttindi barna og börn munu þola alvarlegustu afleiðingar hennar. Á sama tíma bera þau minnstu ábyrgðina á henni og það er því skylda okkar að þau fái að taka þátt í þeim ákvörðunum sem við tökum í dag,“ segir Wickham.

Barnahjálpi Sameinuðu þjóðanna sendi nýlega frá sér neyðarákall og óskaði eftir um tíu milljörðum Bandaríkjadala til að styðja við börn sem hafa orðið fyrir áhrifum stríðsátaka, náttúruhamfara og loftslagsbreytinga. Takist söfnunin er gert ráð fyrir að á næsta ári verði hægt að aðstoða 110 milljón börn í neyð í 155 löndum um allan heim. Í ákallinu segir framkvæmdastýra samtakanna, Catherine Russell, að aldrei hafi fleiri börn búið við neyð í heiminum vegna hamfara og stríðsátaka og að loftslagsváin auki enn frekar á þann vanda.

Börn þola alvarlegustu afleiðingar loftslagskrisunnar að sögn sérfræðings UNICEF.

FRÉTTABLAÐIÐ/
GETTY

”

Þetta er ekki forgangsmál alls staðar en við erum að komast þangað.

Amy Wickham, sérfræðingur hjá Barnahjálpi SP

Amy hefur unnið að því í nærri áratug að innleiða barnmiðaðar aðgerðir í loftslagsmálum og segir að það hafi margt breyst á þessum tíma. Til að byrja með hafi fáir viljað hlusta á hana en í dag sjái hún að fleiri taki málið alvarlega og að á æ fleiri stöðum fái börn að taka þátt, að segja sína skoðun og aðstoða.

„Ungt fólk fær nú oftær tækifæri til að raunverulega hafa áhrif og það er risastórt skref. Þetta er ekki forgangsmál alls staðar en við erum að komast þangað. Bara á síðustu tólf mánuðum hef ég séð mikla þróun. En það er alltaf hægt að gera betur.“

Amy segir starfið geta tekið á en að það hjálpi að sjá von hjá ungu fólki. Hún rannsakaði fyrir COP27 hvað 167 lönd eru að gera til að bregðast við loftslagsvánni og flokkaði þau í fjóra flokka eftir því hversu góð viðbrögðin eru og hversu vel

þau taka tillit til barna. Ísland var meðal landanna sem voru rannsókuð en Ísland var í flokki C sem þýðir að landið uppfyllti aðeins viðmið fyrir einn af fjórum flokkum.

Spurð hvar við ættum að byrja hér á landi segir Amy:

„Með því að upplýsa fólk. Þetta er nýtt, þessar barnmiðuðu aðferðir, og ég held að það sé best að byrja á því að kynna þær fyrir fólki og hvernig það getur nýtt sér þær. Á sama tíma er mjög gott að líta til þeirra sem standa sig vel og nýta sér þekkinguna sem þegar er til staðar.“

Hún segir að hingað til hafi hún fundið fyrir hiki við að innleiða þessar aðferðir. Mörg lönd séu mjög fókuseruð á að innleiða aðgerðir sem eigi að koma í veg fyrir loftslagsbreytingar en mjög mikilvægt að aðgerðir miði að því að aðlagast breytingunum sem þegar eru orðnar. ■

ÍS BAND UMBOÐSAÐILI RAM Á ÍSLANDI

RAM

EIGUM BÍLA TIL AFHENDINGAR STRAX!

VERÐ FRÁ 10.371.732 KR. ÁN VSK.
12.860.948 KR. M/VSK.

ÖFLUG 6,7 LÍTRA CUMMINS DÍSELVÉL, 370/420* HESTÖFL OG
*AISIN SJÁLFSKIPTING. RAM 3500 ER MEÐ MESTA INNRARÝMIÐ
(MEGA CAB) Í SÍNUM FLOKKI.

BJÓÐUM UPP Á 35", 37" OG 40" BREYTINGAPAKKA.

BÍLL Á MYND: RAM 3500 LARAMIE CREW CAB MEÐ 37" BREYTINGU, KASTARAGRIND OG LJÓSKÖSTURUM

Adventukvöld **ELLINGSEN**

Pann **8. desember** kl. 18-21 verður Adventukvöld í Ellingsen.
Við ætlum að hafa það huggulegt með ristuðum möndlum, heitu súkkulaði,
jólatónlist og **Tax Free** afslætti af fatnaði, skóm og fylgihlutum.

Kláraðu jólagjafakaupin í jólastemningu!

Lifandi tónlist

Kl. 18.45 - Inga María

Kl. 20.00 - Salka Sól

ELLINGSEN

Fiskislóð 1, Reykjavík / 580-8500 / Síðan 1916 / www.ellingsen.is

Læknar rukka valkvætt fyrir símaviðtöl

bth@frettabladid.is

HEILSUGÆSLA „Við viljum benda á að gjald kann að verða tekið fyrir símtalið ef meira en mánuður er liðinn frá komu til læknisins,“ eru talskilaboð sem óma nú í eyru þeirra sem hringja í Læknastöðina Glæsibæ.

Framkvæmdastjóri, Úlfar Þórðarson, segir stutt síðan stöðin ákvað að upplýsa viðskiptavinum með fyrirgreindum hætti. Ástæðan sé að sumum hafi komið á óvart að rukkað væri fyrir símtöl.

Í símaviðtali við sérfræðing getur falist eftirfylgni, lyfja-endurnýjun eða annað og kemur símtalið þá í stað komu. Oftast er byggt á faglegu sambandi sem hefur skapast milli læknis og skjólstæðings.

Valkvætt er að sögn Úlfars, að minnsta kosti að hluta, hvort læknir rukkar fyrir svona símtal. Ákvörðun kann að velta á eðli þjónustu eða félagslegum aðstæðum skjólstæðings. Kostnaðarþátt-taka greiðanda getur orðið mest 4.700 krónur.

Spurður hvort matskennd gjald-taka orki tvímælis segir Úlfar:

„Fyrir svona þjónustu þar sem

Aukin þjónusta er veitt í gegn um síma. **FRÉTTABLAÐIÐ/GETTY**

erindið er misjafnt og meðferðin mismunandi verður það alltaf mat hvort rukkað sé fyrir þjónustuna. Það er öðruvísi með formleg og bókuð viðtöl.“

Úlfar segir að eftir Covid hafi sú tilhneiging aukist að fólk kjósi að ná lausn sinna mála í síma í stað komu. Sem henti vel þegar löng bið sé eftir viðtalstímum.

Samkvæmt upplýsingum Fréttablaðsins rukka aðrar stöðvar á höfuðborgarsvæðinu einnig fyrir sambærilega þjónustu. Glæsibær virðist þó eina stöðin sem aðvarar þá sem hringja með talskilaboðum um að símtöl kunni að kosta skjólstæðinga fé. ■

Nokkrir kennarar sem Fréttablaðið ræddi við en vilja ekki koma fram undir nafni hafa áhyggjur. **FRÉTTABLAÐIÐ/ERNIR**

Telja háskólalög brotin með auglýsingu um nýjan rektor

Óánægja er hjá starfsfólki vegna auglýsingar um embætti rektors Listaháskólans. Formaður stjórnar skólans segir af og frá að auglýsingin standist ekki háskólalög.

tsh@frettabladid.is

STJÓRNSÝSLA Starfsfólk Listaháskóla Íslands er uggandi vegna orðalags í auglýsingu um embætti nýs rektors. Þar kemur fram að umsækjendur þurfi að hafa viðtæka þekkingu á rannsóknnum og starfi háskóla auk staðgöðrar þekkingar á listum og skapandi greinum. „Reynsla á einhverju af fagsviðum Listaháskóla Íslands er kostur.“

Kennarar LHÍ sem Fréttablaðið ræddi við en vilja ekki koma fram undir nafni hafa áhyggjur af því að orðalagið brjóti í bága við 15. grein háskólalaga þar sem segir að rektor skuli hafa starfað „sem háskólakennari á einu eða fleiri viðurkenndum fræðasviðum viðkomandi háskóla“.

Umsækjendur skulu hafa þekkingu og reynslu í samræmi við alþjóðleg viðmið fyrir viðkomandi starfsheiti á þeirra fræðasviði, staðfest með áliti dómnefndar eða með doktorsprófi frá viðurkenndum háskóla. Fimm manna stjórn LHÍ samdi auglýsinguna. Tveir eru fulltrúar mennta- og menningarmála-

ráðuneytisins (nú háskólaráðuneytið) þar á meðal formaður, Magnús Ragnarsson, sem hafnar því alfarið að auglýsingin brjóti í bága við lög.

„Við höfum umhverfi þar sem gilda lög um háskóla og að sjálf-sögðu munum við fara eftir þeim. Við hins vegar teljum það vera kost að umsækjandi sé með reynslu af þessum fagsviðum af því þeir sem koma til greina samkvæmt lögum eru miklu fleiri en þeir sem hafa reynslu af fagsviðum okkar,“ segir Magnús.

Að sögn Magnúsar myndi hæfnis-nefnd Listaháskólans aldrei taka annað til greina en að ráða einstakling sem stæðist þær kröfur sem teknar eru fram í háskólalögum.

„Hún er skipuð af fagmenntuðum einstaklingum og háskólarektorum. Hún er skipuð af fagfólki og er bara sama hæfnisnefnd og er við störf í dag í háskólum. Það er enginn úr stjórn í henni.“

Áhyggjur í LHÍ lúta að því að túlka megi orðalag auglýsingarinnar svo að lýst sé eftir einstaklingi úr stjórnsýslu fremur en einhverjum sem er með reynslu og fagþekkingu á sviði lista. Magnús þvertur fyrir það.

„Nei, guð minn almannatugur. Það gilda lög um háskóla á Íslandi, þau munu gilda um þessa ráðningu. Mér finnst þessi umræða bara mjög sérstök,“ segir hann.

”

Það gilda lög um háskóla á Íslandi, þau munu gilda um þessa ráðningu. Mér finnst þessi umræða bara mjög sérstök.

Magnús Ragnarsson, stjórnar-formaður LHÍ

Í svari við fyrirspurn Fréttablaðsins segir Áslaug Arna Sigurbjörnsdóttir, háskóla-, iðnaðar- og nýsköpunarráðherra, að ráðningarferlið sé í höndum stjórnar Listaháskólans sem beri ábyrgð á auglýsingunni.

„Ráðningarferlið hefur því hvorki komið inn á mitt borð sem ráðherra né verið í farvegi innan ráðuneytisins,“ segir Áslaug og vísar enn fremur öllum spurningum um ráðningarferlið til stjórnar LHÍ. ■

Nánar á [frettabladid.is](#)

Ólafur Jóhann trónir á toppi metsölulistans

olafur@frettabladid.is

MENNING Játning eftir Ólaf Jóhann Ólafsson var mest selda bók in nóvember, samkvæmt metsölulista Eymundsson. Reykjavík glæpasaga eftir Ragnar Jónasson og Katrínu Jakobsdóttur kom næst á eftir.

Margrét Jóna Guðbergsdóttir, vörustjóri Pennans-Eymundsson, segir Játningu hafa verið á mikilli siglingu allt frá því að hún kom út. Breiddin á metsölulistanum sé einkar athyglisverð. Þar séu skáld-sögur og barnabækur og meira að segja ein bók á ensku. Í 10. sæti er bók Yule lads eftir Brian Pilkington.

„Þetta bendir eindregið til þess að erlendir ferðamenn og endurkoma þeirra eftir Covid hafi áhrif á bók-sölu hér á landi fyrir þessi jöl.“

Arnaldur, Yrsa, Sigríður Hagalín, Auður Ava og Jón Kalman eru einnig með bækur í efstu tíu sætunum.

Ólafur Jóhann Ólafsson, rithöfundur

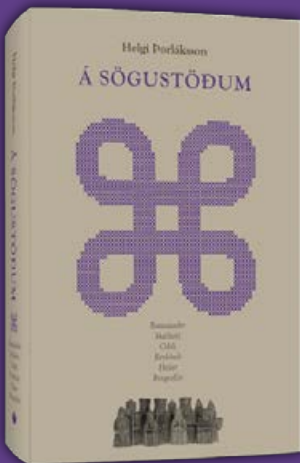
„Svo eru þarna barnabækur, en David Walliams gerði allt vitlaust þegar hann heimsótti Ísland um miðjan nóvember og troðfyllti meðal annars verslun Pennans-Eymundsson í Smáralind þegar hann kom þar fram og áritaði bækur.“

Orri óstöðvandi, fimmta bók in um Orra eftir Bjarna Fritzson, er líka á listanum yfir mest seldu bækur nóvember.

Að sögn Margrétar jókst salan í nóvember milli ára og desember fer vel af stað. ■

SÖGUSTAÐIR Í NÝJU LJÓSI

BESSASTAÐIR
SKÁLHOLT
ODDI
REYKHOLT
HÓLAR
ÞINGVELLIR

Í þessari vönduðu bók **Helga Þorlákssonar** er fjallað um sex merka sögustaði á Íslandi, sagan rakin og grennslast fyrir um það á hverju hlutverk þeirra byggist.

NISSAN
INTELLIGENT
MOBILITY

Nýr Nissan Qashqai

Fullkominn borgarjepplingur magnaður með Mild Hybrid tækni

PANTAÐU ÞINN NISSAN QASHQAI NÚNA.

Verð frá: 5.790.000 kr.

5 ÁRA ÁBYRGÐ*

FLEX leiguverð frá: 165.390 kr. á mánuði.

Miðað við 36 mánuði og 18 þ.km. á ári. Nánar á flex.is

www.nissan.is

*Skilyrði fyrir ábyrgð eru að eigandi tryggi og kosti reglulegt þjónustueftirlit hjá viðurkenndum aðilum. Nánari upplýsingar á www.nissan.is

Bílasala Akureyrar
Akureyri
www.blak.is
461 2533

Bílaverkstæði Austurlands
Egilsstöðum
www.bva.is
470 5070

BL söluumboð
Vestmannaeyjum
481 1313
862 2516

Bílasala Reykjaness
Reykjanesbæ
www.bilasalareykjaness.is
419 1881

BL ehf
Sævarhófa 2 / 110 Reykjavík
525 8000 / www.bl.is

Sundkonan Thelma vann í fimmta sinn. Skiðamaðurinn Hilmar í annað.

Thelma og Hilmar hlutu heiðurinn

aron@frettabladid.is

ÍPRÓTTIR Sundkonan Thelma Björg Björnsdóttir og skiðakappinn Hilmar Snær Örvarsson voru í gær útnefnd íþróttakona og íþróttamaður ársins 2022 af Íþróttasambandi fatlaðra við hátiðlega athöfn. Í fimmta sinn á ferlinum hlýtur Thelma Björg nafnbótina íþróttakona ársins, næstoftast á eftir sundkonunni Kristínu Rós Hákonardóttur sem hlaut hana tólf sinnum. Hilmar Snær hlaut nafnbótina íþróttamaður ársins í annað sinn. Hilmar var fyrst kjörinn árið 2020 en hlýtur nú titilinn fyrir sögulegan árangur á Heimsmeistaramótinu í vetrariþróttum og á Vetrar Paralympics. ■

Það kom fáum á óvart að Volodymyr Zelenskyy yrði valinn maður ársins.

Zelenskyj maður ársins hjá TIME

benediktarnar@frettabladid.is

ÚKRAÍNA Volodymyr Zelenskyj, forseti Úkraínu, hefur verið útnefndur sem manneskja ársins hjá bandaríska tímaritinu Time. Zelenskyj, sem er 44 ára gamall, hefur nánast daglega verið í fjölmiðlum um allan heim í kjölfar innrásar Rússa í Úkraínu. Í frétt Time segir að hugrekki Zelenskyjs sé smitandi og spili það stórt hlutverk í góðu gengi Úkraínumannanna gegn Rússum. Zelenskyj var áður fyrr leikari og grínisti. Hann tók við embætti forseta Úkraínu árið 2019. ■

Varaforseti fær sex ára fangelsi

jonthor@frettabladid.is

ARGENTÍNA Dómstóll í Argentínu hefur dæmt varaforseta landsins, og fyrrverandi forseta, Cristinu Fernandez de Kirchner, í sex ára fangelsi. Hún var sakfelld fyrir að koma vini sínum í opinber störf. Ólíklegt þykir að hin 69 ára gamla de Kirchner muni afplána dóminn. Annars vegar vegna þess að búist er við því að hún muni áfrýja. Hins vegar mun staða hennar sem varaforseti veita henni vernd gegn fangelsisvistinni. ■

Vill endurskoða skólaheimsóknir til trúfélaga

kristinnpall@frettabladid.is

MÚLAÞING Fjölskylduráð Múlaþings var klofið þegar kom að tillögu Jóhanns Hjalta Þorsteinssonar um að endurskoða heimsóknir á vegum skólastofnana Múlaþings í trúfélög og heimsóknir skólabarna. Fjölskylduráð fól fræðslustjóra að vinna reglur um samskipti skólastofnana Múlaþings og trúfélaga. „Þessar heimsóknir eru til þess fallnar að skapa spurningar meðal skólabarna, af hverju sumir mæti ekki í kirkju á aðventu. Mér finnst því tilvalið að skólarnir standi ekki að þessu heldur foreldrarnir. Með því færirðu um leið ábyrgðina á trúarlegu uppeldi í hendur for-

eldranna í stað skólanna og sveitarfélaganna,“ segir Jóhann Hjalti, aðspurður hvað liggur að baki bókuninni. „Þetta er tilraun til þess að koma í veg fyrir að barn lendi utanveltu í bekkjarsamfélögum. Þótt foreldrarnir ráði hvort börnin fari með bekkjarfélögum sínum eða ekki þegar farið er í slíkar heimsóknir, þá er alltaf möguleiki á að það kvikni spurningar hjá samnemendum um af hverju einhver aðili fór ekki í kirkju,“ segir Jóhann og heldur áfram: „Trúarbragðafræði getur vel farið fram inni í kennslustofu og ég treysti kennurum vel til þess. Ég tel óþarft að setja þetta í hendur full-

Þessar heimsóknir eru til þess fallnar að skapa spurningar meðal skólabarna, af hverju sumir mæti ekki í kirkju á aðventu.

Jóhann Hjalti Þorsteinsson, fulltrúi Austur-listans

trúa trúarfélaga sem eru misjafnir eins og þeir eru margir.“ Hann bendir á að hlutfall þeirra sem eru skráðir í þjóðkirkjunni á sveitarfélaginu sé lægra en landsmeðaltalið. „Hlutfall íbúa Múlaþings sem eru í þjóðkirkjunni er lægra en landsmeðaltal. Það eru stórir hópar hérna af kaþólskum uppruna og þá er skýrt að senda þau í lútherska kirkju. Svo er líka stór hópur sem er utan trúfélags.“ Hann segir að það hafi ekki komið honum óvart að niðurstaðan væri klofin. „Þetta fór eins og ég átti von á. Þetta var í takti við flokkslínurnar hérna í Múlaþingi,“ segir Jóhann. ■

Grafið undan verðvitund neytenda

Íslenskir neytendur kvarta yfir því í auknum mæli að íslensk fyrirtæki fari eftir eigin reglum hvað varðar verðmerkingar á vörum. Neytendur benda einnig á misræmi upprunalegs verðlags á tilboðsdögum og eru dæmi um að fyrirtæki birti ekki vöruverð yfir höfuð.

helgisteinar@frettabladid.is

NEYTENDUR Auður Alfa Ólafsdóttir, verkefnisstjóri verðlagseftirlits hjá ASÍ, segir það algengt í verðlagseftirliti sambandsins að verðmerkingum í verslunum séu víða ábótavant og að ASÍ hafi fengið mikið af ábendingum frá fólki í samfélaginu sem kvarta undan misvísandi verðum. „Það er allt of algengt að verðmerkingar vanti á vörur og þjónustu. Þá virðist það vera að færast í aukana að fyrirtæki telja sig ekki þurfa að verðmerkja á staðnum heldur vísa í verð á vefsíðu fyrirtækisins þannig að neytandinn þarf að leita sér verðupplýsinga á netinu fyrir vöru eða þjónustu í verslun sem er auðvitað ekki í lagi,“ segir Auður. Ábendingar frá viðskiptavinum Nettó hafa til að mynda borist um að bækur sem seldar eru í matvöruversluninni séu ekki verðmerktar. Viðskiptavinum sé einfaldlega bent á að skanna QR-kóða í gegnum síma sinn sem fer með þá á vefsíðu þar sem verðin eru svo sýnileg. Samkvæmt 17. grein laga um viðskiptahætti og markaðssetningu er fyrirtækjum skylt að merkja vörur sínar og þjónustu með verði eða sýna það á svo áberandi hátt á sölu staðnum að auðvelt sé fyrir neytendur að sjá það. Auður segir það vera grundvallarréttur neytenda að vörur og þjónusta séu verðmerktar skýrt og skilmerkilega á þeim stað sem varan eða þjónustan er. „Neytendur eiga ekki að þurfa að

Verðlagseftirlit ASÍ segir skort á verðmerkingum slæva verðvitund neytenda og grafa undan samkeppni.

FRÉTTABLAÐIÐ/ERNIR

Þá virðist það vera að færast í aukana að fyrirtæki telja sig ekki þurfa að verðmerkja á staðnum.

Auður Alfa Ólafsdóttir, verkefnisstjóri verðlagseftirlits hjá ASÍ

leggja í einhverja vinnu við að afla sér verðupplýsinga á netinu. Verðmerkingar eru stórt hagsmunamál fyrir neytendur en skortur á verðmerkingum slævir bæði verðvitund neytenda og grefur undan samkeppni,“ segir Auður. Kvartanir viðskiptavina hafa verið áberandi á Facebook-síðunni Vertu á verði þar sem neytendur benda á vafasama viðskiptahætti. Einn notandi bendir á sófa sem var til sölu í Húsgagnahöllinni fyrir tæpar 350 þúsund krónur í byrjun nóvember. Upprunaverð sófans hafði svo hækkað um 50 þúsund krónur þegar Black Friday tilboðsvika fyrirtækisins fór í gang. Var sófinn þá til sölu á tilboðsverðinu 319.992 krónur. Egill Fannar Reynisson, eigandi Húsgagnahallarinnar, segir í samtali við Fréttablaðið að um mannleg

mistök sé að ræða. „Sófinn kemur inn og er í nokkra daga í búðinni áður en hann er birtur á vefnum hjá okkur. Það átti eftir að fara yfir verðlagninguna á sófanum og hann var bara vitlaust verðlagður,“ segir Egill og bætir við að sófinn hafi aldrei verið seldur á 349.990 krónur en skyldi einhver hafa viljað kaupa hann á því verði fyrir verðbreytingu hefði það staðið til boða. Matthildur Sveinsdóttir hjá Neytendastofu segir að ný reglugerð í tengslum við þessi málefni verði bráðum innleidd á Íslandi. „Evrópusambandið er búið að samþykkja nýja tilskipun um reglur varðandi verðlækkun. Samkvæmt þeim reglum þá þarf herra verðið sem strikað er yfir á tilboðsdögum að vera lægsta verð sem varan hefur verið seld á á seinasta 30 daga tímabili.“ ■

Ætluðu að fremja valdarán í Þýskalandi

jonthor@frettabladid.is

ÞÝSKALAND Rúmlega sjötugur prins, fyrrverandi yfirmaður úr hernum, dómari og fyrrverandi þingmaður eru í hópi 25 manna sem voru handteknir í Þýskalandi í gær grunaðir um að skipuleggja valdarán, til að mynda með vopnaðri árás á þýska þingið. Fram hefur komið að handtöku-aðgerðir lögreglunnar hafi verið umfangsmiklar. Talið er að þessar áætlanir hafi verið innblásnar af árásinni á

Bandaríkjaþing í janúar í fyrra, sem og QAnon-samsæriskenningunum. Þeir eiga að afneita tilvist Þýskalands eins og það er í dag og vilja meina að Þriðja ríkið eigi enn rétt á sér þrátt fyrir fall þess í síðari heimsstyrjöldinni 1945. Hópurinn er einnig talinn hafa tengsl við flokkinn AfD og andstæðinga Covid-bólusetninga. Innanríkisráðherra Þýskalands, Nancy Faeser, segir þennan hóp vera andstæðinga lýðræðisins, en tekur fram að það sé óljóst á þessu stigi málsins hversu langt

25 manns voru handteknir í aðgerðum þýsku lögreglunnar í gær.

áætlanirnar voru komnar og hvort einhverjar líkur hafi verið á því að þær myndu heppnast. Þó tók hún fram að brugðist yrði við málinu af fullum krafti. Heinrich prettáandi, leiðtogi hópsins, á ættir sínar að rekja til þýskra konungsfjölskyldna. Hann tjáði sig við þýska fjölmiðla í ágúst á þessu ári og þar sagðist hann vera „bitur gamall karl“ með „klikkaðar skoðanir byggðar á samsæriskenningum“. Hann hafi snúið baki við fjölskyldu sinni, sem hafi að sama skapi snúið baki við honum. ■

ALLTAF HEITT Á KÖNNUNNI

Bílaland býður ykkur velkomin á nýtt og glæsilegt plan **K7** þar sem bílarnir okkar eru **yfirfarnir** og **ástandsskoðaðir**.

bilaland.is

Rnr. 149545

BMW X3 Xdrive30e M-Sportpakki
Nýskr. 10/20, ekinn 31 þ.km, bensín/rafmagn, sjálfskiptur.

VERÐ:
8.990.000 kr.

Rnr. 410361

SUBARU Forester Premium
Nýskr. 03/20, ekinn 55 þ.km, bensín, sjálfskiptur.

VERÐ:
5.390.000 kr.

Rnr. 149516

OPEL Mokka Ultimate 50kWh
Nýskr. 08/21, ekinn 12 þ.km, rafmagn, sjálfskiptur.

VERÐ:
4.890.000 kr.

Rnr. 149609

NISSAN Qashqai Acenta 2wd Panorama
Nýskr. 03/21, ekinn 15 þ.km, bensín, sjálfskiptur.

VERÐ:
5.290.000 kr.

Rnr. 131599

SUZUKI Across GLX PHEV
Nýskr. 12/20, ekinn 50 þ.km, bensín/rafmagn, sjálfskiptur.

VERÐ:
6.890.000 kr.

Rnr. 149613

MITSUBISHI Outlander Invite PHEV
Nýskr. 07/19, ekinn 24 þ.km, bensín/rafmagn, sjálfskiptur.

VERÐ:
4.490.000 kr.

Rnr. 380740

NISSAN Leaf N-Connecta 40kWh
Nýskr. 09/21, ekinn 12 þ.km, rafmagn, sjálfskiptur.

VERÐ:
4.590.000 kr.

Rnr. 380689

MG ZS EV Comfort 50kwh
Nýskr. 09/22, ekinn 3 þ.km, rafmagn, sjálfskiptur.

VERÐ:
4.690.000 kr.

Rnr. 149662

NISSAN Juke Acenta 2wd
Nýskr. 08/21, ekinn 47 þ.km, bensín, sjálfskiptur.

VERÐ:
3.790.000 kr.

Rnr. 410341

JEEP Compass Trailhawk PHEV
Nýskr. 12/20, ekinn 42 þ.km, bensín/rafmagn, sjálfskiptur.

VERÐ:
6.190.000 kr.

Rnr. 149482

HONDA CRV Lifestyle Hybrid
Nýskr. 06/21, ekinn 66 þ.km, bensín/rafmagn, sjálfskiptur.

VERÐ:
6.290.000 kr.

Rnr. 334244

NISSAN Navara Tekna
Nýskr. 08/18, ekinn 51 þ.km, dísil, sjálfskiptur.

VERÐ:
8.590.000 kr.

OPNUNARTÍMI:
Mánudaga 10-18, þriðjud.-fimmtud. 9-18,
föstudaga 9-17, laugardaga 12-16

Bílaland og Hyundai notaðir
K7 – Krókhálsi 7, 110 Reykjavík
Sími 525 8000 - bilaland@bilaland.is

bílaland
www.facebook.com/bilaland.is

Lárus Welding segist gera sér fulla grein fyrir því að það voru margir í miklu erfiðari stöðu en hann í kjölfar hrunsins.

MYND/ADSEND

Mikilvægt að standa upp einhvers vísari

Guðmundur Gunnarsson
ggunnars
@frettabladid.is

Lárus Welding, fyrrverandi forstjóri Glitnis banka, segist líta á það sem hluta af mikilvægum lærdómi að segja frá sinni upplifun af aðdraganda og eftirmálum bankahrunsins. Hann hefur ekki veitt viðtöl eða tjáð sig um atburðina í fjórtán ár en segir nú loks sögu sína.

Í bókinni Uppgjör bankamanns sem kom út í vikunni rekur Lárus Welding, fyrrverandi forstjóri Glitnis, atburðina fram að falli bankanna og efnahagshruni í október árið 2008.

Hann segir tilurð bókarinnar frekar einfalda. Honum hafi fundist kominn tími á að segja frá sinni upplifun eftir að hafa haldið sig frá öllum viðtölum og umræðu í öll þessi ár.

„Svo er að vissu leyti mjög hollt að gera upp hluti sem hafa mikil og djúpstæð áhrif á mann. Þessir sautján mánuðir sem ég var í Glitni munu líklega aldrei fara frá mér. Ég hef verið spurður út í þetta árum saman en svo kemur bara sá tímapunktur að sagan er orðin of löng og flókin til að útskýra hana í stuttu máli. Þess vegna er þetta orðið að bók og ég vona bara að hún verði til einhvers gagns,“ segir Lárus.

En af hverju taldi hann ekki tíma-bært að gera það fyrr?

„Þetta voru hrikalegir atburðir sem kölluðu fram sterkar tilfinningar. En andrúmsloftið hefur róast og þetta er spegill og saga sem hefur ekki verið sögð að minnu viti.“

Lárus var ráðinn forstjóri Glitnis vorið 2007, þá aðeins þrítugur. Hann gegndi stöðunni í sautján mánuði fram að bankahruni. Við tók baráttu í dómssölum þar sem Lárus var meðal annars með réttarstöðu sakbornings í rúman áratug.

Að sögn Lárusar er enginn vafi á því að eitt og annað fór úrskeiðis í tengslum við hrunið. Hann segir þó aðalatriðið vera, frá öllum hliðum, að hægt sé að læra af atburðum sem þessum.

„Ég hef alltaf sýnt því skilning

“

Fyrir einhverja skrítna tilviljun er ég orðinn bankastjóri þarna rétt liðlega þrítugur. Maður fær allt að því kjánahroll yfir því í dag.

að það þyrfti að fara fram uppgjör sem fæli í sér viðtækar rannsóknir en það voru kannski vonbrigði að út úr þeim rannsóknum kom svona langt og óskilvirkt ferli í dómsskerfinu, sem kannski skilaði að minnu viti ekki alveg rétta lærdómnum eða niðurstöðunum. En eins og ég segi tókst mér að vera nokkuð æðrulaus í því ferli öllu þó að það hafi tekið mjög langan tíma. Fólk lendir í alls konar erfiðleikum í lífinu. Þetta voru strembnir tímar fyrir alla og það voru margir í miklu erfiðari stöðu en ég. Þetta er bara eitt af þessum verkefnum sem maður þarf að læra af,“ segir Lárus og bætir við: „Á endanum skipti mestu að standa upp einhvers vísari. Ef maður nýtir mótlætið rétt þá getur maður lært heilmikið. Sérstaklega um sjálfan sig.“

Hafandi sagt það segist Lárus aldrei hafa upplifað annað en að fólk sem starfaði í íslensku bönkunum hafi verið að vinna af heilum hug.

„Ég er fullkomlega sammála því að margt hefði mátt gera betur. Við vorum ekki nógu varkár og fórum af geyst. En ég held samt að sú skýring sé ekki alls kostar rétt að í íslensku bankakerfi hafi slæmt fólk verið að verki.“

Að mati Lárusar er þetta eitt af

þeim sjónarhornum sem hann vill draga fram. Allur þessi lærdómur en líka þessi mannlegi þáttur.

„Ég fór til að mynda sjálfur og sótti mér frekari menntun í kjölfarið á þessum atburðum. Til að reyna að skilja hvernig í ósköpunum þetta gerðist. Til að átta mig á þessu sjálfur.“

Í dag segist hann líta svo á að hann hafi verið ótrúlega lánsamur. Eftir standi að hann hafi verið umkringdur góðu fólki í gegnum allt ferlið.

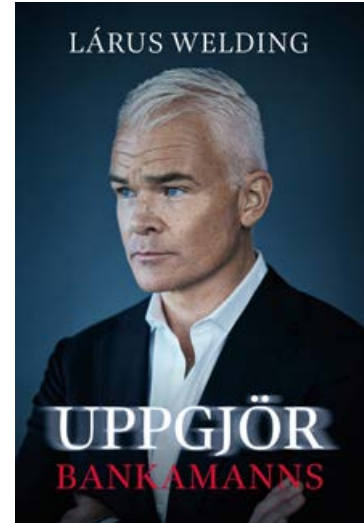
„Þetta er auðvitað ótrúleg saga. Fyrir einhverja skrítna tilviljun er ég orðinn bankastjóri þarna rétt liðlega þrítugur. Maður fær allt að því kjánahroll yfir því í dag. Og af því að við erum að tala um lærdóm: Þó að ég hafi fundið mig mjög vel í að vera bankamaður þá lærði ég það alla vega af þessu að mig langar ekki að verða bankastjóri. Ég þarf þá ekki að elta við það meir.“

Í bókinni rekur Lárus meðal annars tíma sinn sem framkvæmdastjóri Landsbankans í London á árunum fyrir hrun, en líka allt sem á eftir fylgdi. Rannsókn, yfirheyrslur og dómsmál.

„Ég reyndi bara að nálgast eftirmálin eins faglega og ég gat. Svára öllum spurningum og hjálpa til við að gera atburðina upp. Auðvitað var maður ekkert alltaf sáttur sérstaklega þegar það var sífellt verið að gera manni upp einhvern slæman ásetning í störfum sínum og vissulega hefur þetta haft mikil áhrif á mitt líf en þetta er bara mín saga. Ein af mörgum.“

Lárus segir hana aldrei geta verið annað en sanna og rétta eins og hann upplifði hana.

„Það mun vafalaust koma mörgum á óvart hversu hreinskilinn ég er í minni frásögn. Kannski mun það líka koma einhverjum á óvart að aðdragandinn var mögulega ekki eins glannalegur og margir hafa haldið. Mín upplifun af þessum tíma er umfram allt að hafa kynnst vinnusömu fólki sem var að reyna að gera sitt besta og standa sig vel. Ég varð aldrei var við einhvern

Lárus segist óvenju hreinskilinn í nýútkominni bók sinni. MYND/ADSEND

annarlegan ásetning. Eins undarlega og það kann að hljóma í eyrum einhverra.“

Að sama skapi segist Lárus skilja viðbrögðin sem blossuðu upp þegar kerfið féll í heild sinni með afdrifaríkum afleiðingum.

„Ég skil það bara fullkomlega. Ég öfunda ekki heldur þá sem voru í sporum rannsækenda, fjármálaeftirlits, saksóknara eða dómstóla. Þeirra verkefni var gríðarlega vandasamt með öllum þeim þrýstingi og kröfum sem voru í samfélaginu. Ekki síður en okkar sem vorum að reyna að bjarga bönkunum. En við hrikalega atburði, þá vill fólk fá skýringar. Það er eðlilegt,“ segir Lárus.

Aðspurður hvort hann hafi ekki óttast að stíga aftur fram í sviðsljósið með útgáfu bókarinnar segist Lárus vissulega hafa velt því fyrir sér.

„En á endanum taldi ég rétt að varpa þessu ljósi á atburðina. Auðvitað er frekar langt um liðið, heil fjórtán ár. En svo er þetta bara lítil bók og sjónarhorn eins manns. Einhverjir kunna að vera ósammála öllu sem ég segi en það er líka bara allt í lagi. Ég hef fullan skilning á því,“ segir Lárus Welding. ■

“

Einhverjir kunna að vera ósammála öllu sem ég segi en það er líka bara allt í lagi.

SINFÓNÍUHLJÓMSVEIT
ÍSLANDS

Vínartónleikar

GEFA TÓNINN FYRIR NÝTT ÁR

Tveir af okkar helstu einsöngvurum, Álfheiður Erla Guðmundsdóttir
og Jóhann Kristinsson, koma fram í ævintýrlegri nýársveislu
Sinfóníuhljómsveitar Íslands undir stjórn Keri-Lynn Wilson.

5. jan. 2023 » 19:30	7. jan. 2023 » 16:00
6. jan. 2023 » 19:30	7. jan. 2023 » 19:30

MIÐASALA Í HÖRPU OG SINFONIAN.IS

Pólitísk afhjúpun

Sigmundur Ernir
Rúnarsson
ser
@frettabladid.is

Pólitíkin er oft og tíðum á sjálfstýringu. Hún er rekin áfram af embættis-
mannakerfinu, sem, ef út í það er farið,
tekur lýðræðislega kjörnum fulltrúum
oft fram í völdum og áhrifum. Enda
koma pólitíkusar og fara. En embættið situr
áfram. Og lifir alla pólitík af.

En þegar mest þarf á því að halda – hinu
raunverulega lýðræði, fulltrúunum sem kosnir
eru til áhrifa og þess mikilvæga starfa að móta
samfélagið, þá reynir auðvitað á pólitíkina. Og
þá einmitt afhjúpar hún sig sjálf.

En aldrei meira og skýrar en á niðurskurðar-
tímum. Þegar skórinn kreppir. Þá opinbera
stjórn málin sig með skýrustum hætti.

Meirihlutflokkarnir í Reykjavík standa nú
frammi fyrir þessari mikilvægu áköllun. Og
eftir atvikum minnihlutflokkarnir líka. Því
það getur enginn skorast undan lýðræðislegri
ábyrgð þegar þrengir að og borgarsjóður þarf að
sníða sér stakk eftir vexti.

Og núna kemur sumsé á daginn úr hverju
flokkarnir eru gerðir. Hverjum þeir vilja hlífa og
hvar þeir vilja beita niðurskurðarhnífnum.

Það er á sársaukafullum tímum sem þessum
sem stjórn málahreyfingum er hættast við að
gleyma stefnuskrám sínum í skiptum fyrir
snyrtileg excel-skjöl. Og þetta er einmitt líka
tíminn sem svo auðvelt er að gleyma með öllu
kosningaloforðunum og digurbarkalegu tæki-
færisræðunum á opinberum vettvangi.

En núna fellur einmitt það augljósa undir
skærustu birtuna. Næsta litlaus hversdagspóli-
tíkin tekur við af upphöfnum tyllidagaboð-
skapnum. Og það þarf að gera það sem engan
stjórn málamann langar til að gera nema ef til
vill í lengstu lög, að bregðast einhverjum þeim
ótalmörgu sem telja sig eiga rétt á opinberum
fjárfraðlögum, kippa jafnvel grundvöllinum
undan starfsemi þeirra og afkomu.

Meirihlutinn í Reykjavík – og minnihlutinn
sömmuleiðis – er nú í kjörstöðu til að sýna hver
hans raunverulega pólitík er á ögurstundu.
Hvorir tveggja munu nú á næstu dögum og
vikum sýna borgarþúum hvað þeir standa fyrir í
raun og sann.

Og stóra spurningin er ágeng. Mun nauðsyn-
legustu – og á stundum lífsnauðsynlegustu –
þjónustunni verða þyrmt, þar á meðal við börn
og ungmenni, svo og það fólk sem stendur höll-
ustum fæti, eða ekki? Og má vera að þessu verði
snúið á hvolf, að embættismannakerfinu sjálfu
verði einkum hlíft á kostnað framlinunnar,
á tímum þegar borgarstarfsmönnum hefur
fjölgað langt umfram borgarþú? Við erum að tala um pólitík. ■

MANNAMÁL

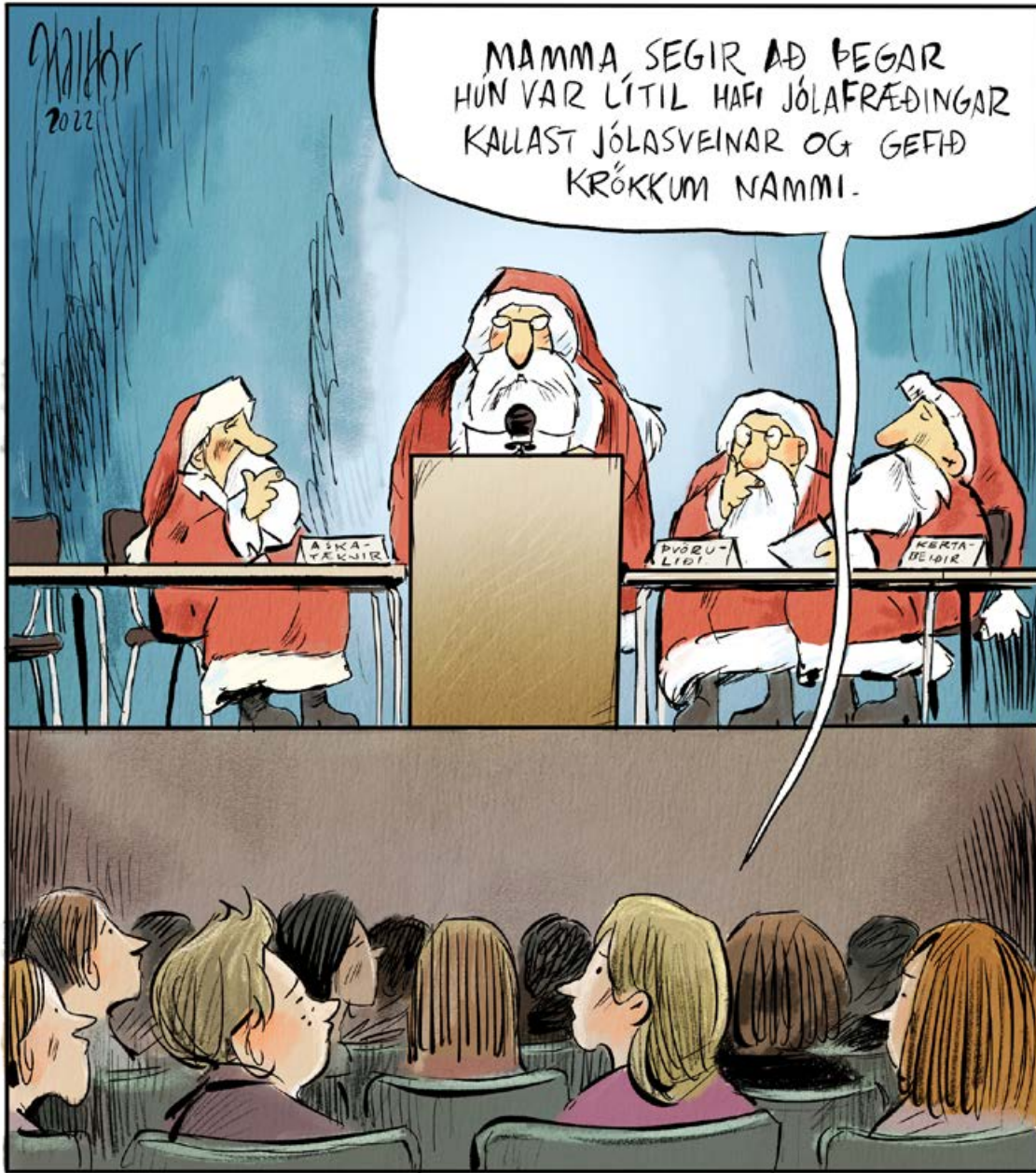
FIMMTUDAGA KL. 19.00

OG AFTUR KL. 21.00

HRINGBRAUT

Halldór

Frá degi til dags

gar@frettabladid.is

Mannleg mistök

Nokkuð mörg dæmi duka nú
upp um að haft hafi verið rangt
við á nýlegum tilboðsdögum.
Vörur hafi verið auglýstar á
afslætti sem kynntur var sem
hlutfall af háu verði sem áður
hafi verið – en var bara samt
aldrei. Neytendur eru hins vegar
nokkuð vel á verði þegar kemur
að verði og deila með sér upp-
lýsingum þar sem sýnt er fram
á að verslanir hafi gefið upp of
hátt fyrra verð til að láta afslætti-
na líta betur út. Þegar eigendur
eru beðnir um skýringar eru
þær nánast alltaf þær sömu: ein-
hverjum öðrum en þeim sjálfum
urðu á mannleg mistök.

Hinir vitleysingarnir

Það er náttúrulega fátt mann-
legra en að benda á einhvern
annan en sjálfan sig þegar
babb er komið í báttinn. Það er
alkunna. Þetta vita stjórn mála-
menn og embættismenn best
allra eins og reyndar gildir um
nær alla skapaða hluti undir
sólninni og jafnvel lengra áleiðis
út í vetrarbrautina. Þetta hefur
ekki síst sannast í yfirstandandi
tragikómedíu um sölu á hluta
af eign ríkisins í Íslandsbanka.
Allir sem að málinu koma,
bæði í aðdraganda og kjöl-
far sölnnar, virðast öldungis
gáttaðir á því hversu allir hinir
málsaðilarnir séu fákunnandi –
og hreinlega vitleysingar ef satt
skuli segja. ■

Nú er lag

Orri Páll
Jóhannesson
þingmaður VG

Í fréttum hefur komið fram að núverandi eigendur
óvirkrar verksmiðju United Silicon hf. í Helguvík
hafa sagt upp raforkusamningi við Landsvirkjun.
Samningi sem var ef til vill verðmætasta eignin í
þrotabúi þessa „ævintýris“.

Fáir tóku eftir því að þarna losnuðu á að giska 35
MW sem var búið að ráðstafa í stóriðju og geta nú
nýst til þess að mæta orkuskiptunum. Fleiri slíkir
samningar munu losna í náinni framtíð. Það er því
rakið að mínu mati að taka nú þá umræðu af alvöru
að beina þegar framleiddri orku í farveg orkuskipt-
anna án þess að brjóta nýtt land með tilheyrandi
áhrifum á stórbrotna íslenska náttúru og án þess að
heilu samfélögin logi í óeiningu vegna fyrirhugaðra
virkjunarframkvæmda.

Orkuskiptin sem slíkir eru ef til vill ekki umdeild, en
við deilum um leiðirnar að þeim. Í skýrslu sem kom út
í mars síðastliðnum um stöðu og áskoranir í orkumál-
um með vísan til markmiða og áherslna stjórnvalda í
loftslagsmálum eru dregnar upp sex sviðsmyndir.

Framan af umræðunni fór mest fyrir þeirri sviðs-
mynd sem áætlað þörf um meira en tvöföldun á
raforkuframleiðslu hérlandis.

Forgangsröðun í þágu náttúru og orkuskipta

Síðan þá hafa ýmsir glímt við að draga upp raun-
hæfari myndir, svo sem með orkuskiptahermi Land-
verndar, vefnum orkuskipti.is og nú síðast orku-
skiptaspárlíkani Orkustofnunar.

Þegar umræðan um skýrsluna hófst gagnrýndi ég
það hvernig einblínt var á þá sviðsmynd sem gengi
freklegast fram. Mér fannst þá og finnst enn þurfa
að taka af alvöru með í reikninginn að við getum
forgangsraðað þegar framleiddri orku með öðrum
hætti, til að mynda með því að nýta orku í stóriðju-
samningum sem losna í þágu orkuskiptanna.

Nú þegar kemur á daginn að 35 MW hafa losnað
vegna endaloka áforma um kismálmverksmiðju í
Helguvík er full ástæða til að staldra við, bæði í þágu
íslenskrar náttúru og í þágu orkuskipta. Það getur
farið saman. Slíkar aðstæður geta kallað á nýtt mat.
Nú er lag! ■

Þjóðaröryggi og Kína

Af Kögunarhóli

Þorsteinn Pálsson

„Því miður er líklegt að vestræn stjórnvöld þegi þunnu hljóði þegar mótmæli verða barin niður af þeirri grimmd sem talin er nauðsynleg. Efnahagslegir hagsmunir sem eru undir ráða of miklu.“

Þetta er tilvitnun í grein sem Óli Björn Kárason, formaður þingflokks Sjálfstæðismanna, skrifaði í Morgunblaðið í síðustu viku um hugdirfsku kínverskra mótmælenda og líkleg viðbrögð vestrænna ríkisstjórna.

Fælni

Hert alræðisstjórn í Kína er vaxandi ögrun við það alþjóðakerfi og þær alþjóðastofnanir, sem í áratugi hafa tryggt lýðræði og viðskiptafrelsi.

Það er ekki aðeins stríð Pútíns, sem breytt hefur heimsmyndinni. Kína leikur þar líka stórt hlutverk. Og popúlistar í Ameríku og Evrópu setja strík í reikninginn.

Forsætisráðherra stýrir þjóðaröryggisráði. Ný skýrsla þess sýnir skort á fræðilegri heildargreiningu á afstöðu Íslands út á við í ljósi allra þessara miklu breytinga á undanförnum árum.

Tillaga forsætisráðherra að breyttu orðalagi þjóðaröryggisstefnu, sem nú liggur fyrir Alþingi, endurspeglar fælni við að taka af festu á nýjum aðstæðum.

Stjórnvöld horfa svo í gaupnir sér varðandi aðvaranir bandalagsþjóða um öryggisbresti í kínverskum tæknibúnaði.

Kínastimpillinn

Björn Bjarnason, fyrrum ráðherra, hefur unnið vandaðar skýrslur og tillögur fyrir ríkisstjórnina og Norræna ráðherraráðið. Hann skrifar á heimasíðu sína að sú skoðun sé undarlega lífseig víða að kínversk stjórnvöld hafi búið sérstaklega vel um sig á Íslandi og kínversk áhrif hér séu óeðlilega mikil.

Ráðgjöf hans nú er þessi: „Fullt tilefni er fyrir íslensk stjórnvöld að grípa til róttækra ráða til að þvo af sér Kínastimpilinn – til dæmis segja upp friverslunarsamningnum eða loka stöðinni á Kárhóli.“

Alþjóðleg einkastofnun

Í ársbyrjun 2021 skipaði forsætisráðherra nefnd til að undirbúa stórbyggingu og skipulagsskrá fyrir nýja alþjóðlega einkastofnun, The Grimson Centre.

Nú er stofnunin orðin að veruleika án lagastóðar. Ríkisstjórnin skipar þrjá stjórnarmenn, háskólarnir tvo og einkastofnunin Arctic Circle tvo.

Fyrsti áfangi nýrrar byggingar á að vera álika og Harpan. Einkastofnunin er skattfrjáls. Ekki verður þó séð að heimild sé fyrir því í íslenskum lögum. Dótturstofnanir verða starfræktar vítt og breitt um heiminn.

Í stefnuýfirlýsingu stjórnar, sem birt var í september, segir að Ísland hafi boðið aðilum frá Evrópu, Ameríku, Asíu og Miðausturlöndum til þess að treysta undirstöður stofnunarinnar. Hverjir eru þeir?

Kínversk utanríkisstefna

Frá sjónarmiði þjóðaröryggis er athyglisvert að fulltrúar ríkisstjórnarinnar og háskólanna í stjórn The Grimson Centre segja í stefnuýfirlýsingunni að sú skipan alþjóðastofnana, sem varð til eftir seinni heimsstyrjöld, sé úrelt.

Þetta er samskonar orðalag og kínversk stjórnvöld byggja utanríkispól-

itík sína á og flestar bandalagsþjóðir okkar vara nú sterklega við.

Ísland hefur fram til þessa tryggt fullveldi sitt, varnir og alþjóðleg viðskipti í því stofnanakerfi, sem lýðræðisþjóðirnar byggðu upp í kjölfar seinni heimsstyrjaldar.

Stjórn stofnunarinnar segir að þróun alþjóðamála hafi um skeið byggst á starfsemi í Silicon Valley, Wall Street og Genf, og Norðurslóð, sem er heiti nýbyggingarinnar, verði slíkur staður.

Misvísandi skilaboð um sjálfan

grundvöll utanríkisstefnu Íslands frá stjórnvöldum og fulltrúum þeirra í þessari nýju alþjóðlegu einkastofnun veikja verulega trúverðugleika landsins.

Ríkisendurskoðun er hvergi ætlað að hafa eftirlit með svo risastórri stofnun, sem stýrt er af fulltrúum ríkisins. Og engar kröfur eru gerðar um gegnsæi.

Ekkert eftirlit er með hagsmunatengslum við erlend stjórnvöld og fyrirtæki í alræðisríkjum eins og Kína.

Iðnaðarráðherra Arabísku furstadæmanna og rússneskur vísindag og stjórnmalamaður sitja í stjórn alþjóðlegrar einkastofnunar, sem tilnefnir tvo menn í stjórn The Grimson Centre, sem aftur er órjúfanlegur þáttur í Norðurslóðastefnu lýðveldisins Íslands samkvæmt stefnuýfirlýsingunni.

Fanga ekki athygli Stjórnarráðsins Ísland þarf að eiga góð samskipti við stórveldi þótt þau lúti alræðisstjórn, þar á meðal Kína.

Hitt er allt annars eðlis þegar fulltrúar stjórnvalda í alþjóðlegri einkastofnun enduróma þá stefnu Kínverja að veikja þær alþjóðastofnanir, sem í áratugi hafa varið grundvallargildi vestrænnar menningar og stjórnskipulags.

Þessi dæmi sýna að áhyggjur þingflokksformanns Sjálfstæðismanna af veikleika vestrænna stjórnvalda gagnvart Kína fanga jafnvel ekki athygli þeirra sem sitja á rökstólum í Stjórnarráðshúsinu við Lækjartorg. ■

„... í senn furðuleg og falleg bók, vel skrifuð, húmorísk og snjöll.“

SNÆDÍS BJÖRNSDÓTTIR / MORGUNBLAÐIÐ

„Áhugaverð saga sem leynir á sér og reynist paulhugsuð.“

KRISTJÁN JÓHANN JÓNSSON / FRÉTTABLAÐIÐ

LJÓSA GANGUR

ÍSLENSKU BÓKMENNTA VERÐLAUNIN

Tilnefning

DAGUR HJARTARSON

Ljóðræn og tregafull ástarsaga eftir **Dag Hjartarson**, full af fegurð og frumleika.

Innbundin

Rafbók

LANDSINS MESTA ÚRVAL BÓKA

Bókabúð Forlagsins | Fiskislóð 39 | Opið 10–19 alla daga til jóla | [www.forlagid.is](#)

Til þess er málið varðar

Hin útskúfuðu

Ása Nishanthi Magnúsdóttir

Ég vil byrja á að fara yfir sögu mína. Ég heiti Ása Nishanthi Magnúsdóttir og er ættleidd frá Sri Lanka árið 1985. Ég hef alla tíð átt mynd af blóðmóður minni sem móðir mín tók þegar hún fékk mig afhenta í dómssal og á skírnardegi sonar míns afhenti faðir minn mér ættleiðingarskjölin.

Eftir að hafa misst báða foreldra mína ákvað ég að fara í leit að mínum uppruna, þótt ég viti að enginn muni koma í stað foreldra minna. Ég skrifaði Sigrúnu Ósk Kristjánsdóttur bréf og sóttist eftir því að fá að vera með í Leitinni að uppruninum á Stöð 2. Það gekk eftir. Í þættinum fórum við yfir ættleiðingarskjölin og flugum út til Sri Lanka. Þar hittum við Auri Hinriksson, sem er frá Sri Lanka en búsett á Ísafirði, en hún hefur síðan verið stór hluti af þessu ferli. Strax í upphafi benti margt til þess að skjöl mín væru fölsuð. Þar stendur til að mynda að ég hafi fæðst á tveimur stöðum, í Wadduwa og Erathna. Við fórum á báða staði í leit að blóðmóður minni en án árangurs.

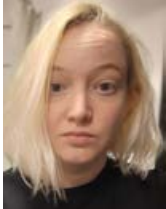
Eftir heimkomu kom í ljós að Harpa Sif Ingadóttir, jafnaldra mín í Borgarnesi sem var ættleidd frá Sri Lanka átta mánuðum á eftir mér, er með nær nákvæmlega eins ætt-

leiðingarskjöl og ég. Ég leitaði áfram uppruna míns með aðstoð Auri og eftir fimm ára leit tókst okkur að finna konuna á myndinni minni, Chöndru Malini, sem móðir mín heitin hafði alltaf talað mikið um. Eftir DNA próf kom í ljós að hún er ekki blóðmóðir mín, hún hafði einungis verið fengin til að þykjast vera móðir mín í dómssal. Skömmu síðar kom í ljós að hún er blóðmóðir Hörpu. Þar með var endanlega staðfest að öll mín skjöl eru fölsuð.

Nú hafa margir haft samband við mig vegna ættleiðingaskjala þeirra og erum við fjögur sem viljum fá almennileg svör. Fram hefur komið í fjölmiðlum að við komum enn að lokuðum dyrum og engin svör að fá frá þeim aðilum sem tengjast þessu.

Því spyr ég, af hverju fór enginn yfir skjölin hjá þeim börnum sem voru ættleidd frá Sri Lanka? Lögum samkvæmt var það í verkahring dómsmálaráðuneytisins að kanna hvort lögboðnum skilyrðum til ættleiðingar hafi verið fullnægt. Á því var augljóslega misbrestur. Eins hefði verið fullt tilefni til að kanna málið ofan í kjölinn þegar upp komst um fölsuð ættleiðingarskjöl hjá barni sem var ættleitt hingað árið 1986. Ég geri mér fulla grein fyrir því að þetta voru aðrir tímar, en þetta hefur mjög mikil áhrif á okkur sem reynumst vera ættleidd með fölsuðum skjölum og hvar er réttlætið fyrir okkur? Við eigum rétt á að vita um uppruna okkar. Einhver verður að bera ábyrgð og viljum við bara fá svör.

Með von um svör. ■

Elin Jósepsdóttir ráðgjafi hjá Kvennaathvarfinu

Við lifum á tímum sem mörg vilja kalla tíma útskúfunar- eða slauf-unarmenningar. Við lifum á tímum þar sem við erum að læra að kalla hlutina réttum nöfnum og það sem áður var talað um í hálfum hljóðum sem fjölskylduharmleik er nú einfaldlega talað um sem ofbeldi. Í dag trúum við þolendum og hjálpum þeim, auk þess sem við drögum gerendur til ábyrgðar.

En mörgum þykir þó of langt gengið að útskúfa gerendum úr samfélaginu og eru fljót að bjóða þá velkomna aftur eftir nokkurra mánaða hlé. Það sem gerendur þurfa að þola vegna gjörða sinna þykir nægilega slæmt til þess að samfélagið fyrirgefi þeim, burtséð frá því hvort gerendur hafi tekið ábyrgð eða dregið einhvern lærdóm af því að þolendur þeirra opna sig. Það kemur vissulega fyrir að gerendur þurfi að þola ýmslegt vegna gjörða sinna, til dæmis að fólk sendi þeim ljót skilaboð eða tali um gjörðir þeirra opinberlega. Þeir þurfa að þola að missa vinnuna eða fá ekki vinnu í sínum bransa. Sumir þurfa jafnvel að þola það að fjölskylda og vinir snúi við þeim baki.

Það sem þolendur þurfa að þola

Þolendur þurfa að þola varanlegan skaða af völdum ofbeldis. Margir þolendur ofbeldis hafa örkuðast vegna barsmíða og glíma oft við þunglyndi, kvíða og áfallastreitu árum saman eftir ofbeldi. Þau þurfa að þola það að bera ör á líkama og sál alla ævi. Þolendur ofbeldis þurfa oft að þola það að yfirgefa heimili sín. Heilu fjölskyldurnar eru sendar með lögreglufylgd í Kvennaathvarfið þar sem þau þurfa að dvelja jafnvel mánuðum saman, á meðan gerandi fær að sitja eftir heima. Þau þurfa að líta yfir öxl sína á leið í vinnu og skóla á meðan gerandi hringsólar þar í kring og sendir þeim jafnvel skilaboð um það á meðan. Þolendur þurfa að þola það ítrekað að koma augliti til auglitis við gerendur sína. Konur og börn þurfa oft að mæta körlum sem hafa beitt þau andlegu, líkamlegu og kynferðislegu ofbeldi og sitja undir ógnandi hegðun og hótunum í réttarsal, í umgengni, í foreldraviðtölum og ýmsum öðrum aðstæðum.

Konur og börn þurfa oft að mæta körlum sem hafa beitt þau andlegu, líkamlegu og kynferðislegu ofbeldi og sitja undir ógnandi hegðun og hótunum í réttarsal, í umgengni, í foreldraviðtölum og ýmsum öðrum aðstæðum.

hafa opinberað ofbeldi, en öðrum er bókstaflega bolað burt með undirskriftalistum eða beinum hótunum frá nærumhverfi sínu.

Við sem samfélag þurfum að komast að því hvernig við ætlum að taka á ofbeldi og hvernig við viljum aðstoða þolendur og gerendur í ofbeldismálum. En við megum ekki gleyma því hver eru hinir raunverulegu þolendur. Við megum ekki gleyma því hver hin útskúfuðu eru í raun og veru. ■

Greinin er birt í tilefni 16 daga átaks gegn kynbundnu ofbeldi.

NOTAÐIR LÚXUSBÍLAR

SÝNINGARSALUR - HESTHÁLSI 6

RANGE ROVER Evoque SE 180D
Nýskr. 7/2018, ekinn 25 þús. km, dísil, sjálfskiptur.
Verð: 6.790.000 kr.
Rnr. 149469.

JAGUAR I-PACE EV400 HSE
Nýskr. 7/2019, ekinn 32 þús. km, rafmagn, sjálfskiptur.
Verð: 9.590.000 kr.
Rnr. 421047.

RANGE ROVER VOGUE P400e
Nýskr. 8/2019, ekinn 91 þús. km, bensín/rafmagn, sjálfskiptur.
Verð: 13.990.000 kr.
Rnr. 149626.

JAGUAR F-PACE S R-dynamic
Nýskr. 3/2021, ekinn 42 þús. km, dísil, sjálfskiptur.
Verð: 10.290.000 kr.
Rnr. 421059.

LAND ROVER Discovery Sport 150d
Nýskr. 5/2020, ekinn 23 þús. km, dísil, sjálfskiptur.
Verð: 8.390.000 kr.
Rnr. 149446.

RANGE ROVER Sport HSE Dynamic P400e
Nýskr. 4/2019, ekinn 114 þús. km, bensín/rafmagn, sjálfskiptur.
Verð: 10.890.000 kr.
Rnr. 149457.

APPROVED
CERTIFIED PRE-OWNED

Allir bílar sem merktir eru **APPROVED** hafa farið í gegnum gæðaferli notaðra Jaguar og Land Rover bíla. Sjón er sögu ríkari – komdu í reynslukstur strax í dag.

JAGUAR - LAND ROVER
Hestháli 6-8 / 110 Reykjavík
525 6500 / jaguarlandrover.is

KRÍA Vest
13.990 Kr.

TÚNMÓAR Prjónapeysa
kr. 14.990.-

SKRÚÐUR Ullarvettlingar
kr. 4.990.-

SALEWA Alpenrose 2 MID
Kr. 30.990.-

LÓNSVÍK Stttermabolur
4.990 Kr.

JÓLAGJAFAHANDBÓK

ICEWEAR

VESTFIRÐIR Hybrid jakki
kr. 18.990.-

REYKJANES Ullarjakki
með íslenskri ull
Kr. 33.990.-

BRIMNES Meðalþykkir göngusokkar
Kr. 2.150.-

BERGRÓS Ofið Ullarteppi
kr. 24.990.-

RUMUR Flannel skyrti
Kr. 9.990.-

LOGAN Stttermabolur
kr. 2.990.-

FÍFA Ecodown® úlpa
Kr. 29.990.-

MÁR Tveggja laga regnjakki
Kr. 22.990.-

ELÍ Flíspeysa
Kr. 11.990.-

HVÍTANES Merino peysa
Kr. 13.990.-

VIGUR ullarhúfa
kr. 3.990.-

HVÍTANES Merino buxur
Kr. 11.990.-

Vinir
fá sérkjör
Skráning á [icewear.is](https://www.icewear.is)

Hlýjar gjafir

ICEWEAR * MAGASÍN
KRINGLAN · LAUGAVEGUR 91 · SMÁRALIND

HVERAGIL Merino húfa
Kr. 3.990.-

REYKJANES Barna ullarúlpa
Kr. 18.990.-

STEINAR Coolmax göngusokkar
Kr. 1.490.-

RANGÁ Ullarkápa
Kr. 33.990.-

ASOLO Falcon
Kr. 29.990.-

KEILIR Kuldagalli
kr. 18.990.-

DÖGG Regnkápa
Kr. 11.990.-

39

Miðvörðurinn þrautreyndi Pepe varð sá elsti til að skora í útsláttarkeppni HM þegar hann skoraði gegn Sviss í 6–1 stórsigri í 16 liða úrslitum. Hann var 39 ára og 283 daga gamall.

11

Harry Kane náði því afreki að verða markahæsti leikmaður enska landsliðsins á stórmótum frá upphafi. Hann hefur nú skorað 11 mörk í slíkum mótum og tekur þar með fram úr Gary Lineker, sem áður var markahæstur.

28

Það voru alls skoruð 28 mörk í 16 liða úrslitum HM 2022. Aldrei hafa fleiri mörk verið skoruð á þessu stigi mótsins frá því 16 liða úrslit voru fyrst kynnt til leiks árið 1986.

18

Ástralinn Garang Kuol var 18 ára og 79 daga þegar hann lék í 16 liða úrslitum HM 2022 gegn Argentínu. Hann varð þar með sá yngsti til að spila í útsláttarkeppni mótsins síðan Pele árið 1958, þá 17 ára og 249 daga.

142

Í 16 liða úrslitunum gegn Póllandi spilaði markvörðurinn Hugo Lloris sinn 142. leik fyrir franska landsliðið. Jafnaði hann þar með Lilian Thuram sem leikjahæsti landsliðsmaður Frakklands.

3

Goncalo Ramos, sóknarmaður Portúgals, skoraði fyrstu þrennuna á HM í Katar. Það gerði hann í 6–1 sigri á Sviss í 16 liða úrslitum. Þetta var jafnframt hans fyrsti byrjunarliðs-leikur fyrir portúgalska landsliðið. Ramos kom inn í liðið fyrir Cristiano Ronaldo.

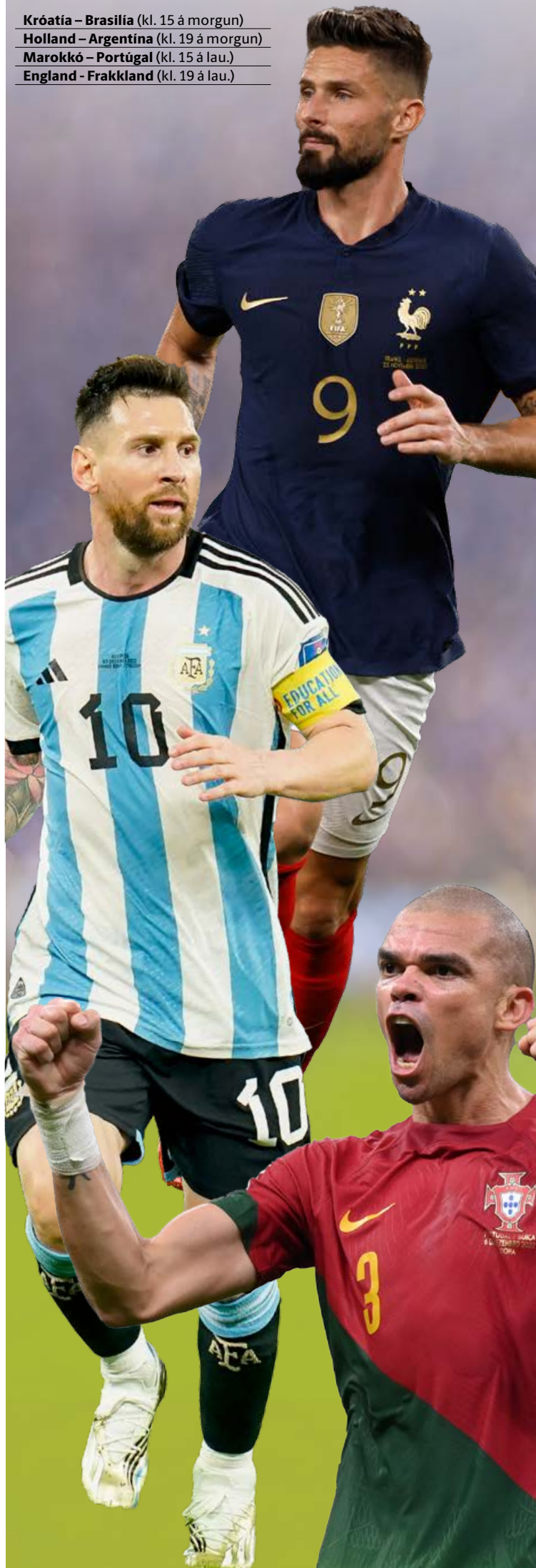
Tölurnar á bak við HM í Katar

Nú er hlé á HM karla í knattspyrnu. Keppni heldur áfram á morgun þegar 8 liða úrslit hefjast. Það hefur verið nóg um að vera hingað til. Knattspyrnuaðdáendur hafa fengið að sjá frábært mót. Fréttablaðið nýtir tækifærið á meðan ekki er spilað til að rýna í áhugaverða tölfræðimola af mótinu hingað til.

8 liða úrslitin

helgifannar@frettabladid.is

Króatía – Brasilía (kl. 15 á morgun)
Holland – Argentína (kl. 19 á morgun)
Marokkó – Portúgal (kl. 15 á lau.)
England – Frakkland (kl. 19 á lau.)

26

Brasilía hefur notað alla 26 leikmenn sína það sem af er HM 2022. Eru þeir fyrsta liðið til að nota svo marga leikmenn á einu Heimsmeistaramóti.

52

Olivier Giroud skoraði sitt 52. landsliðsmark fyrir Frakkland í 16 liða úrslitum gegn Póllandi. Hann tók þar með fram úr Thierry Henry sem markahæsti leikmaður í sögu franska landsliðsins.

5

Cristiano Ronaldo varð fyrsti karlmaðurinn til að skora í fimm loka-keppnum Heimsmeistaramóts er hann skoraði fyrir Portúgal gegn Gana.

2006

Vincent Aboubakar varð fyrsti leikmaðurinn til að skora og vera rekinn út af í leik á HM síðan Zinedine Zidane gerði það í úrslitaleik Frakklands gegn Ítalíu árið 2006. Aboubakar fagnaði marki með því að fara úr treyjunni í sigri Kamerún á Brasilíu og uppskar sitt seinna gula spjald.

1

Lionel Messi skoraði sitt fyrsta mark í útsláttarkeppni HM gegn Ástralíu í 16 liða úrslitum.

39

Dani Alves varð elsti leikmaðurinn til að spila í lokakeppni HM frá upphafi þegar hann gerði það 39 ára og 210 daga gamall.

ALLT

KYNNINGARBLAÐ

FIMMTUDAGUR 8. desember 2022

Þorir þú í klippingu hjá Krakkaveldinu á laugardag í Norræna húsinu?

Klipping og trúnó

starri@frettabladid.is

Krakkaveldi býður fullorðnu fólki í jólaklippingu og á trúnó í Norræna húsinu á laugardag með það að markmiði að minnka jólastressið hjá því.

Reyndir klipparar á aldrinum átta til tólf ára bjóða upp á ókeypis klippingar og eins og góðum klippurum sæmir verður spjallað um allt milli himins og jarðar. Ókeypis er í klippinguna en nauðsynlegt er að skrá sig en öll eru þó velkomin að mæta og fylgjast með, drekka kakó og gæða sér á mandarinum, segir Salvör Gullbrá, annar listrænn stjórnandi Krakkaveldis. „Krakkaveldi er sviðslista-verkefni sem hefur frá 2019 staðið fyrir gjörningum, sviðsverkum og vinnusmiðjum en hópurinn inniheldur krakka sem vilja breyta heiminum.“

Allir sælir og glaðir

Auk Salvarar er Hrefna Lind Lárusdóttir listrænn stjórnandi Krakkaveldis en þær eru báðar sviðslistakonur sem starfað hafa við leikstjórn, listkennslu og hafa mikla reynslu af samfélagsleikhúsi.

Viðburðurinn var fyrst haldinn í fyrra og gekk framur vonum að sögn hennar. „Allir gengu sælir og glaðir út með jólaklippinguna. Klippararnir stóðu sig frábærlega í að uppfylla óskir viðskiptavinnanna.“

Hægt er að skrá sig fyrir klippingu á vef Norræna hússins, nor-dichouse.is, undir viðburðinum. ■

Bjarni Haukur segir að skrifin við barnabókina hafi verið það skemmtilegasta sem hann hefur gert.

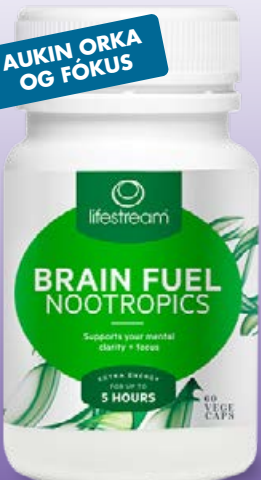
FRÉTTABLAÐIÐ/ANTON BRINK

Þrúður leysir kraft úr læðingi

Bjarni Haukur Þórsson, leikari, leikstjóri og handritshöfundur, var að senda frá sér sína fyrstu barnabók. Bókin nefnist Þrúður þruma – hvirfilbylurinn frá Nýborg og segir frá brettastelpunni Þrúði sem uppgötvar yfirnáttúrulega krafta sína. **2**

POWERFUL NUTRITION
FROM PLANTS

HEILABOKA?

AUKIN ORKA
OG FÓKUS

Fæst í helstu apótekum • www.celsus.is

Bjarni Haukur segir að þetta sé metnaðarfull bók fyrir börn og hann hafi notið stuðnings og hvatningar frá sonum sínum sem eru 8 og 18 ára gamlir. „Bókin fjallar um kraftinn sem býr í börnum en þau eru stundum rög við að nota. Halda að þau geti ekki gert hluti sem þau síðan geta vel gert,“ útskýrir hann. „Þannig að bókin ýtir svolítið undir að treysta á eigin getu og gera krakkana sjálf-stæðari,“ bætir hann við.

Sat við skriftir í Covid

Það var í Covid sem Bjarni Haukur fékk þá hugmynd að setjast niður og skrifa barnabók þegar hann var á milli verkefna. Stór sýning sem hann var að setja upp í Osló stopp-aði þegar heimsfaraldur skall á en Bjarni hefur búið í Stokkhólmi í mörg ár og starfað víða á Norður-löndunum. Flestir minnst hans kannski best fyrir Hellisbúann og Pabbann sem hann samdi og lék á sviði. Verkin urðu afar vinsæl hér á landi. „Það eru nú komin 25 ár síðan Hellisbúinn var og 15 ár síðan Pabbinn var,“ segir Bjarni Haukur en hann hefur áður gefið út bókina Pabbinn, sem byggð var á leikverkinu og var gefin út af hinni virtu bókaútgáfu Random House árið 2014.

„Ég hef lengi verið áhugasamur um Íslendingasögurnar og lesið Snorra Sturluson, Heimskringlu og fleiri slíkar bækur. Mig langaði að vekja forvitni barna á þessum sögum og gera þær aðgengilegri fyrir þau. Þá datt mér í hug að sniðugt væri að búa til barnabók sem hefði innblástur frá gömlu, íslensku bókmenntunum og nor-ræna goðaheiminum. Ég vildi að þetta væri bæði fyndin bók og skemmtileg en samt með miklum krafti og hasar. Ég hef áður unnið með Pétri Stefánssyni teiknara sem er mjög flinkur og nefndi þetta verkefni við hann. Pétur fór á flug og kom með þessar frábæru myndir sem gefa bókinni mikið líf. Það eru yfir 300 myndir í bókinni, litríkar og liflegar,“ segir Bjarni Haukur.

Sannkölluð þrúma

„Ég hef lesið bókina fyrir yngri soninn sem skemmti sér konung-lega yfir lestrinum en ég hef alltaf lesið mikið fyrir þá báða. Með því að lesa fyrir þá hef ég uppgötvað hvað það er sem virkar vel fyrir krakka. Ég hef umgengist fjölda barna í gegnum syni mína og svo hef ég þjálfað yngri flokka í fót-bolta og tel mig því vita hvernig best er að ná til þeirra,“ segir hann.

Aðalsöguhetja bókarnnar er Þrúður þrúma, níu ára brettastelpa sem þeysist um Nýborg á hjóla-brettinu sínu. Þegar pabbi hennar, Þór Óðinsson, hverfur skyndilega uppgötvar Þrúður yfirnáttúrulega krafta sem hún er fær um að leysa úr læðingi. Með hjálp besta vinar síns, klifurgarps-ins Asks og drapplituðu dúndrunnar (ömmu Frigg), leggur hún í mjög tvísýnan leiðangur og upp hefst æsispennandi ævintýri. Mun Loki, við-skíptafélagi

Það er mikill hasar og nóg að ævintýrum í Þrúði þrúma.

„Mér hefur gengið vel að fanga athygli þeirra krakka sem hafa hlustað á söguna,“ segir Bjarni Haukur.

FRÉTTABLAÐIÐ/ANTON BRINK

Þórs og forstjóri Þitt veður ehf. ná sínu fram og breyta Nýborg um ökomna tíð?

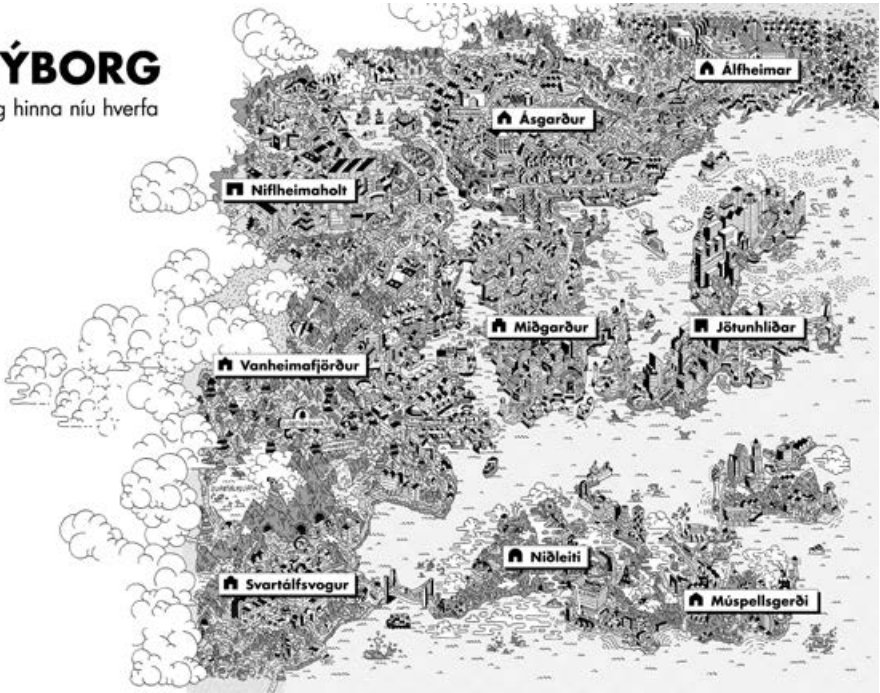
Þrúður leggur allt í sölurnar til þess að komast að sannleik-anum, finna föður sinn og bjarga Nýborg. „Það gerast mikil ævintýri í bókinni og hún er æsispennandi,“ segir höfundurinn. „Bókin fjallar um kraftinn sem býr í börnum og hvernig það er að finna út úr því hvernig manneskja maður er eða vill vera. Hún fjallar um hvernig maður verður að góðri manneskju og sterkri. Hvað er rétt eða rangt í lífinu og hvað er hið góða eða hið illa?“ segir hann enn fremur.

Fangar athygli barnanna

Þegar Bjarni Haukur er spurður hvort það verði framhald af Þrúði eða hvort hún eigi eftir að birtast í kvikmynd segir hann ekkert ákveðið í þeim efnum. „Við sjáum bara til ef viðtökur verða góðar,“ segir hann. „Ég er núna að byrja að kynna bókina fyrir krökkum og unglingum en hún er ætluð þeim sem eru byrjaðir að lesa og alveg upp í 14 ára. Hins vegar er ekkert að því að lesa hana fyrir yngri börn,“ segir hann. „Mér hefur gengið vel að fanga athygli þeirra krakka sem hafa hlustað á söguna. Þau eru opin og fljót að meðtaka enda alltaf eitthvað að ger-ast á hverri blaðsíðu með skemmtilegum myndum. Bókin er þykk og ég hef tekið eftir því að krakk-arnir eru stoltir af að lesa svona margar blaðsíður. Ég hafði mjög gaman af því að skrifa þessa bók og held hún sé eitt það skemmtilegasta sem ég hef gert,“ segir Bjarni Haukur. ■

NÝBORG

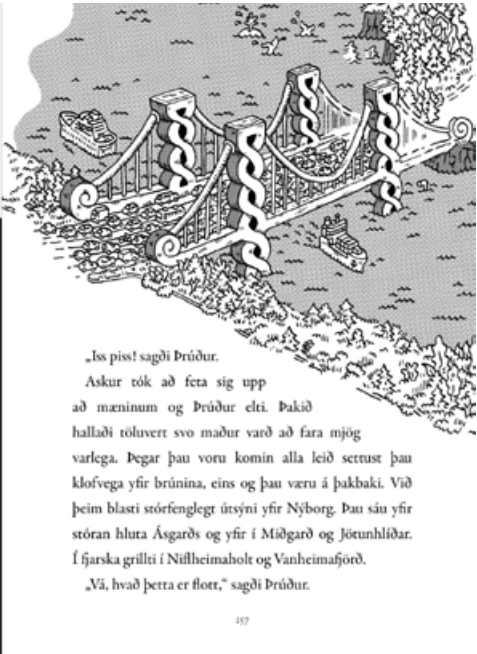
Borg hinna níu hverfa

Þetta eru hverfin í Nýborg sem eru sögu svið bókarnnar Þrúður þrúma – hvirfilbylurinn frá Nýborg.

Hann leit strax yfir til Þrúðar og gaf henni þumalinn.
„Þrúður! Þetta er ekkert mál. Bara gefa í og ekki líta niður.“
Þrúður fæddi sig út á greinina og horfði til jarðar. Hóli móli. Hana svimaði. 20 metrar. **Jæks.**
„Ekki horfa niður!“ kallaði Askur.
Hún leit upp. Andardrátturinn varð hraðari. Hún hafði aldrei gert nokkuð þessu líkt áður. En það var eins og eitthvað segði henni að hún gæti þetta. Krafturinn jókst. Hún var eiginlega að springa. Og svo lét hún vaða. Líkt og Askur hoppaði hún síðustu sentimetrana og lenti jafn-fættis á þakinu.
Þrúður var mætt. Á þakið!!!
„Iss piss! Þvílík þrúma ertu!!!“ sagði Askur.

„Iss piss! sagði Þrúður.
Askur tók að feta sig upp að maninum og Þrúður elti. Þakið hallaði töluvert svo maður varð að fara mjög varlega. Þegar þau voru komin alla leið settust þau klotvega yfir brúna, eins og þau væru á þakbaki. Við þeim blasti stórfenglegt útsýni yfir Nýborg. Þau sáu yfir stóran hluta Ásgarðs og yfir í Miðgarð og Jötunhlíðar. Í fjarska grílti í Nifheimaholt og Vanheimafjörð.
„Vá, hvað þetta er flott,“ sagði Þrúður.

Það eru yfir 300 teikningar í bókinni eftir Pétur Stefánsson.

JANA
grófbotna öklaskór
Stærðir 37-42
Verð 22.990 kr

TAMARIS Comfort leður kuldaskór
Fást líka í svörtu
Stærðir 37-42
Verð 27.990 kr

TAMARIS
fóðraðir leður kuldaskór
Stærðir 37-42
Verð 24.990 kr

TAMARIS
leður kuldaskór
Stærðir 37-41
Verð 25.990 kr

TAMARIS
fóðraðir lakk kuldaskór
Stærðir 38-41
Verð 23.990 kr

JANA
fóðraðir öklaskór með rennilás
Stærðir 37-42
Verð 14.990 kr

JANA
öklastígvél með spennu
Stærðir 37-41
Verð 19.990 kr

Við eigum frábært úrval af skóm frá **Tamaris** og **Jana**[®] í stærðum 37-42

TAMARIS glam hælaskór
Fást líka í svörtu
Stærðir 37-41
Verð 10.990 kr

JANA hælaskór
Stærðir 37-42
Verð 11.990 kr

JANA lakkskór með lágum hæl
Fást líka mattir
Stærðir 37-40
Verð 8.990 kr

JANA
hælaskór með bandi
Stærðir 37-41
Verð 11.990 kr

TAMARIS leður hælaskór
Fást líka í svörtu
Stærðir 37-42
Verð 18.990 kr

TAMARIS
fóðraðar leður mokkasínur
Stærðir 37-41
Verð 14.990 kr

TAMARIS
Comfort mokkasínur með hæl
Stærðir 38-42
Verð 23.990 kr

PIANO
mokkasínur með sylgju
Stærðir 36-42
Verð 22.990 kr

JANA
götuskór með upphækkun
Stærðir 37-40
Verð 13.990 kr

TAMARIS inniskór
Fleiri litir til
Stærðir 37-42
Verð 9.990 kr

JANA lokaðir inniskór
Fást líka í svörtu
Stærðir 37-42
Verð 11.990 kr

JANA
mokkasínur með keðju
Stærðir 37-41
Verð 13.990 kr

TAMARIS
klassískar mokkasínur
Fást líka í koníaksbrúnu
Stærðir 37-41
Verð 16.990 kr

Flottar stjórnur á Bresku tískuverðlaununum

Princess Julia plötusnúður er yfirleitt litrík og skrautleg.

Það var mikið um dýrðir síðasta mánudagskvöld þegar Bresku tískuverðlaunin voru afhent í Royal Albert Hall í London.

starri@frettabladid.is

Bresku tískuverðlaunin voru afhent síðasta mánudagskvöld í Royal Albert Hall í London en þau féllu niður síðustu tvö ár vegna heimsfaraldursins. Þar söfnuðust saman eins og venjulega margar af helstu stjörnum og hönnuðum tískubransans til þess að gera upp árið í tískuheiminum. Meðal atriða á hátíðinni var sérstök minningarathöfn til heiðurs Elísabetu Englandsdrottningu sem lést í september. Þar sýndu nokkrar fyrirsætur fatnað í stíl við þann sem drottningin klæddist á 70 ára valdatíma sínum. Það var engin önnur en Naomi Campbell sem kynnti inn fyrirsæturnar sem gengu í fótum hönnuðum af Alexander McQueen, Burberry, Vivienne Westwood, Victoriu Beckham og Stellu McCartney. Stjórnurnar mættu í skrautlegum og fallegum fótum frá mörgum af frægustu hönnuðum heims. Lítum á nokkrar þeirra. ■

Leikkonan Florence Pugh klæddist þessum fallega rauða kjól.

Charles Jeffrey frá Loverboy og leikkonan Tilda Swinton létu sig ekki vanta.

Bleiki liturinn var áberandi hjá Lennon Gallagher.

VETRAR-YFIRHAFNIR FRÁ

GERRY WEBER

SKOÐID LAXDAL.IS

Fylgið okkur á FB

Laxdal er í leiðinni

BERNHARD LAXDAL

SÍGILD KÁPUBÚÐ

Skipholti 29b • Sími 551 4422 • www.laxdal.is

Fyrirsætan Naomi Campbell í glæsilegum silfrðuðum kjól.

Romeo Beckham klæddist gráu og tók sig vel út.

Tónlistarmaðurinn Stormzy klæddist svörtu.

30 ára
1992-2022

NÝSKÖPUNARSJÓÐUR NÁMSMANNA

FIMMTUDAGUR 8. desember 2022

Nýsköpunarsjóður námsmanna þrjátíu ára

Nýsköpunarsjóður námsmanna var stofnaður árið 1992 með 10 milljóna króna framlagi en síðan hefur hann vaxið jafnt og þétt. Margar hugmyndir hafa verið þróaðar og verkefnir orðið að framúrskarandi fyrirtækjum.

„Þetta er mjög mikilvægur og frábær sjóður,“ segir Þorgerður Eva Björnsdóttir, sérfræðingur hjá Rannís. „Það hefur sýnt sig að þeir sem sækja um í Nýsköpunarsjóð námsmanna halda gjarnan áfram að þróa hugmyndir sínar, fá frekari styrki bæði innan lands og utan. Mörg af helstu nýsköpunarfyrirtækjunum á Íslandi fengu í upphafi styrk úr Nýsköpunarsjóði námsmanna. Sjóðurinn var stofnaður 1992 með tíu milljóna króna framlagi en síðan hefur hann vaxið jafnt og þétt,“ segir Þorgerður.

„Stjórnvöld og Reykjavíkurborg hafa séð sér hag í því að styrkja sjóðinn á erfiðum tímum í samfélaginu þegar erfitt hefur verið fyrir stúdenta að fá sumarvinnu. Það var bætt myndarlega í sjóðinn 2008 og aftur árið 2020 og árið 2023 er framlag í sjóðinn um 350 milljónir en á því miður að lækka hann niður í 80 milljónir 2024. Ég

vona samt innilega að það komi ekki til þess því það er svo mikilvægt að námsmenn geti unnið á sumrin við störf sem tengjast þeirra námi og að ungir vísindamenn hafi vettvang til að blómstra við sína fræðimennsku. Það sýnir augljóslega mikil eftirspurn í sjóðinn, sem fer sívaxandi,“ segir hún.

Markmið sjóðsins og áherslur

„Markmið sjóðsins er að gefa háskólum, rannsóknarstofnunum og fyrirtækjum tækifæri til að ráða námsmenn í grunn- og meistaranámi við háskóla til sumarvinnu við metnaðarfull og krefjandi rannsóknar- og þróunarverkefni. Verkefni eru unnin yfir sumarmánuðina, júní, júlí og ágúst. Hámarksstyrkur fyrir hvern námsmann er þrír mánuðir. Það er lögd áhersla á að hafa góða breidd við val á verkefnum og að þau nái yfir sem flest fræðasvið. Sömuleiðis viljum við að verkefnin séu um allt land en ekki einskorðuð við höfuðborgarsvæðið.

Umsóknirnar fara í gegnum mjög faglegt matsferli og unnið er með þær eins og alla aðra rannsóknarstyrki þótt upphæðirnar séu ekki mjög háar á hvern námsmann. Umsjónarmaður verk-

Þorgerður Eva Björnsdóttir, sérfræðingur hjá Rannís.

FRÉTTABLAÐIÐ/VALLI

efnis sér til þess að það sé unnið á réttum tíma og er námsmanni innan handar. Að hausti skila námsmenn lokaskýrslu um framvindu og niðurstöðum verkefnisins,“ upplýsir Þorgerður.

Nýsköpunarverðlaun forseta Íslands veitt í 26 ár

„Stjórn sjóðsins tilnefnir árlega 5-6 verkefni, sem hafa unnið framúrskarandi starf við úrlausn verkefnis, til Nýsköpunarverð-

launa forseta Íslands. Aðeins eitt verkefni getur hlotið sjálf Forsetaverðlaunin. Verðlaunin voru fyrst veitt í ársbyrjun 1996 og hafa síðan verið veitt á ári hverju við hátíðlega athöfn á Bessastöðum.

Mörg dæmi eru um að nýsköpunarverkefni hafi velt af stað viðameiri þróunarverkefnum innan fyrirtækja. Ungt fólk er oft djarft og frjótt í hugsun og fyrirtæki hafa verið tilbúin til að fjárfesta í hagkvæmisathugun með aðstoð

Það hefur sýnt sig að þeir sem sækja um í Nýsköpunarsjóð námsmanna halda gjarnan áfram að þróa hugmyndirnar sínar, fá frekari styrki bæði innanlands og utan.

Nýsköpunarsjóðs námsmanna. Oft eru það áhugasömustu námsmennirnir sem sækjast eftir vinnu við rannsóknir á sumrin.

Vinna á vegum Nýsköpunarsjóðs hefur verið vettvangur fyrir nemendur til að kynnst framsæknustu fyrirtækjum og stofnunum landsins. Umsjónarmenn verkefna hjá fyrirtækjum og stofnunum sækja um að fá til sín námsmenn með launum frá nýsköpunarsjóði. Sækja þarf um hjá Rannís sem fer með alla umsýslu.“

Umsóknarfrestur úr Nýsköpunarsjóði til að sækja um launaða námsmenn fyrir sumarið 2023 er til 6. febrúar klukkan 15. ■

Valgerður Jónsdóttir, Signý Kristín Sigurjónsdóttir og Margrét Vala Þórisdóttir komu allar að þessu verkefni.

MYND/ADSEND

Betra aðgengi upplýsinga

Að verkefninu um betri görgæslumeðferð Landspítalans með gagnasjá unnu þær Margrét Vala Þórisdóttir og Signý Kristín Sigurjónsdóttir, báðar með BS í hagnýtri stærðfræði við Háskóla Íslands, og Valgerður Jónsdóttir, BS í rafmagns- og tölvuverkfræði við sama háskóla.

Betri yfirsýn

Samkvæmt þeim stöllum er á gjörgæsludeildum Landspítalans notað upplýsingakerfi sem safnar gifurlegu magni gagna um sjúklinga og meðferð þeirra þar.

„Í þessu upplýsingakerfi skortir þó aðgengileika og yfirsýn. Með auknum aðgengileika að upplýsingum og hagnýtingu á þeim aragrúa gagna sem er safnað er hægt að veita starfsfólki yfirsýn yfir álag og umfang gjörgæslumeðferðar. Slíkt bætir einnig þjónustu við gjörgæslusjúklinga og tryggir aukið öryggi. Markmið verkefnisins var því að búa til gagnasjá sem hefur meðal annars það hlutverk að sýna yfirlit yfir starfsemi gjörgæsludeilda Landspítalans og að birta á skýran og aðgengilegan máta ýmsar tölfraeðilegar upplýsingar svo hægt sé að leggja mat á gæði gjörgæslumeðferða. Gagnasjáin, sem var afurð verkefnisins, vinnur gögn upplýsingakerfisins sjálfvirk, dregur úr þeim ýmsar tölfraeðilegar upplýsingar og sýnir allar þær upplýsingar sem starfs-

menn gætu þurft á að halda til þess að meta gæði gjörgæslumeðferða.“

Styrkurinn leiddi af sér fleiri verkefni

Margrét, Signý og Valgerður segja að það að hljóta styrk úr Nýsköpunarsjóði námsmanna hafi gefið þeim færi á að vinna að áhuga-verðu og spennandi verkefni yfir heilt sumar sem krafðist þess að þær nýttu sér þá þekkingu sem þær höfðu öðlast sem nemar við Háskóla Íslands.

„Þar að auki var mjög gefandi að vinna að einhverju sem hefur svona hagnýtt gildi líkt og þetta verkefni er, en það gaf okkur tækifæri til að vinna með spítalanum og búa til eitthvað sem nýtist honum í hans starfsemi.“

Áframhaldandi nám í útlöndum

„Fyrir okkur sem nema í verkfræði og raunvísindum hefur þetta verkefni sem við unnum að tvímælalaust nýst í áframhaldandi námi en við erum allar komnar í framhaldsnám erlendis.

Í námi og daglegu lífi erum við sifellst að leita lausna við ýmsum vandamálum sem við stöndum frammi fyrir og að fá tækifæri til þess að leysa eitt slíkt með góðum árangri sumarið 2021 var dýrmæt og lærdómsrík reynsla.

Við vinnslu verkefnisins fengumst við líka mikið með gögn og tölfraði.“ ■

Lærdómsrík og skemmtileg sumur

Undanfarin þrjú sumur hefur Arngrímur Guðmundsson vöruhönnuður komið að mörgum skemmtilegum verkefnum hjá Plastplani. Stærsta verkefnið snerist um hönnun og smíði iðnaðarprívíddarprentara.

Plastplan var stofnað árið 2018 og leggur mikinn metnað í hönnun vandaðra nytjahluta úr endurnnu plasti. Plastið kemur frá samstarfsaðilum Plastplans og er það hakkað á vinnustofu fyrirtækisins þannig að það verður að kurli sem er síðan notað sem hráefni fyrir vélar sem fyrirtækið hefur smíað.

„Bráðnu plastkurli er þrýst í mót í sérstakri vél. Plastkurlið er svo brætt og pressað í plötupressunni til að búa til plastplötu og í iðnaðarprívíddarprentaranum er kurlið brætt og údað út lag fyrir lag til þess að búa til prívíða hluti,“ segir Arngrímur Guðmundsson sem er nýútskrifaður vöruhönnuður og hefur unnið að hönnun og smíði á iðnaðarprívíddarprentaranum undanfarin þrjú sumur hjá Plastplani en Nýsköpunarsjóður námsmanna gerði fyrirtækinu kleift að ráða hann inn.

Leiðir Arngríms og Björns Steinars Blumenstein, annars eiganda Plastplans, lágu fyrst saman vorið 2020 þegar Björn kenndi honum áfanga í Listaháskólanum. „Þar gerði ég gagnvirk verkefni sem varð til þess að hann vildi fá mig með sér í að hanna og smíða prívíddarprentara fyrir Plastplan.“

Skemmtilegar áskoranir

Verkefnið hófst sumarið 2020 þar sem Arngrímur og Flosi Hrannar Ákason, sem þá var að útskrifast úr vélaverkfræði frá Háskólanum í Reykjavík, vörðu sumrinu í að hanna og smíða prívíddarprentara sem gat prentað einn rúmmetra. „Prívíddarprentarinn virkar í stuttu máli þannig að bráðnu plasti er údað út úr svokölluðum „extruder“ sem færist upp og niður (z-ás), fram og aftur (y-ás) og til

Arngrímur Guðmundsson vöruhönnuður hefur unnið að þróun og smíði iðnaðarprívíddarprentara hjá Plastplani.

FRÉTTABLAÐIÐ/ERNIR

Plastkurl öðlast nýtt líf.

hliðar (x-ás). Prentarinn úðar síðan út plasti lag fyrir lag þangað til það er kominn prívíður hlutur.“

Sumarið 2021 sneri Arngrímur aftur og tók þátt í ýmsum verkefnum hjá Plastplani ásamt Loga Pedro Stefánssyni. „Ég hélt áfram að vinna í prívíddarprentaranum á meðan Logi var að setja saman CNC-fræsara og að hanna mót fyrir „injection“-vélnar. Stærsta verkefnið var að hanna og setja saman nýjan og öflugri „extruder“ á prentarann til þess að geta prentað hraðar.“

Fjölbreytt verkefni

Síðasta sumar var þriðja sumar

Þessi þrjú sumur í Rannís-verkefnum hafa verið ótrúlega lærdómsrík og mjög gaman að hafa getað verið partur af uppbyggingu Plastplans.

Arngrímur Guðmundsson

Arngríms hjá Plastplani og verkefnin voru fjölbreytt og skemmtileg eins og áður. „Stærsta verkefnið sem ég kom að síðasta sumar var að prufa að prenta mismunandi tegundir af plasti, til dæmis PP, PS, HDPE og LDPE svo nokkur dæmis séu tekin. Það er áhugavert hvað þessar tegundir eru ólíkar. Ásamt stússi í prívíddarprentaranum, var ég líka að hanna injection-mót og ýmislegt fleira.“

Arngrímur er mjög ánægður með verkefnin sem hann hefur komið að hjá Plastplani. „Þessi þrjú sumur í Rannís-verkefnum hafa verið ótrúlega lærdómsrík og mjög gaman að hafa getað verið partur af uppbyggingu Plastplans, þókk sé Nýsköpunarsjóði námsmanna.“ ■

Framleiða íslenskan hágæðabarnamat

Krakkakreistur og Krakka-kropp er barnamatur sem framleiddur verður á Íslandi og væntanlegur er á markað á næsta ári. Verkefnið fékk styrk úr Nýsköpunarsjóði Rannís en það er á allan hátt umhverfisvænt.

Það eru þær Vaka Mar Valsdóttir og Sigrún Anna Magnúsdóttir, nemar á lokaári í matvælafræði við heilbrigðisvísindasvið Háskóla Íslands, sem eru frumkvöðlar að þessu verkefni. Þær eru báðar mæður og fannst undarlegt að ekki væri faanlegur íslenskur barnamatur. Í samstarfi við Sölufélag garðyrkjumanna þróuðu þær barnamat úr grænmeti sem ýmist er of smátt, of stórt, bogið eða brotið og því ekki söluhæft en að öðru leyti í fullkomnum gæðum.

Vinkonurnar höfðu hug á nýsköpun sem tengdist námi þeirra og sóttu um styrk í Nýsköpunarsjóð námsmanna. „Við sáum frekar fljótt að þetta verkefni var mun stærra en við sáum fyrir okkur í upphafi og stofnuðum upp frá því fyrirtæki, Sifmar, sem við nefndum eftir börnunum okkar sem heita, Freyja Sif og Hvannar Mar. Við munum framleiða annars vegar Krakkakreistur sem er maukaður barnamatur í pokum og

Við munum framleiða annars vegar krakkakreistur sem er maukaður barnamatur í pokum og síðan krakkakropp sem er grænmetisnasl sem bráðnar í munni og dregur úr köfnunarhættu.

Vaka Mar Valsdóttir

síðan Krakkakropp sem er grænmetisnasl sem bráðnar í munni og dregur úr köfnunarhættu. Til að framleiða vöruna hyggjumst við nýta umhverfisvænni tækni en gengur og gerist við framleiðslu á barnamat til dæmis með nýtingu jarðvarma,“ segir Vaka.

„Rannís styrkir því miður ekki tækjakaup, við fengum styrk frá Tækniþróunarsjóði til gerðar á markaðskönnun og almennri fýsileikakönnun. Þá fengum við fyrir stuttu stóran styrk frá Matvælasjóði sem gerir okkur kleift að halda áfram með vöruþróun og lokavinnu á umhverfisvænu ferli í framleiðslunni.

Núna vinnum við að því að fjár-

Vaka Mar og Sigrún Anna eru frumkvöðlar en þær eru að undirbúa framleiðslu á íslenskum barnamat.

FRÉTTABLAÐIÐ/
VALLI

magna kaup á tækjabúnaði til að geta farið sem fyrst með vöruna í sölu. Hagar eru búnir að kaupa fyrsta upplag af Krakkakreistum,“ segir Vaka og bendir á að þar sem um barnamat sé að ræða þurfi varan að standast strangar kröfur. Varan þarf að vera samkvæmt lýðheilsustefnu og hollustan í fyrir-rúmi. Í hraða nútímans vill maður

geta fengið barnamat til að grípa í á ferðinni en um leið þarf varan að vera holl og góð.“

Nýsköpunarstyrkurinn í upphafi skipti þær vinkonur miklu máli til að hefja ferlið. „Þá gátum við unnið í nokkra mánuði hjá Matis undir leiðsögn Ólafs Reykdal sem hefur hjálpað okkur gríðarlega mikið. Alls kyns markaðs-

kannanir og grunnvinna hefði ekki verið möguleg án styrkja,“ segir Vaka en um leið og þær hafa sett vöruna á markað hafa þær um leið skapað sér atvinnutækifæri. Verkefnið fékk tilnefningu til Nýsköpunarverðlauna forsetans á þessu ári. „Það var mjög hvetjandi og gefur manni byr undir báða vængi til að halda áfram.“ ■

Mun tvímælalaust vekja heimsathygli

Spor í sandinn er þróunaraðili ALDIN Biodome sem í framtíðinni mun bjóða upp á upplifun sem byggir á margbreytilegri matjurtaræktun, bæði utandyra við Elliðaárdal og inni í loftlagsstýrðum og umhverfisvænum mann-virkjum.

Rannsóknarverkefnið ALDIN-garðurinn fer nú fram þriðja árið í röð.

„Nú þegar höfum við aflað okkur mikilvægrar þekkingar á því hvernig við getum breytt hitastigi jarðvegs og með því uppskorið í sumum tilfellum margfalt meira magn matjurtar, samanborett við hefðbundna ræktun utandyra,“ segir Hjördís Sigurðardóttir, stofnandi og framkvæmdastjóri ALDIN Biodome.

Hjördís, sem stofnaði ALDIN árið 2015, er með BS-gráðu í matvælafræði og umhverfisskipulagi og MS-gráðu í skipulagsfræði frá Wageningen-háskólanum í Hollandi. Hún er jafnframt stundakennari í faginu við Landbúnaðarháskóla Íslands.

Nota affallsvatn úr Stekkjunum
ALDIN Biodome hlaut fyrst styrk úr Nýsköpunarsjóði námsmanna (NSN) árið 2015.

„Styrkurinn var til að rannsaka nýtingu affallsvatns sundlaugarinnar í Laugardal í þeim tilgangi að hita upp gróðurhvelvingar og skapa þar sjálfbæran klasa. Gerð var greining á fýsileika þessa út frá nokkrum skilgreindum þáttum og var hún mjög jákvæð. Við hlutum svo aftur styrki árin 2020 og 2021 til að gera rannsókn á nýtingu lítills hluta affallsvatns sem fellur í fráveitu frá Stekkjahverfi í Breiðholti. Með affallsvatninu hitum við upp ræktunarbeði utandyra og lengjum þannig ræktunartíma margs konar matjurtar, en gerum það einnig mögulegt að rækta suðrænar plöntur utanhúss,“ greinir Hjördís frá.

ALDIN Biodome hlaut jafnframt framhaldsstyrk fyrir sömu tilraun í ALDIN-garðinum.

Hjördís Sigurðardóttir er stofnandi og framkvæmdastjóri ALDIN Biodome.

FRÉTTABLAÐIÐ/SIGTRYGGUR ARI

ALDIN Biodome séð frá Stekkjarbakka.

TEIKNING/WILKINSONEYRE ARCHITECTS

Hér má sjá ýmsar tegundir plantna sem ræktaðar voru í tilraunagarði ALDIN Biodome sumarið 2022.

MYND/HJÖRÐÍS SIGURÐARDÓTTIR

„Þá unnum við frekari rannsóknir og skoðuðum velgengni ræktunar í hituðum beðum og á fjölbreyttari tegundum matjurtar og trjáa. Góðar tilraunir vekja alltaf upp margar spurningar, um leið og svör, og þannig er það í okkar tilfelli,“ segir Hjördís.

Styrkur frá NSN hjálpar
Að mati Hjördísar eru styrkir úr Nýsköpunarsjóði námsmanna í senn gæðavottun og hvatning til að vinna rannsóknir á vísindalegan og vandaðan hátt.

„Fyrir áhugasama nemendur og fyrirtæki með góðar hugmyndir hjálpar styrkur frá Nýsköpunarsjóði námsmanna til við að hrinda rannsókn í framkvæmd. Tilraunagarðurinn veitir sömuleiðis innblástur fyrir samfélagið og fólk í hinu byggða umhverfi til að nýta betur vannýtta auðlind og huga að margbreytilegri og spennandi matjurtaræktun. Þannig verður til þekking á meðal fólks og samræðuvettvangur á sviði matjurtaræktunar,“ útskýrir Hjördís.

Sem leiðbeinandi í rannsóknarverkefnum segir hún alltaf við nemendur sína að það sé frumskil-

Fyrir áhugasama nemendur og fyrirtæki með góðar hugmyndir hjálpar styrkur frá NSN til við að hrinda rannsókn í framkvæmd.

yrði að velja sér rannsóknarverkefni sem þeir hafi mikinn áhuga á. „Ef svo er, og nemandi er duglegur og hæfur, getur rannsókn skilað framúrskarandi niðurstöðu. Það gerðist hjá okkur í febrúar á þessu ári, þegar Karen R. Róbertsdóttir garðyrkjunemi hlaut viðurkenningu forseta Íslands fyrir öndvegisverkefni. Karen er umsjónarmaður ræktunartilraunarinnar, hún sér um mælingar og mat niðurstaðna, skrifar allar skýrslur og leggur til framhaldsrannsóknir. Vönduð rannsóknarvinna mun svo alltaf skila sér í meiri þekkingu og færni viðkomandi, og um leið meira spennandi tækifærum,“ segir Hjördís.

Alþjóðlegt lífsstílsfyrirtæki
Starfsemi í gróðurhúsum ALDIN Biodome er fyrirhuguð í Löngu-gróf sunnan Elliðaárdals, þar sem tilraunagarðurinn hefur verið starfræktur síðastliðin ár. Kjarna-starfsemi er ræktun og upplifun tengd henni, en umtalsvert affallsvatn, um 27 til 30°C, fellur frá nærliggjandi hverfi beint frá fráveitu og síðan viðtaka.

„Í framtíðinni verður hægt að ímynda sér hvernig fjölbreytt og áhugaverð ræktun verður til í loftlagsstýrðu umhverfi undir hvelvingum. ALDIN Biodome mun tvímælalaust vekja heimsathygli enda sé ég framtíðina þannig að ALDIN verði alþjóðlegt lífsstílsfyrirtæki sem þjónustar sistækkandi hóp sem leitar að tengslum við náttúruna og dýpri skilningi á töfrum hennar,“ segir Hjördís. ■

Sjá nánar á aldin-biodome.is

Hjartsláttarskynjarar skýra hegðun dýra

Star-Oddi hefur átt gott samstarf við Nýsköpunarsjóð námsmanna og hefur fengið námsmenn til starfa til að afla grunnþekkingar á nýjum sviðum. Fyrirtækið framleiðir margs konar skynjara til að mæla hegðun dýra.

„Nemarnir okkar hafa meðal annars unnið að öflun þekk- ingar á skynjurum, sem við erum ekki að bjóða upp á í núverandi skynjaraframboði okkar og við viljum skoða að þróa og selja til viðskiptavina okkar í framtíðinni. Þróunar- og framleiðsluferlar og notendaforrit hafa síðan verið uppfærð með hjálp þessara náms- manna,“ segir Sigmar Guðbjörnsson framkvæmdastjóri Star-Odda.

„Við höfum náð að virkja þá þekkingu betur, oft með því að ráða viðkomandi námsmann til sumarstarfa eða fastráðið hann að loknu námi. Að keyra verkefni gegnum Nýsköpunarsjóð náms- manna er, frá okkar bæjardrym séð, kjörið tækifæri fyrir náms- menn til að koma sér á framfæri við fyrirtæki í nýsköpun.“

Vörurnar sem Star-Oddi fram- leiðir eru skynjarar sem græddir eru í dýr til að mæla hegðun og atferli þeirra.

„Það tekur nokkur ár að þróa, hanna og setja skynjara í vörurnar okkar. Þetta er því langhlaup sem byggist upp á umtalsverðum prófunum á vörunni bæði innan- húss og hjá notendum vörunnar. Eitt skýrasta dæmið um árangur af svona þróunarvinnu er hvernig okkur hefur tekist að hanna hjartaskynjara sem græða má í

Sigmar Guðbjörnsson heldur á litlum nema, en fyrirtækið framleiðir nema til að mæla til dæmis hjartslátt dýra.

FRÉTTABLAÐIÐ/SIGTRYGGUR ARI

dýr. Námsmaðurinn sem vann að verkefninu á sínum tíma er Ásgeir Bjarnason og hlaut hann Nýsköp- unarverðlaun forseta Íslands árið 2010. Ásgeir er í dag heilbrigðis- verkfræðingur og starfar sem sérfræðingur hjá Star-Odda,“ segir Sigmar, en Nýsköpunarsjóður námsmanna styrkti verkefnið.

„Styrkurinn fór í að færa okkur grunnþekkingu á nemunum, síðan tekur við teymi sem vinnur vöruna. Þetta verðlaunaverkefni

hefur haft þau áhrif að við erum með eina hjartsláttarskynjarann á markaðnum sem er án víra. Allir aðrir skynjarar á markaði fyrir dýr eru með útistandandi vírum. En það kostar meiri tíma í ígræðingu í dýrin, tíma sem er oft dýrmætur þar sem dýrin þola mörg hver ekki langar aðgerðir, til dæmis fiskar. Þennan skynjara er hægt að græða undir húð á dýrinu eða setja hann innvortis. Skynjarinn hefur verið notaður í fjöldann allan af dýra-

tegundum af ýmsum stærðum bæði á láði og legi, allt frá elgum niður í litla svartþresti.“

Mikil aukning á eftirspurn
Sigmar segir að þekking á hegðun rafboða hjartans skipti miklu máli þegar kemur að rannsóknum á dýrum.

„Það er markmið okkar að auka þekkingu rannsakenda á tengingu hjartsláttar meðal annars við hegðun dýra. Síðan við komum

” Við höfum oft náð að virkja þá þekk- ingu betur, oft með því að ráða viðkomandi námsmann til sumar- starfa eða fastráðið hann að loknu námi.

Sigmar Guðbjörnsson

með hjartsláttarskynjarann á markað hafa þeir verið framleiddir í þúsundum eintaka, og sjáum við fram á myndarlega aukningu á eftirspurn eftir þessum skynjurum á komandi árum bæði í rann- sóknum á sjávar- og landdýrum,“ segir hann.

Auk fleiri þróunarverkefna er Star-Oddi að þróa súrefnismett- unarskynjara en hann er ekki kominn í framleiðslu ennþá. Sigmar segir þróun hans ganga vel og ekki langt að bíða að hann fari í prófanir.

„Þegar hann er kominn á markað getum við boðið upp á skynjara sem nema flest þau lífs- viðbrögð í dýrum sem eru mæld í mönnum, sem er eitthvað sem við erum ákaflega stolt af.“

Að lokum nefnir Sigmar að undantekningarlaust hafi verið góð samvinna milli Star-Odda og þeirra nemanda sem hafa unnið að NSN-verkefnum hjá þeim.

„Við munum áfram bjóða náms- mönnum að vinna með okkur, en við höfum haft mest fimm náms- menn á sama tíma á mismunandi stigum í náminu, allt frá B.Sc.-, M.Sc.- og doktorsnema.“ ■

Grunnur að blómstrandi nýsköpun

Framlög úr Nýsköpunarsjóði námsmanna hafa gert Nox Medical kleift að vinna að framsæknum verkefnum sem hafa leitt til nýrra læk- ingavara sem fyrirtækið hefur gefið út í Evrópu og Bandaríkjunum. Þær vörur hafa skipt sköpum við að aðgreina Nox Medical á markaði.

Nox Medical er hátæknifyrirtæki sem þróa og framleiðir mælitæki, hugbúnað, skýjalausnir og gervi- greind sem notuð eru af læknum og heilbrigðisstarfsmönnum til þess að mæla lífmerki í svefni og greina svefnraskanir og svefnsjúkdóma. „Algengustu svefnraskanirnar sem tæki okkar eru notuð til að greina eru kæfisvefn, þegar sjúklingur hættir að anda á nóttunni eða verður fyrir endurtekinni skerð- ingu á öndun, fótaóeirð í svefni, og raskanir á svefni eins og svefnleysi eða drómasýki,“ segir Jón Skirnir Ágústsson, yfirmaður gagna og gervigreindar hjá Nox Medical.

Nox Medical hefur fjórum sinnum hlotið styrk Nýsköpunar- sjóðs námsmanna og hafa styrkir sjóðsins stutt við verkefni sem alls tíu nemendur hafa unnið að í samstarfi við Nox Medical. „Nemendurnir hafa unnið að mjög framsæknum verkefnum sem Nox Medical hefið að öllum líkindum ekki unnið nema fyrir tilstilli fram- lags sjóðsins og stuðnings nem- enda. Verkefni nemendanna hafa leitt til nýrra lækningavara sem Nox Medical hefur markaðssett í Evrópu og Bandaríkjunum. Þær vörur sem framleiddar hafa verið í kjölfar verkefna nemendanna hafa verið mjög mikilvægar og hafa skipt sköpum við að aðgreina Nox Medical á markaði.“

Eitt verkefni sem fékk styrk frá Nýsköpunarsjóði námsmanna hlaut Nýsköpunarverðlaun forseta Íslands árið 2018.

Náðu öðru sæti í alþjóðlegri keppni
Síðasta verkefni fyrirtækisins sem var styrkt af Nýsköpunar- sjóði námsmanna snerist um að þjálfa gervigreindarlíkan til að greina örvökur í heilariti úr svefn- mælingu, segir Jón. „Þetta var mjög flókið verkefni og hafði ekki verið leyst áður í heiminum. Verkefnið var framlag Nox Medical í alþjóð- legri keppni þar sem beita átti gervigreind til að greina örvökur í svefnmælingum. Nemendurnir unnu yfir þriggja mánaða tímabil að lausn sem var framlag Nox Medical í keppnina.“
Lausn þeirra á verkefninu varð í öðru sæti í keppninni, en 20

lið tóku þátt, þar á meðal lið frá þekktum háskólum og fyrirtækj- um á borð við Philips og Verily Life Sciences sem er eitt af fyrirtækjum Google/Alphabet. „Verkefnið hlaut síðan Nýsköpunarverðlaun forseta Íslands árið 2018. Niðurstöður verkefnisins urðu grunnurinn að lækningavöru sem innbyggð hefur verið í hugbúnaðarlausn Nox Medical og hjálpar læknum og heilbrigðisstarfsfólki að greina örvökur í svefnmælingum.“
Nemendurnir sem unnu að verk- efninu hafa síðan lokið framhalds- námi í tölvunarfræði, gervigreind og verkfræði. „En þau eru öll ein- staklega hæfileikarík og metnaðar- full. Það er ljóst að þetta verkefni

veitti þeim einstakt tækifæri á að taka þátt í að þróa ný lækninga- tæki og sum af þeim verkefnum sem þau unnu hjá Nox Medical hafa breytt því hvernig kæfisvefn er greindur hjá sjúklingum.“

Verkefni sem skiptu miklu máli
Það má því segja að Nýsköpunar- sjóður námsmanna hafi gert Nox Medical kleift að taka inn nem- endur sem hafa nýlengið B.Sc.- gráðum og nýtt krafta þeirra til að vinna í áhættumiklum verkefnum, sem hafa haft umtalsverð áhrif á stefnu fyrirtækisins og vörur þess, segir Jón. „Með stuðningi Nýsköp- unarsjóðs námsmanna hefur Nox Medical fjármagnað þrjá

Jón Skirnir Ágústsson.

mánuði af fimmtán mánaða veru nemendanna. Nox Medical hefur fjármagnað starfsnámið til móts við styrki og Tæknipróunarsjóður Rannis hefur stutt við mörg þau verkefni sem nemendurnir hafa unnið að.“

Hann segir stuðning bæði Nýsköpunarsjóðs námsmanna og Tæknipróunarsjóðs hafa verið Nox Medical afar mikilvægan og hafa leyft fyrirtækinu að halda uppi metnaðarfullu nýsköpunar- starfi sem hefur gert það að því leiðandi fyrirtæki sem það er í dag. „Sú vinna sem við höfum unnið í þessum nýsköpunarverkefnum hefur svo gefið okkur færi á að sækja um og fá 2 milljóna evra styrk úr Horizon 2020 áætlun Evrópusambandsins og við höfum fengið að taka þátt í stærstu rann- sóknarverkefnum í svefnlæknis- fræði bæði í Bandaríkjunum og Evrópu. Það er því óhætt að segja að við séum afar þakklát fyrir Nýsköpunarsjóð námsmanna og þau tækifæri sem hann hefur veitt okkur.“ ■

Lúpínan í nýju og trefjaríku ljósi

Lúpínan er eitt af uppáhalds bitbeinum landans enda allt í senn fögur, nytsöm og skæð jurt. Rannsóknir á trefjum plöntunnar benda til þess að hana megi nýta á fjölbreyttari hátt en áður hefur verið gert.

Alaskalúpína (Lupinus nootka-tensis) hefur um árabil verið nýtt til uppgræðslu víða um land. Sem slík kemur hún að miklu gagni, en gallinn er sá að hún sáir sér og breiðist út víðar en helst verður á kosið.

Inga Kristín Guðlaugsdóttir og Elín S. Harðardóttir kynntust árið 2016 í námi í vöruhönnun í Listaháskóla Íslands. Eftir að hafa fengið styrk úr Nýsköpunarsjóði námsmanna (NSN) árið 2017 fyrir verkefnið Lúpína í nýju ljósi, lífrænt hráefni í umhverfisvæna afurð, og Forsetaverðlaun Íslands ári síðar, stofnuðu þær Efna-smiðjuna í ágúst 2019. Þá fengu þær úthlutað úr Tækniþróunar-sjóði til þess að vinna verkefnið áfram á tímabilinu 2020-2022. Að auki hlutu þær styrk frá Matvæla-sjóði 2022 fyrir samstarfsverkefnið LuLam Wrap.

Spennandi möguleikar

„Í verkefninu gerum við tilraunir og rannsökum nýtingarmöguleika á lúpínutrefjum sem efnivið í ýmsa vörupróun,“ segir Inga Kristín. „Fyrri rannsóknir okkar benda til eiginleika í lúpínutrefjum sem gefa von um alveg nýja notkunarmögu-

leika á þessari annars umdeildu jurt,“ bætir hún við. „Lúpínan sér sjálfri sér fyrir nitri með aðstoð samlífsörvera í rötum og þarf því engan tilbúinn áburð, ræktunin er því sjálfbær. Eiginleikar lúpínutrefja gera það að verkum að engum aukaefnum þarf að bæta í framleiðsluna og er hráefnið því umhverfisvænt,“ segir Elín.

Þegar verkefnið var mótað ákváðu Elín og Inga að hafa tvo umsjónarmenn til að getað leitað til við vinnu verkefnisins. „Það þarf að setja á sig marga hatta í svona verkefni og því er mikilvægt að hafa umsjónarmenn sem geta leiðbeint á breiðum grundvelli. Við fengum Thomas Pausz fyrir hönd Listaháskólans og Magnús H. Jóhannsson frá Landgræðslunni til liðs við okkur. Okkur þótti mikilvægt að tengjast Landgræðslunni því þar liggur mikil þekking á plöntunni og þar er faglega unnið að verkefnum,“ segir Inga.

Umsóknin var góður skóli

Styrkurinn frá NSN var mikil hvatning til að koma verkefninu áfram og umsóknarferlið góður skóli. „Forsetaverðlaunin voru einnig stórkostleg viðurkenning á að við værum á rétttri leið. Reynslan við umsóknina, vinnan við að klára verkefnið og ganga frá skýrslu um það, nýttist okkur svo til að sækja um aðra styrki til frekari rannsókna. NSN er frábær leið til að byrja á svona þróunarverkefni,“ segir Elín. „Umsóknarformið fær mann

Elín og Inga segja að styrkurinn frá Nýsköpunarsjóði námsmanna hafi verið mikil hvatning til að koma verkefninu áfram. **FRÉTTABLAÐIÐ/ANTON BRINK**

til þess að hugsa og skilgreina þær fjölmörgu hliðar sem gætu verið á verkefninu. Ekki einungis um rannsóknarvinnuna sjálfa, heldur líka um þætti eins og hver sé nýjungin í hugmyndinni, hvort hún stuðli að sjálfbærni og annað,“ segir Elín. „Við fengum nasabefinn af því hvernig fleiri sjóðir virka og hvers þeir krefjast af styrkhöfum. Í styrkhæfum verkefnum þurfa að vera skilgreindir ábyrgðarmenn. Einnig þarf að standa skil á tæknilegri skýrslu og lokaskýrslu sem er ekki bara gagnlegt fyrir sjóðinn, heldur verkefnið sem slíkt. Þannig

er efni verkefnisins, hugmyndir, kenningar, aðferðir, niðurstöður og umræður allt rammað inn á aðgengilegan hátt, allt eftir samhengi verkefnisins,“ bætir Inga við. „Styrkurinn gerði okkur enn fremur kleift að standa undir föstum kostnaði eins og vinnuaðstöðu og efniskostnaði,“ segir Elín.

Fjöldi samstarfsaðila

„Það er frábær viðurkenning og kynning fyrir verkefnið að vera kynnt á viðburðinum á Bessa-stöðum, þar sem forseti Íslands tilkynnir hver hlýtur viðurkenningu

Fyrri rannsóknir benda til eiginleika í lúpínutrefjum sem gefa von um alveg nýja notkunarmöguleika á þessari annars umdeildu jurt.

Inga Kristín

forsetans í það skiptið. Öll jákvæð umfjöllun í miðlum er dýrmæt fyrir ný verkefni og verkefnahafa sem eru að stíga sín fyrstu skref með hugmyndina sína,“ segir Elín. „Umsóknarferlið stækkaði tengslanet okkar sem gaf okkur færi á spennandi samstarfstækifærum. Okkur var líka boðið að hitta stuttlega þá starfsmenn sem meta verkefnin hjá sjóðnum, til að kynna verkefnið nánar. En það er alltaf góð æfing að halda lyfturæðuna af og til,“ segir Inga.

„Til að halda svona verkefni úti er gott að geta leitað í opinbera styrki, en grundvöllur að velgengni er ómælt eigið framlag, ástríða fyrir verkefninu og vinna að því af hugsjón,“ segir Inga. „Fyrir tveggja ára Sprotastyrk frá Tækniþróunar-sjóði vorum við með frábæra samstarfsaðila eins og Matis, Össur, Kapp og fleiri. Þeirri vinnu lauk í sumar,“ segir Elín. „Í haust hlutum við styrk frá Matvælasjóði og höfum eins árs verkefni í október með samstarfsaðilum okkar Sedna Biopack, Matis og Sölufélagi garðyrkjunna,“ segir Inga. ■

Burðarstólpinn er gervigreind

Fyrirtækið Genki Instruments var stofnað árið 2015 af útskriftarnemum í rafmagns- og tölvuverkfræði við Háskóla Íslands.

Genki er í grunninn tækni-fyrirtæki með sérþekkingu í gervigreind. Vörur fyrirtækisins eru hannaðar fyrir tónlistarfólk og er markaðssetning þeirra alþjóðleg.

„Við höfum verið einstaklega lánsöm að hljóta styrki úr Nýsköpunarsjóði námsmanna (NSN) en þann fyrsta hlutum við árið 2017 þegar Dagur Tómas Ásgeirsson og Kristmundur Ágúst Jónsson unnu verkefni sem átti að bæta reiknirit sem metur afstöðu út frá gögnum úr hreyfiskynjurum. Verkefnið tókst vonum framár og í lok sumars stóðum við uppi með eitt nákvæmasta reiknirit í heiminum. Það keyrir á vörum félagsins enn þann dag í dag,“ segir Ólafur Bjarki Bogason, framkvæmdastjóri Genki Instruments.

Hann segir styrki í sjóðnum hafa leitt af sér ný verkefni.

„Svo sannarlega. Árið 2018 fengum við sérstaka viðurkenningu við veitingu Nýsköpunarverðlauna forseta Íslands fyrir verkefni sem unnið var af Eddu Pétursdóttur og Freyju Sigurgísladóttur. Í verkefninu smíðuðu þær hugbúnað sem gerði okkur kleift að komast fyrr á markað en ella og margfalda notkunarmöguleika Wave, sem var okkar fyrsta vara.“

Nákvæmasta reiknirit í heimi

Árið 2020 var Genki með sex nema í hönnun og tækniþróun.

„Þau unnu fyrsta verkefnið innanhúss þar sem við nýttum gervigreind. Verkefnið gekk vonum framár, en alla tíð síðan hefur gervigreind verið burðarstólpi í vörupróun félagsins. Í sumarlok gengu svo Anna Pálína Baldursdóttir og Daniel Þór Wil-

Ólafur Bjarki Bogason er framkvæmdastjóri Genki Instruments. **FRÉTTABLAÐIÐ/SIGTRYGGUR ARI**

cox, neman úr hópnum, til liðs við Genki,“ upplýsir Ólafur. Í sumar fékk Genki sömu-leiðis tvo frábæra nema, þá Bjarna Bjarnason og Arnar Ágúst Kristjánsson.

„Í samstarfi við gervigreindarteymi Genki þróuðu þeir reiknirit sem getur greint snertingu út frá gögnum úr hreyfiskynjurum og er afrakstur verkefnisins nákvæmasta reiknirit sem fyrirfinnst á heimsvísu,“ greinir Ólafur frá og bætir við að verkefni nema hjá Genki séu fjölbreytt en eigi það sameiginlegt að snúast um vörupróun, hvort sem það heitir hönnun eða tækniþróun.

Verðmæt sérþekking

Án styrkja frá NSN kveðst Ólafur ekki hafa haft tök á að ráða inn sumarstarfsmenn á liðnum árum. „Eins og gefur að skilja hefðum

við ekki ýtt úr vör þróun á gervigreind, sem er í dag í heimsklassa og féluginu dýrmæt. Svo ekki sé minnst á tækifæri á að fá inn ferskar hugmyndir á sumrin og kynnast einstaklega skemmtilegum, duglegum og klárum nemum á leið út í lífið,“ segir Ólafur í Genki sem stendur á spennandi tímamótum. „Þrotlaus vinna við þróun gervigreindar hefur skilað sér í sérþekkingu sem er einstaklega verðmæt og býður upp á óendanlega möguleika. Bæði við vörupróun Genki Instruments, hluti sem Genki þróar og markaðssetur gagnvart tónlistarfólki, og Genki ML sem er þjónusta sem tæknifyrirtæki geta nýtt sér sérþekkingu Genki við eigin vörupróun og þannig sparað tíma og bætt gæði gervigreindar.“ Frekari upplýsingar um Genki má finna á genki.is og genkiml.com. ■

Hvetur þau í náminu

Rögnvaldur Jóhann Sæmundsson, prófessor í iðnaðarverkfræði við Háskóla Íslands, segir að Nýsköpunarsjóður námsmanna sé ákaflega mikilvægur.

„Ég hef verið með í nokkrum verkefnum sem hafa fengið styrki í gegnum tíðina og nemendur hafa ævinlega staðið sig mjög vel og nokkur verkefni hafa verið tilnefnd eða fengið Forsetaverðlaunin. Að veita styrki úr Nýsköpunarsjóði námsmanna er mjög sniðugt og þarft. Verkefnin eru góð og skemmtileg reynsla fyrir nemendurnar og fyrir okkur sem að verkefnunum koma,“ segir Rögnvaldur.

Spurður hvort svona styrkveitingar nýttist ekki nemendum vel segir Rögnvaldur: „Jú, það gerir það svo sannarlega. Við höfum vanalega verið að vinna með einhverjum utan háskólans þannig að verkefnin snúast ekki bara um rannsóknir og þekkingu úr kennslubókum heldur fyrst og fremst um hagnýtingu og nýsköpun,“ segir Rögnvaldur.

Um hvað snerust þessi verkefni nemanna sem fengu styrkinn?

„Síðustu misserin höfum við verið mikið í samstarfi við Landspítala og aðrar heilbrigðisstofnanir. Þetta hafa verið verkefni sem snúa að röðun skurðaðgerða og gerð hugbúnaðar til að aðstoða starfsfólk við að sjá áhrif röðunar. Það er ekki nóg að ráða sjúklingum í skurðstofur og passa upp á að þær séu vel nýttar heldur þarf líka að passa að það sé pláss fyrir sjúklingana á gjörgæslu eða legudeildum þegar þau koma út af skurðstofunum.

Við vorum líka með verkefni sem tengdist Covid. Þar var um að ræða spálíkan sem við gerðum fyrir spítalann sem notað var til

Rögnvaldur segir að nýsköpunarsjóður námsmanna sé ákaflega mikilvægur.

að meta álag á gjörgæslu og legudeildir. Og svo var líka verkefni þar sem ýmsar upplýsingar um starfsemi gjörgæslu voru greindar og gerðar aðgengilegar fyrir gjörgæslulækna. Síðast en ekki síst var verkefni sem unnið var í samstarfi við SÁÁ þar sem gerð var frumgerð að smáforriti til að SÁÁ gæti verið í samskiptum við skjólstaðinga sína meðan þau biðu eftir plássi í meðferð.

Í þessum verkefnum eru nemendurnir að nýta það sem þau hafa lært, leysa praktísk vandamál og gera nýja hluti. Þetta unga og efnilega fólk hefur verið í grunnnámi hjá okkur í verkfræði og hagnýtri stærðfræði. Þegar þau fara svo í framhaldsnám búa þau að því að hafa unnið raunhæft verkefni á sjálfstæðan hátt í samstarfi við fjölda aðila. Þetta er bæði gagnlegt og hvetur þau áfram í náminu,“ segir Rögnvaldur. ■

Hver sekúnda í sjónum skiptir höfuðmáli

Sea Saver Karlsson ehf. er eitt þeirra sprotafyrirtækja hverjum Nýsköpunarsjóður námsmanna og Tækniþróunarsjóður hefur gagnast einstaklega vel.

Í samstarfi við Háskólann í Reykjavík vinnur fyrirtækið að því að þróa tækni sem mun gjörbylta björgunaraðgerðum í sjóslysum. „Ég las það fyrir nokkrum árum í einhverju riti hve slys á sjó eru tíð. Einnig eru björgunaraðgerðir þar oft árangurslitlar þar sem tíminn skiptir gríðarlegu máli. En rétt og snör viðbrögð eru frumskilyrði fyrir björgun lífs á sjó, bæði vegna hættu á drukknun og ofkólnunar í sjónum,“ segir Ágúst Karlsson, verkfræðingur, frumkvöðull og einn eigandi Sea Saver ehf.

Í framhaldi fór Ágúst að huga að því hvort það mætti ef til vill draga úr dauðaslysum á sjó með nýjustu tækni. „Þá fóru hjólin að snúast og hugmyndin þróaðist í huga mér þar til ég smíðaði módel í bílskúrn-um. Ég sýndi það frumkvöðli sem fannst það efnilegt. Næsta skref var að fara með módelið í Háskólann í Reykjavík þar sem það fékk góðar undirtektir,“ segir Ágúst.

Gjöfult samstarf

Þá var næsta skref að kynna hugmyndina fyrir Siglingaráði sem veitti milligöngu um styrk til verkefnisins á vegum Samgöngustofu. „Í framhaldi var leitað til Rannís og Tækniþróunarsjóðs sem varð til þess að verkefnið hlaut styrk úr Nýsköpunarsjóði námsmanna til að geta greitt fjórum nemendum í HR laun fyrir samvinnu við áframhald á þróun verkefnisins. Auk þess fékk Sea Saver úthlutun úr styrktarsjóðnum Fræ, einnig á vegum Tækniþróunarsjóðs, og kom sá styrkur sér einstaklega vel til kaupa á íhlutum fyrir búnaðinn, sem er mjög dýr. Áður hafði Háskólinn í Reykjavík haldið sérstakt þriggja vikna námskeið sem sneri eingöngu að þróun á ákveðnum þáttum búnaðarins. Nýverið var svo undirrituð sam-

Ágústi vr umhugað um árangursleysi sjóbjörgunaraðgerða og þróaði búnað sem myndi gera gagn við erfiðar aðstæður. FRÉTTABLAÐIÐ/ANTON BRINK

starfsyfirlýsing sem tryggir að HR mun koma að þessu samstarfi áfram og í þessari viku er að ljúka öðru þriggja vikna námskeiði. Þá má geta þess að Landsbjörg – Björgunarskóli sjómanna, hefur einnig sýnt verkefninu mikinn áhuga.“

Sem fyrr segir er Sea Saver Karlsson í góðu samstarfi við HR. „Skólinn leggur til afburðanemendur í rafmagnstæknifræði, orku-

og véltæknifræði auk viðskiptafræðinema sem koma að gerð viðskiptamóðelsins undir leiðsögn sviðsstjóra skólans. Ég sem „höfuðstrumpur“ að verkefninu ásamt dóttur minni Ástu Karen framkvæmdastjóra, eigum þessu fólki mikið að þakka og hefur samvinnan verið mjög skemmtileg og lærdómsrík. Að ógleymdum stuðningi og styrkjum Rannís við verkefnið,

sem verið hefur þungamiðjan í framkvæmdinni fram til þessa, en fjárhagsleg staða mála er nánast alfarið byggð á stuðningi Rannís. Það er okkar reynsla að samvinna á milli frumkvöðla, atvinnulífs og háskóla sé farsælasta leiðin til að ná árangri í nýsköpun og verðmætasköpun.“

Íslenskt hugverk bjargar mannslífum

Búnaðurinn nefnist Sea Saver og er straumlínulaga fjarstýrt yfirborðs-far, eins konar hraðskeyti. Skeytið er knúið áfram og stýrt af fjórum drífmótorum. Lengd þess er um 120 cm og hámarksganghraði á sléttu er um 14 km/klst.

„Búnaðurinn er nýnæmi þar sem um er að ræða virkt björgunartæki sem ætlað er að „finna – sækja – skila“. Skipstjóri eða stýrimaður sendir skeytið frá borði og við tekur sjálfstýring sem vinnur í gegnum gervihnött. Svokallaður sónar og LIDAR er á meðal þess hátækniþúnaðar sem gerir þetta mögulegt. Enn fremur er hægt að kemma ákveðið svæði með því að gefa upp hnit sem afmarkar leitarsvæðið. Þetta á helst við í myrkri, við þröngar aðstæður eða í úfnum sjó. Um aðra tækniþætti er ekki hægt að ræða að svo stöddu opinberlega vegna sjónarmiða um einkaleyfi.

Tæknin gerir það mögulegt að bregðast skjótt við þegar menn falla fyrir borð. Því fyrr sem björgunaraðgerðir geta hafist, því betra, því hver sekúnda í sjónum skiptir máli. Með Sea Saver verður einnig hægt að bjarga mönnum úr sjó við erfiðari aðstæður en áður, oft án þess að það þurfi að senda aðra í sjóinn á eftir þeim. Ef maður er meðvitundarlaus eða mikið slasaður þyrfti þó að senda mann með. Sjósetning og fyrstu skipanir eru gerðar með stöðluðu handtæki sem líkist drónastýringu en er einfaldara og með færri skipanir,“ segir Ágúst.

Í grundvallaratriðum þarf ekki mikla þekkingu við notkun Sea Saver, en við erfiðari aðstæður og

Með Sea Saver verður einnig hægt að bjarga mönnum úr sjó við erfiðari aðstæður en áður, oft án þess að það þurfi að senda aðra í sjóinn á eftir þeim.

Ágúst Karlsson

í myrkri, þegar skeytinu er skipað að leita á ákveðnu svæði eða í þrengslum, þarf stjórnandi að vera talsvert kunnugur stjórntækinu. „Meðferð tækisins gæti þá verið þáttur í slysavörnum sjómanna. Búnaðurinn gæti komið björgunarsveitum til nota bæði við björgun og ekki síður við æfingar þeirra sjálfra eða sem kennslugagn. Skeytið gæti að auki verið til taks á baðströndum. Sea Saver er þó fyrst og fremst ætlað að vera til staðar á bátum og skipum.“

Næsta skref hjá Sea Saver Karlsson ehf. er áframhaldandi þróun á skeytinu sjálfu og hönnun á sjálfvirkum sjósetningarbúnaði. „Þetta á að verða alvöru björgunartæki sem hægt er að treysta. Tækið verður því að uppfylla allar tilheyrandi öryggisreglur og fá samþykki frá öryggis- og úttektarstofnunum,“ segir Ágúst.

Framtíðarsýn

„Framtíðarsýn Sea Saver Karlsson ehf. er að hanna, þróa og framleiða hátækni björgunarþúnað sem nýttist við erfiðar aðstæður við björgun fólks úr sjávarháska. Markmið með framleiðslu búnaðarins er að efla íslenska hátækniöru og hugvit, til að skapa verðmæti á mörkuðum innan lands og utan. Þá eru ótalin verðmæti lífsbjargar sem ekki verða metin til fjár,“ segir Ágúst að lokum. ■

Styrkurinn var nauðsynlegur

Pavla Dagsson Waldhauserová er vísindamaður við Landbúnaðarháskólann og er forseti Rykrannsóknarfélags Íslands en hún hafði umsjón með verkefni á vegum skólans sem hlaut styrk úr Nýsköpunarsjóði námsmanna.

Verkefnið bar titilinn: Mót myndlistar og rykrannsóknar á Íslandi, þar sem skoðað var hvernig list og rykrannsóknir tengjast og aðferðum myndlistar beitt til þess að rannsaka ryk. Nemandinn var María Rún Þrándardóttir.

Um hvað snerist verkefni nemans?

„Verkefnið fólst í því að kanna snertifleti myndlistar og rykrannsóknar með aðferðum myndlistar, sér í lagi ljóðlistar og gjörninga. Ryk hefur umfangsmikil áhrif á fjölmörg lífkerfi, til dæmis afköst til sjávar og sveita en einnig loftslagið og þar með breytingar á því,“ segir Pavla.

„Ég hafði mikinn áhuga á þessu fyrirbæri og þess vegna vildi ég nýta bakgrunn minn í myndlist til að rannsaka ryk frá annarri átt. Markmiðið var frá upphafi að festa upplifun þess að vera í rykstormi á filmu og fanga hljóð hans. Ég fór nokkrar ferðir upp á hálendið yfir sumarið, að Hagavatni, Sand-

Pavla Dagsson-Waldhauserová er vísindamaður við Landbúnaðarháskólann. MYND/DAVID BRUNER

Styrkurinn veitti meðal annars tækifæri til að komast á afskekktu staði til þess að skilja og túlka náttúruna með aðferðum vísinda og myndlistar. Úkoma verkefnisins varð kveikjan að meistaraverkefni nemandans sem fólst einnig í samtönnun lista og vísinda.

Pavla Dagsson Waldhauserová

kluftavatni og að lokum í tíu náttu ferð á Dyngjusand sem er ein helsta uppspretta ryks á norðurhveli jarðar. Þar sameinuðu 25 vísindamenn frá átta löndum krafta sína til rykrannsóknar sem nefnd var inDust-rannsóknin. Verkefnið gekk vel og var meðal annars í forvali til Nýsköpunarverðlauna Forseta Íslands 2022,“ segir Pavla en sótt var um styrkinn í febrúar í fyrra og honum var úthlutað í skrefum sumarið 2021.

Hvaða tækifæri fól styrkurinn í sér?

„Styrkurinn veitti meðal annars tækifæri til að komast á afskekktu

staði til þess að skilja og túlka náttúruna með aðferðum vísinda og myndlistar. Útkoma verkefnisins varð kveikjan að meistaraverkefni nemandans sem fólst einnig í samtönnun lista og vísinda. Styrkurinn leiddi af sér fjölmörg tækifæri til að kynna verkefnið á ráðstefnum þar sem vísindi mæta listum, svo sem Arctic Festival (ísl. Hátið norðurhvels jarðar), í Iðnó í september 2022 og High Latitude Dust Workshop (ísl. Vinnustofa um ryk á norðurhveli), í Keldnaholti í febrúar 2022. Fyrir Maríu var mikilvægt að styrkur frá Nýsköpunarsjóði námsmanna gefur hugmyndaríkum ungmennum drifkraftinn til að þora að taka af skarið,“ segir Pavla.

Hefur styrkurinn leitt af sér ný verkefni?

„Verkefnið reyndist nytsamlegt í meistaranámi Maríu, sem ætlar að útskrifast núna um jólin í þverfaglegu námi sem ber heitið MSc. í umhverfisbreytingum á norður-slóðum, skammstafað EnChil. Meistaraverkefnið fjallaði um mót myndlistar minnar og ýmissa rannsókna á norðurslóðum og því má segja að Rannísverkefnið hafi verið nokkurs konar inngangur að því,“ segir Pavla og bætir við: „Styrkurinn var nauðsynlegur til þess að verkefnið yrði að veruleika.“ ■

Styrkurinn skapar tækifæri

Þorvaldur Arnarsson fékk styrk frá Nýsköpunarsjóði námsmanna í vor. Hann vinnur að verkefni sem gengur út á að fullnýta allt sem til fellur við landeldi á laxi. Hann vinnur nú að verkefninu hjá Landeldi hf.

Þorvaldur er meistaranemi í sjávarauðlindafræði og hefur gríðarmikinn áhuga á fullnýtingu sjávarafurða. Það vakti áhuga hans hvað Íslendingar hafa staðið sig vel í fullnýtingu á þorski og hann vildi athuga hvort hægt væri að nýta lax á svipaðan hátt.

„Núna er fordæmalaus uppbygging fyrirhuguð á landeldi á laxi hér á landi. Landeldi opnar möguleikann á að stýra aðstæðum og grípa allt sem til fellur við fiskeldið, til dæmis mykju og eins roð, bein og annað. Á þessum grunni sóttum við um styrk til Nýsköpunarsjóðs námsmanna fyrir verkefninu Endurnýting hliðarstrauma,“ útskýrir Þorvaldur, sem starfar nú sem verkefnastjóri hjá Landeldi.

„Verkefnið var í raun mjög fljótt að vinda upp á sig af því að um leið og ég sótti um styrkinn, kom út skýrsla frá Mátis þar sem verið var að kortleggja möguleika í úrgangi fiskeldis. Niðurstaðan var mjög eindregið á þá vegu að hægt væri að nýta hann til áburðargerðar.“

Þorvaldur segir að verkefnið hafi því snúið að mestu leyti um það að kortleggja með hvaða hætti best er að endurvinna laxeldisúrgang til áburðargerðar.

„Það er gaman að segja frá því að síðan við fórum af stað með verkefnið höfum við sótt um styrki hjá fleiri sjóðum og það hefur hlotið brautargengi á hverri einustu vígstöð,“ segir hann. „Það er mikið verk eftir óunnið á þessari vegferð, en vonandi höldum við áfram að njóta stuðnings þeirra sem geta aðstoðað okkur við að raungera þetta.“

Verkefnið hefur stækkað það hratt að í sumar voru Landeldis-samtök Íslands stofnuð með öllum þeim félögum sem eru að fara af stað með landeldi á laxfiskum. Samtökin hverfast um það sameiginlega markmið að hámarka endurnýtingu alls sem til fellur við eldið í formi hliðarafurða á borð við fiskimykju.

„Það er breið samstaða landeldisfélaga að baki þessum samtökum og við höfum þegar gert viljayfirlýsingu við Bændasamtök Íslands um verkefnið og þau styðja það af heilum hug. Sem er náttúrulega bara frábært,“ segir Þorvaldur.

Atvinnuskapandi verkefni

Þorvaldur segir verkefnið atvinnuskapandi en þó nokkrir vinna að ólíkum hliðum þess.

„Svona verkefni felur í sér hönnun og uppsetningu á alls konar búnaði. Við erum að miklu leyti að hanna sjálf en svo kaupum við líka alls konar íhluti og sértækar græjur alls staðar að úr heiminum. Þetta er virkilega atvinnuskapandi. Ef það verður að raunveruleika að hægt sé að safna saman mykju úr þessum stóru landeldisstöðvum sem eru að fara að byggjast upp á Íslandi næsta áratuginn og endurnýta í öðru formi, þá opnast möguleikar á því að skapa virðisauka úr eldinu til annarra greina og efla með því hringrásarhagkerfi Íslands. Þá er ég að tala um hringrás næringarefna í matvælaframleiðslu. Það er framtíðarsýn sem væri bara draumur og það er það sem við erum að rembast við að gera að veruleika,“ segir hann.

Þorvaldur segir verkefnið einnig hafa möguleika til að stórminnka kolefnisspor og umhverfisáhrif frá fiskeldi.

„Markmið okkar er að ná fram bestu mögulegu lendingu á því

Þorvaldur Arnarsson segir að styrkurinn hafi gert honum kleift að taka þátt í verkefninu sem gæti komið til góða í fleiri atvinnugreinum.

FRÉTTABLAÐID/
ERNIR

Okkar draumur og von er að við getum komið að þessu með jákvæðum hætti.

hvernig hægt er að nýta þessi affallsefni úr laxeldinu. Fari það svo að okkur tækist að búa til nýtsamlegan áburð, þá verður það gríðarlegur ávinningur fyrir samfélagið allt, sér í lagi landbúnaðinn. Áburðarkostnaður er stór kostnaðarliður fyrir landbúnaðinn. Okkar draumur og von er að við getum komið að þessu með jákvæðum hætti. Að við getum hjálpað til.“

Metnaður til að gera vel

Hlutverk Þorvaldar í verkefninu snýst aðallega um það að lágmarka umhverfisáhrif framleiðslunnar.

„Núna erum við til dæmis að vinna að nokkrum verkefnum sem miða að því að fjarlægja óæskileg efni úr affallinu. Í þeim vinkli erum við að vinna með fallbyssunum í Atmonia en í öðrum anga erum við að vinna með sérfræðiteymi Matis, sem ætlar að sjá um að mæla og efnagreina öll næringarefni úr affallinu hjá okkur til þess að hægt sé að kortleggja ítarlega og með skilvirkum hætti hvernig best sé að nýta það,“ segir hann.

„Við erum að leggja mjög mikla vinnu og mikinn metnað í að gera þetta sem allra best.“

Þorvaldur vill koma á framfæri öllu sínu hjartans þakklæti fyrir styrkveitinguna frá Rannís.

„Styrkurinn gerði það mögulegt að ég gat komið að þessu verkefni og vonandi hefur mér tekist að leggja eitthvað örliðið jákvætt á vogarskálar þess. Fyrir utan það náttúrulega að ég fékk á endanum draumastarfið mitt á besta vinnustað í Evrópu, hjá Landeldi hf. Þessi styrkur myndar ákveðna brú á milli menntastofnana og fyrirtækja og skapar tækifæri fyrir það fólk sem eftir þeim sækist. Svo bara takk, takk kærlega.“ ■

Auglýst eftir umsóknum í Nýsköpunarsjóð námsmanna

Umsóknarfrestur er til kl. 15.00, 6. febrúar 2023

Markmið sjóðsins er að gefa háskólum, rannsóknastofnunum og fyrirtækjum tækifæri til að ráða háskólanema í grunn- og meistaranámi í sumurvinnu við rannsókn- og þróunarverkefni.

- Styrkir eru veittir til rannsókna- og þróunarverkefna sem þykja líkleg til að stuðla að nýsköpun og auknum tengslum háskóla, stofnana og fyrirtækja
- Umsóknir um styrki eru metnar með hliðsjón af möguleikum til hagnýtingar í atvinnulífi og nýnæmi fyrir þekkingu í viðkomandi fræðigrein
- Verkefnin skulu leyst af hendi með sjálfstæðri og faglegri vinnu námsmanns undir leiðsögn ábyrgðarmanna
- Styrkir eru ekki veittir til lokaverkefna námsmanna
- Úthlutun mun liggja fyrir í lok mars 2023

Hverjir geta sótt um?

- Háskólanemar í grunn- og meistaranámi
- Sérfræðingar innan háskóla, stofnana og fyrirtækja sem óska eftir að ráða háskólanema í sumurvinnu við rannsóknir

Sótt er um rafrænt á [rannis.is](https://www.rannis.is).

Nánari á www.rannis.is

**NÝSKÖPUNARSJÓÐUR
NÁMSMANNA**

Anna Helga og Nanna hafa unnið að sumarbúðunum í stærðfræði. FRÉTTABLAÐIÐ/ERNIR

Vilja auka þátttöku stelpna og stálpa í heimi stærðfræðinnar

Stelpur diffra er námskeið þar sem lögð er áhersla á að rækta áhuga stelpna og stálpa sem hafa gaman af stærðfræði og vilja læra umfram það sem námið í framhaldsskólum býður upp á.

Hugmyndina að Stelpur diffra fékk Nanna Kristjánsdóttir, BS-nemi í stærðfræði við Háskóla Íslands, þegar hún var að ljúka námi í Menntaskólanum við Hamrahlíð fyrir tveimur árum. Hana hafði langað til að fara í ýmiss konar stærðfræðinámsbúðir sem haldnar eru erlendis en þátttaka í þeim er oftast ekki mjög kostnaðarsöm, auk þess sem hún vildi hjálpa til við að jafna kynjahlutföllin innan greinarinnar hér heima.

„Markmið búðanna er að auka þátttöku stúlkna og stálpa í heimi stærðfræðinnar en þar er töluverður kynjahalli sem sést til dæmis á þátttöku í stærðfræðikeppnum og hvernig hlutfall kvenna og kvára lækkar mikið á hærri menntunarsstigum í greininni.“

Nanna vann lokaverkefni í MH

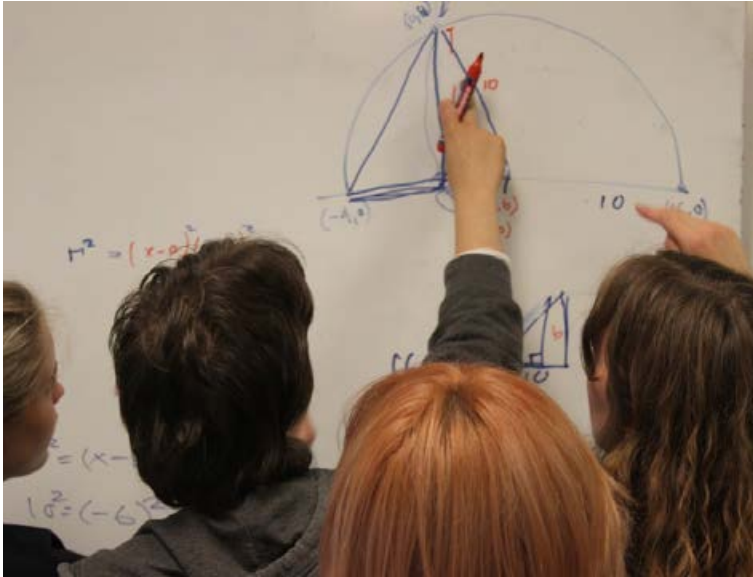
þar sem hún skoðaði hvernig mætti setja upp slíkar námsbúðir hér á landi og notaði hún meðal annars Stelpur rokka sem fyrirmynd. Þannig vildi hún búa til námsbúðir þar sem stelpur og stálp fengju tækifæri til að sökkva sér í heim stærðfræðinnar samhliða sjálfstyrkingu og í raun að verða smá pönkarar innan stærðfræðinnar,” segir Anna Helga Jónsdóttir, dósent í tölfraði og leiðbeinandi í verkefninu, en það hefur tvisvar hlotið styrk úr Nýsköpunarsjóði námsmanna, árið 2021 og 2022.

Styrkir hjálpuðu til

„Það að fá styrkina gerði okkur í raun kleift að bjóða upp á námsbúðirnar en gríðarleg vinna liggur að baki þeim. Með því að fá styrkina gat Nanna unnið í tvö sumur við það að skipuleggja og svo að bjóða upp á námsbúðirnar og erum við óendanlega þakklátar fyrir að hafa fengið þessa styrki. Styrkirnir hafa einnig gert okkur kleift að halda þátttökugjaldi búðanna sem lægstu fyrir þau sem hafa áhuga á að taka þátt,” segir Anna Helga.

Með því að fá styrkina gat Nanna unnið í tvö sumur við það að skipuleggja og svo að bjóða upp á námsbúðirnar og erum við óendanlega þakklátar fyrir að hafa fengið þessa styrki.

Anna Helga Jónsdóttir

Nemendur í sumarbúðum í stærðfræði glíma við dæmi.

„Ólíkt flestum námsgreinum á háskólastigi eru karlar í meirihluta í svokölluðum STEM-greinum (vísindi, tækni, verkfræði og stærðfræði). Rannsóknir sýna að ástæðan er ekki sú að önnur kyn hafi minni áhuga á þessum greinum eða minni getu til að stunda þær heldur séu það ytri þættir, svo sem skortur á fyrirmyndum, sem ráða för og því viljum við breyta,” bætir hún við og segir að áhugi á verkefninu sé mjög mikill.

„Það er greinilegt að það hefur verið vöntun á búðum sem þessum. Sem dæmi má nefna að allar konurnar sem hafa komið að kennslu og skipulagningu búðanna hafa nefnt að þær vildu óska að sambærilegar námsbúðir hefðu verið til þegar þær voru í námi. Að auki hafa ýmis félög og stofnanir sýnt áhuga á verkefninu og lagt okkur lið, svo sem Verkfræðingafélagið, mennta- og barnamálaráðuneytið, Verkfræði- og náttúruvísindasvið Háskóla Íslands, Raunvísindastofnun, Íslenska stærðfræðafélagið og Vísindafélag Íslands.“

Öðruvísi kennslufræði

Þegar Nanna er spurð hverjir séu helstu áherslur þættir, svarar hún: „Á námskeiðinu er meðal annars fjallað um þær greinar stærðfræðinnar sem falla undir Stærðfræðikeppni framhaldsskólanna og spreyta þátttakendur sig á gömlum dæmum þaðan, svo fáum við heimsóknir, kynningar og kennslu frá stærðfræðimenntuðum konum sem starfa víða í samfélaginu.

Kennslufræðin er ólík því sem venjan er oft í stærðfræðitímum en til dæmis leysa þau þrautir, vinna í hóp, efnið er sett í sögulegt og samfélagslegt samhengi og þau eru hvött til þess að ræða saman um efnið og gera mistök. Á lokadegi búðanna hafa þátttakendur unnið stærri verkefni þar sem þau nota

það sem þau hafa lært yfir vikuna sem verkfæri til að skoða heiminn í kringum okkur. Haldin hafa verið tvö námskeið og stefnt er að því að halda þeim áfram. Nemendur eru í framhaldsskóla og gert er ráð fyrir að þau hafi klárað fyrsta árið á því námsstigi.“

Eins og áður var nefnt miðla búðirnar stærðfræði á hátt sem er líkari því hvernig stærðfræðingar hafa unnið í gegnum aldirnar. Þátttakendur hafa bæði talað um að fá forskot og víðari yfirsýn í skólanum eftir búðirnar og meira sjálfs-traust en á námskeiðunum takast þau á við ýmiss konar áskoranir og verkefni sem þau höfðu ekki endilega sjálf trú á að þau gætu leyst í fyrstu. Nemendur hafa einnig lýst ánægju með að læra efnið stærðfræðinnar vegna en ekki bara til að muna allt utan að fyrir próf.

„Við höfum passað upp á að taka tíma í búðunum frá til þess að fjalla um það stærðfræðinám sem er í boði í háskólanum en fá líka yfir vikuna fyrirmyndir sem starfa í tengdum eða jafnvel ótengdum greinum, sem nota samt stærðfræði á einn hátt eða annan. Það virðist hafa hjálpað mörgum þátttakendum að móta hugmyndir um eigin framtíð betur,” útskýrir Nanna.

Ýmsar stærðfræðitengdar sumarnámsbúðir eru til í öðrum löndum en hafa ekki verið haldnar hér á landi með sambærilegu sniði áður. „Þar sem búðirnar draga innblástur sinn meðal annars frá Stelpur rokka, auk þess að vera hannaðar með íslenskar aðstæður í huga, má með sanni segja að ekki sé hægt að finna sömu námsbúðir neins staðar annars staðar,” segir Anna Helga en auk hennar hefur Bjarnheiður Kristinsdóttir leiðbeint Nönnu í verkefninu. „Við erum afskaplega þakklátar þeim mörgu konum sem hafa komið og kennt á námskeiðinu.“ ■

Auglýst eftir umsóknum í Nýsköpunarsjóð námsmanna

Umsóknarfrestur er til kl. 15:00
6. febrúar 2023

Kóngablár

Einfaldur glæsileiki er sérstaklega vinsæll yfir hátíðarnar. Frá töfrandi glimmeri til glitrandi pallíetta til notalegs þrónafatnaðar með smá glans, glitri og mjúkum efnum ertu alltaf á réttri leið

Kr. 4.990-

Kr. 23.490

Gefðu gleði með gjafabréfi Nýjustu tískustraumarnir og vinsælar klassískar vörur, allir finna sitt uppáhald hér

Með fjölbreyttu úrvali verður það leikur einn að finna rétta dressið, með því að mix'a og match'a geta fáar flíkur alltaf orðið að rétta klæðnaðnum við öll tækifæri

Klassískt svart með látlausum litum gerir einfaldan fatnað áreynslulausan og glæsilegan

Settu svo punktinn yfir i'ið með "one size fits all" vöru eins og klút og poncho, líka svo fullkomið og einfalt í jólapakkann

Kr.9.990-

Kr.13.490-

Kr.32.990-

Fjólubláir tískudraumar

Jóhanna María
Einarsdóttir
jme
@frettabladid.is

Tískupallarnir í haust ljómuðu af innblásinni tisku fyrir vor og sumar 2023 og hönnuðir léku sér með liti, form, áferð og gegnsæi af einskærri list.

Fjólublár mun koma aftur sem einn aðalliturinn vorið og sumarið 2023 að mati WGSN Insider og vekur upp tilfinningar tengdar heilsuhreysti og veruleikaflóttu. Nú er fólk að jafna sig eftir óvissutíma af völdum faraldurs og mun leita í heilsubætandi venjur fyrir líkama, geð og sál. Liturinn Digital Lavender, sem er eins konar ljós, pastel, lillablár litatónn, mun veita stöðugleika, jafnvægi og skýra tengingu við heilsuna.

Samkvæmt Elle Magazine er tiskan samt sem áður einstaklega fjölbreytt og litrík, þrátt fyrir að drappaður fái samt sem áður að vera áberandi eins og endranær. Hversdagsklæðnaður verður í finni kantinum, palliættur á sterum verða áberandi, sama er með

Liturinn mun veita stöðugleika, jafnvægi og skýra tengingu við heilsuna.

gegnsæ efni og allt þar á milli. Það má því búast við fjölbreyttri tisku næsta vor.

Tíska og list
Vogue lýsti tiskusýningunum á tiskuvíkunum í upphafi hausts sem hátíðlegum, innblásnum og uppfullum af áhugaverðum línunum þar sem tíska og list fóru einstaklega vel saman. Áhrif tiunda áratugarins hafa farið dvínandi upp á síðkastið en ef miðað er við tískupallana í haust mun hann ná nýjum hæðum í vor og sumar 2023. ■

Áhrifavaldurinn Kiki Yang Zhang var með puttann á fjólubláa púlsinum fyrir utan tiskusýningu Rochas á tiskuvíkunni í París í lok september.

FRÉTTABLAÐID/GETTY

Victoria Beckham sló tvær tiskuflugur í einu höggi með hönnun sinni á þessum gegnsæja, ljós-fjólubláa kjól sem sýndur var á tiskuvíkunni í París í september fyrir vor og sumar 2023.

Þessi fjólubláa yfirhöfn er úr smíðju Simorra sem sýndi nýjustu vor- og sumarlinuna fyrir 2023 á tiskuvíkunni í Barcelona í október síðastliðnum.

Tiskusýning Sinéaad O'Dwyer vakti athygli í haust þar sem módel voru fjölbreyttari en venja er. Hér má líta gegnsæjan kjól úr línunni frá tiskuvíkunni í London.

Tími fyrir góðar venjur

Hágæða bætiefni, einstök virkni og góð upptaka næringarefna

GOOD ROUTINE® er fyrir þá sem gera kröfur um hrein bætiefni og gefa sér tíma fyrir góðar venjur.

www.goodroutine.is

Fæst í Apótekanum, Fjarðarkaup, Lyf & heilsu, Hagkaup, Krónunni og á goodroutine.is

FRÍ

heimsending þegar
verslað er fyrir **7.000,-**
eða meira í vefverslun

**JÓLAHAPPDRAETTI
Í DESEMBER!**

Taktu þátt í **STÓRGLÆSILEGU**
jólahappdrætti í verslun og þegar
þú verslar í vefverslun.

Meðal vinninga er:
**Gjafabréf frá FLY PLAY, Loft-
steikingapottur, Gjafabréf
frá ZIKZAK ofl.**

**JÓLAHAPPDRAETTI
Í DESEMBER!**

Kringlan - **ZIKZAK**VERSLUN.IS

ZIKZAK
TÍSKUHÚS

Smáauglýsingar

550 5055

Afgreiðsla smáauglýsinga og simi
er opin alla virka daga frá 9-16
Netfang: smaar@frettabladid.is

Bílar & Farartæki

Ford Transit Custom Edition
Trend. 4/2018 ekinn aðeins 61 þús. km. Stór skjár í mælaborði með bakmyndavél ofl. Kemur frá góðum vinnustað þar sem hugsað var vel um gripinn. Verð 3.950.000 án vsk.

Sparibill ehf
Hátún 6A, 105 Reykjavík
Sími: 577 3344
www.sparibill.is

Bílar óskast

VILTU LOSNA VIÐ GAMLA BÍLINN ?
Kaupum bíla 25-250þús
Hringdu S. 615 1810 eða sendu sms og við höfum samband

Þjónusta

Málarar

REGNBOGALITIR EHF
Getum bætt við okkur verkefnum. Löggiltur málarameistari. Löggiltir málara. Vönduð vinna, vanir menn. www.regnbogalitir.is malarar@simnet.is. Sími 8919890

Búslóðaflutningar

Ert þú að flytja? Búslóðafl., fyrirtækjafl., planófl. ofl. Extra stór bill. Búslóðalyfta. Flutningaþj. Mikael. S. 894 4560 www.flytja.is flytja@flytja.is

Húsaviðhald

FLÍSLAGNIR - MÜRVERK - FLOTUN - SANDSPARSL - MÁLUN - TRÉVERK

Ásamt öllu almennu viðhaldi fasteigna.

Áratuga reynsla og þekking skilar fagmennsku og gæðum.

Tímavinna eða tilboð.

Strúctor byggingaþjónusta ehf.

S. 893 6994

vatnsvorn.is

Nudd

NUDD NUDD NUDD

Slökunarnudd í miðbæ Reykjavíkur. Lausir tímar. Sími 694 7881, Janna.

Spádómar

Nympha-dora

Tarot-lestur og Kristalkúla með leiðsögn að handan

VISA 562 8211 EURO

Rafvirkjun

RAFLAGNIR, DYRASÍMAR. S. 663 0746.

Töfluskípti, myndsimar. Hagstæð verð. Straumblik ehf. Löggiltur Rafverktaki. straumblik@gmail.com

DYRASÍMAR WIFI-NET
SJÓNVARP Uppsetning - viðhald
Rafeindameistarinn ehf 777-4944

Keypt & Selt

Til sölu

Ódýr verkfæri ofl. til sölu. Smergel, hefill og rafmagnskefli. Einnig sófaborð frá Miru. Jeppadekk 265/17/65 S. 8988601

JS LJÓSAMÍÐJAN
VÉLAVERKSTED
SLÁTTUVÉLANA-ÞJÓNUSTAN
Skemmuvegi 34 - 200 Kóp. Sími 554 0661

Til sölu 12 volta leiðiskrossar með rafgeymi, einnig 24 volta og 32 volta vandaðir díóðuljósakrossar á leiði. JS Ljósasmiðjan ehf Skemmuvegur 34 (brún gata) 200 kóp. S. 554 0661, 897 4996 & 699 2502. Opíð virka daga 8-18 og á laugardögum í desember 10-16.

VINDHANI er góð gjöf

JS Ljósasmiðjan
Skemmuvegi 34 - Kóp.
S.: 554 0661- 897 4996 - 699 2502
Netfang: velaverkjs@simnet.is
www.velaverkjs.is

Gæða ungnautakjöt beint frá býli. Minnst 1/8 úr skrokk. Hakk, gúllas, snitsel og steikur. www.myranaut.is s. 868 7204

FYRIR AÐSTOÐ INNANLANDS

gjofsemgefur.is
907 2002

Til bygginga

NÝKOMID BANKIRAI HARDVIÐARPALLAEFNI 21X145MM VERÐ 1.950 KR METERINN

slétt beggja megin, ofnþurrkað. Lengdir frá 2,44 upp í 5,50 metrar. Harðviður til húsbýgginga. Sjá nánar á vidur.is Vatnslæðning 21x125mm, panill 10x85mm, útihurðir 5,4cmx210cmX80,90,100) Eurotec skrufur, Penofin og Armstrong Clark harðviðaroliur. Uppl. hjá Magnúsi í síma 660 0230, á magnus@vidur.is og frá kl 10-14 á Öseyrarbraut 2 Hafnarfirði.

Heilsuvörur

Húsnæði

Geymsluhúsnæði

WWW.GEYMSLAEITT.IS

Sérgeymslur á mjög góðum verðum. Frá 2-17 m². S: 564-6500

GEYMSLUR.IS

SÍMI 555-3464

Geymslur af öllum stærðum. Allt að 20% afsláttur. www.geymslur.is

Skipulagsstofnun

Mat á umhverfisáhrifum

Álit Skipulagsstofnunar

Breikkun Suðurlandsvegar frá Bæjarhálsi að Hólmsá

Skipulagsstofnun hefur gefið álit sitt um mat á umhverfisáhrifum skv. lögum nr. 106/2000. Álitid liggur frammi hjá Skipulagsstofnun, Borgartúni 7b, Reykjavík. Álitid og matsskýrslu Vegagerðarinnar er einnig að finna á vef stofnunarinnar www.skiplag.is

Dunhagi 18-20

107 Reykjavík

OPIÐ HÚS

sunnudaginn 11. des.

kl. 14 - 15

Glæsilegar **nýjar** íbúðir í Vesturbæ Reykjavíkur, einu rótgrónasta og vinsælasta hverfi borgarinnar.

Nýuppgerð lyftuhús með **21 íbúð** á 4 hæðum auk kjallara, en stærð íbúða er á bilinu: **45-160 fm**.

Þá verður einnig um **400 fm verslunar** og

þjónusturými á jardhæð hússins.

Afhending í **desember 2022**.

Verð frá : **48,9 - 119,9 millj.**

Nánari upplýsingar:
Jason
Kr. Ólafsson
lögg. fasteignasali
sími: 775 1515
jko@miklaborg.is

MIKLABORG

569 7000 | Lágmúla 4 | miklaborg.is

Óskar R. Harðarson og Jason Ólafssonson, löggildir fasteignasalar

intellecta.is

RÁÐNINGAR

intellecta

Þjónustuauglýsingar

Sími 550 5055

LED leiðiskrossar

- Gengur fyrir rafhlöðum eða tengist rafmagni.
- Rafhlaða endist um það bil í einn mánuð.

Upplýsingar í s. 699 6869 og rafeindir.is

Ferðapjónustuhús

Vönduð hús sem henta vel í ferðapjónustuna, afhendast fullkláruð.

Nánari uppl. reisum@simnet.is eða í síma 899 0913 Friða www.reisum.is

ER BÍLSÆTID RIFIÐ ?

Bílsætaviðgerðir, mótörhjóna og snjósléðasæti. Húsbílaklæðningar og öll almenn bólstrun. Við erum þekktir fyrir fljóta og góða þjónustu. Skoðið video af vinnslu á www.hsbolstrun.is

Formbólstrun

Hamraborg 5 Kóp, Hamrabrekkumegin S. 544 5750 www.hsbolstrun.is

JÓLAKVEDJUR

HAFÐU SAMBAND OG VIÐ GERUM ÞÉR TILBOÐ

FRÉTTABLAÐIÐ

Sími 550 5055 | smaar@frettabladid.is

viftur.is

Viftur • Blikkrör • Aukahlutir

íshúsið

S:566 6000 • Smiðjuvegur 4a, 200 Kópavogur

Alla fimmtudaga og laugardaga

arnarut@frettabladid.is

Fullbúnar tveggja
herbergja íbúðir

NÝTT Í SÖLU

STAKFELL
FASTEIGNASALA

Norðurhella 13,
221 Hafnarfjörður

Um eignina

Fullbúnar tveggja herbergja íbúðir í nýju, tveggja hæða fjölbýlishúsi.

Íbúðirnar skilast fullbúnar með gólfefnum, ísskáp, uppþvottavél, þvottavél og þurrkara.

Afhending íbúða í desember 2022.
Örfáar íbúðir eftir

Matthildur Sunna
Þorláksdóttir

Lögfræðingur og löggiltur fasteignasali

Verð frá:

42.900.000 kr.

Hafðu samband

690 4966

matthildur@stakfell.is

<https://stakfell.is>

Borgartún 30,
105 Reykjavík.

Merkisatburðir

1953 Dwight D. Eisenhower, forseti Bandaríkjanna, heldur annálaða ræðu um ágæti kjarnorkunnar.

1966 Gríska ferjan Heraklion sekkur í Eyjahaf. Um 200 manns láta lífið.

1971 Undirritað er samkomulag um stjórn-málasamband á milli Íslands og Kína. Ári síðar opna Kínverjar sendiráð í Reykjavík.

1974 Grískir kjósendur hafna því að taka aftur upp konungsveldi.

1987 Stofnuð eru samtökin Ný dögun um sorg og sorgarviðbrögð.

1991 Leiðtogar Rússlands, Hvíta-Rússlands og Úkraínu stofna Samveldi sjálfstæðra ríkja.

1991 Rúmenar samþykkja nýja stjórnarskrá í þjóðaratkvæðagreiðslu.

2006 Leikjatölvan Wii kemur út í Evrópu.

Heimafólkið í Árbæ er duglegt að skera út laufabrauð.

MYND/ROMAN GERASYMENKO

Jólafél og pólsk jól á Árbæjarsafni

Það er mikið um nýjungar í jóladagskrá Árbæjarsafnsins í ár.

arnartomas@frettabladid.is

Hátíðarandinn er allsráðandi í Árbæjarsafni þessa dagana í aðdraganda jóladagskrárinnar sunnudagana 11. og 18. desember. Viðburðirnir eru almennt vel sóttir, en í ár varð safnið þeirrar gæfu aðnjótandi að hljóta styrk frá Betra hverfi í Reykjavík og verður dagskráin í ár því enn veglegri auk þess sem aðgangur verður ókeypis.

„Við erum að reyna að skapa notalega stemningu frá ysi og þys jólastússins“, segir Helga Maureen Gylfadóttir, deildarstjóri á safninu. „Starfsfólkið er klætt upp í búninga og einhverjir jólasveinar skrállandi út um allt.“

Á dagskránni í ár verður boðið upp á fasta liði og verður að vanda hægt að fara í tímaferðalag og upplifa jólin í húsunum frá mismunandi tímum, allt frá 1846 til 1959. Þá verður hægt smakka góðgæti á borð við möndlur, hangikjöt og laufabrauð auk þess sem björgunarsveitin mætir á svæðið til að selja jólatré og eitt húsið hýsir jólamarkað fyrir líknarfélög.

Þá verður einnig nóg af nýjungum, þar á meðal aðkoma jólafélanna – jólasvein-

anna sem náðu ekki inn hjá Jóhannesi úr Kötlum.

„Það er búið að setja upp umboðs-skrifstofu jólasveinanna, fyrir Giljagaur, Stekkjarstaur og þá félagar“, segir Helga Maureen. „En hinum megin verða jólafélölin á borð við Flotnös, Reykjasvelg, Kleinusníki og fleiri. Þau eru að reyna að ná sér í smá business en hafa aðeins verið að misskilja þetta.“

Jólafélölin fá þannig kærkomna kynningu á safninu í ár og bendir Helga Maureen á að mögulega verði hægt að bóka einhver þeirra með afslætti til að skemmta á jólaböllum í ár.

Pólsk jól

Gestum stendur einnig til boða að kynna sér dæmigerð pólsk jól.

„Við höfum verið í samtali við pólska samfélagið á Íslandi um það hvað sé líkt og ólíkt með jólahaldi landanna tveggja“, segir Helga Maureen. „Við eigum nefnilega feikimargt sameiginlegt.“

Líkt og á Íslandi gengur jólahátíðin í garð í Póllandi á aðfangadag en þar er sú hefð að lagt sé á borð fyrir óvantan gest.

„Hjá sumum er það líka gert fyrir einhvern sem er fjarstaddur eða látinn en getur þá verið með í borðhaldinu í anda“, útskýrir Helga Maureen. „Svo er hefð

Jólasveinarnir verða á sínum stað.

fyrir því í Póllandi að það sé borðaður fiskur á aðfangadagskvöldi því föstunni lýkur ekki fyrr en á miðnætti.“

Þá hafa margir tólf rétta máltíð sem er ýmist táknrænt fyrir postulana tólf eða mánuðina. Séu þeir allir borðaðir þá verður nýja árið gott.

„Stundum eru hlutir eins og sósan og gosið talið sem heill réttur“, svarar Helga Maureen spurð út í það hvort tólf réttir sé ekki heldur vel í lagt. „Það er bara gaman að eiga þetta samtal því auðvitað búum við öll saman hérna.“

Að lokum hvetur Helga Maureen gesti til að bóka miða á dagskrána gjaldfrjálst á tix.is til þess að flæðið verði sem best. Hægt er að kynna sér dagskrána í heild á heimasíðu safnsins. ■

Elsku móðir okkar, amma og langamma,

Pála H. Jónsdóttir

Miðbraut 5, Seltjarnarnesi,

lést á Landakoti 26. nóvember.

Útför hennar hefur farið fram í kyrrþey.

Við þökkum ættingjum og vinum auðsýnda samúð og vinarhug. Sérstakar þakkir færum við Heru heimaþjónustu og starfsfólki L5 á Landakoti. Minningargreinar eru afþakkaðar að ósk hinnar látnu.

Nives Elena Waltersdóttir Ferrua
Íris Waltersdóttir Ferrua
Sonja Irena Waltersdóttir Ferrua
barnabörn og barnabarnabörn

Elskuleg móðir okkar, tengdamóðir, amma, langamma og langalangamma,

Pauline Karlsdóttir

til heimilis að Droplaugarstöðum, áður Ljósheimum 9,

lést á Landspítalanum við Hringbraut, 11. nóvember, í faðmi fjölskyldunnar.

Útförin fór fram í kyrrþey að hennar ósk.

Sigrún Linda Kvaran
Ævar Ragnar Kvaran
Silja Kvaran
Örlygur Kvaran

Jóhann Magnús Jóhannsson
Þóra Guðmundsdóttir

Helga Margrét Hreinsdóttir
og aðrir afkomendur

Ástkær eiginkona, móðir, tengdamóðir, amma og langamma,

Sæunn Ragnheiður Sveinsdóttir

Kópavogsbraut 1b,

lést á hjúkrunarheimilinu Sunnuhlíð í Kópavogi 4. desember. Útför hennar fer fram miðvikudaginn 14. desember kl. 13.00 frá Kópavogskirkju. Starfsfólki Hjúkrunarheimilisins Sunnuhlíðar eru færðar alúðarþakkir fyrir einstaka umhyggju og virðingu við umönnun hennar. Þeim sem vilja minnast hennar er bent á Sunnuhlíðarsamtökin.

Ásgeir Jóhannesson

Berglind Ásgeirsdóttir

Lárus Sigurður Ásgeirsson

Þór Heiðar Ásgeirsson

Sigurveig Þóra Sigurðardóttir

Sigrún Þorgeirsdóttir

barnabörn og barnabarnabörn

Okkar ástkæri

Richard Guðmundur Jónasson

framreiðslumaður,
Sléttuvegi 17, Reykjavík,

lést umvafinn sínum nánustu

1. desember sl. Útför hans fer fram frá

Árbæjarkirkju mánudaginn 12. desember kl. 13. Blóm og kransar vinsamlegast afþökkuð en þeim sem vilja minnast hans er bent á líknarsjóð Oddfellowstúku þorfinns karlsefnis nr. 10 0513-14-404101, kt. 530793-2069.

Guðrún Egilsdóttir

Hjördís Kristinsdóttir

Ingvi Kristinn Skjaldarson

Ingibjörg Kristinsdóttir

Þórarinn Halldór Kristinsson

Úrsúla Guðmundsson

barnabörn og barnabarnabörn

Ástkæri faðir okkar, tengdafaðir, afi og langafi,

Guðmundur Kristinn Guðmundsson

arkitekt,

lést á Landspítalanum 13. nóvember sl.

Jarðarförin fer fram í Dómkirkjunni í

Reykjavík föstudaginn 9. desember kl. 12.00.

Þeim sem vilja minnast hans er bent á góðgerðafélög að eigin vali.

Guðmundur Kristinn Guðmundsson

Guðrún Jóhanna Guðmundsdóttir

Dögg Guðmundsdóttir

og fjölskyldur

Útför ástkærs eiginmanns míns, föður okkar, tengdafaðir, afa og langafa,

Högnna Þórðarsonar

áður til heimilis á Ísafirði,

fer fram frá Grafarvogskirkju

fimmtudaginn 8. desember kl. 13.

Blóm og kransar eru afþakkaðir, en þeim

sem vilja minnast hans er bent á líknarstofnanir.

Streymi frá athöfninni er hægt að nálgast á

www.mbl.is/andlat, eða á youtu.be/Xl6QHnbQnWE

Kristrún Guðmundsdóttir

Hörður Högnason

Þórður Högnason

Kristín Högnadóttir

Guðmundur Kr. Högnason

Una Þóra Magnúsdóttir

Jolanta Högnason

Sigurður A. Þóróddsson

Judy-Ann Norton

barnabörn og barnabarnabörn

Ástkær faðir okkar, tengdafaðir, afi og langafi,

Agnar Þór Aðalsteinsson

lést á hjúkrunarheimilinu Sólvangi

þann 24. nóvember síðastliðinn.

Útförin hefur farið fram í kyrrþey.

Sérstakar þakkir fær starfsfólkið á Sólvangi fyrir ómetanlega umönnun og kærleik.

Kristín Jóhanna Agnarsdóttir

Ólafía Aðalheiður Agnarsdóttir

Steinþór Agnarsson

Ásgeir Þór Agnarsson

Birgir Reynisson

Anna Þórðardóttir

Bryndís Guðmundsdóttir

barnabörn og barnabarnabörn

NÝJAR ÍBÚÐIR Á AKRANESI

OPIÐ HÚS 10. DES | KL. 13:00-14:00

TIL AFHENDINGAR VIÐ KAUPSAMNING

OPIÐ HÚS, KL 13-14
LAUGARDAGINN 10. DESEMBER

ASPARSKÓGAR 6

Húsið er 14 íbúða lyftuhús á þremur hæðum. Íbúðirnar eru afhentar fullbúnar með vönduðum innréttingum, tækjum í eldhúsi og öllum gólfefnum.

Húsið er hannað samkvæmt nútímakröfum; gólfhiti er í öllum íbúðum og mikið er lagt í einangrun og hljóðvist hússins. Hjóla- og vagnageymsla er í sameign og gert er ráð fyrir hleðslustöðvum fyrir rafbíla við húsið.

Húsið er framleitt samkvæmt ISO9001 gæðakerfinu. Framleiðandi hússins hefur jafnframt vottuð umhverfisstjórnunarkerfi samkvæmt ISO14001 og ISO45001 um heilbrigði og öryggi á vinnustað.

Í Asparskógum 6 eru 40-67fm íbúðir með einu eða tveimur svefnherbergjum.

Verð frá 33,9mkr.

NÁNARI UPPLÝSINGAR Á:
fasteignir.is og á **fasteignavef mbl.is**.
eða sendið netpóst á **hrafnsholl@hrafnsholl.is**

HRAFNHÓLL
HAGKVÆMAR HÚSNÆÐISLAUSNIR

SÍMI: 537-9500 | HRAFNHOLL.IS

Dagskrá

Hringbraut

- 18.30 Fréttavaktin Fréttir dagsins í opinni dagskrá.
- 19.00 Mannamál Einn sigild-asti viðtalsþátturinn í íslensku sjónvarpi. Sig-mundur Ernir ræðir við þjóðþekkta einstaklinga um líf þeirra og störf.
- 19.30 Suðurnesja-magasin Vikurfrétta Mannlífið, atvinnulífið og íþróttirnar á Suðurnesjum.
- 20.00 Fjallaskálar Íslands (e) Ferðabáttur inn að miðju landsins í frosti, byl og fögru útsýni.
- 20.30 Fréttavaktin (e) Fréttir dagsins í opinni dagskrá.
- 21.00 Mannamál (e)

RÚV Sjónvarp

- 13.00 Heimaleikfimi
- 13.10 Kastljós
- 13.35 Útsvar 2015-2016 Hafnar-fjörður - Reykjavík.
- 14.55 Á tali hjá Hemma Gunn 1990-1991
- 16.15 Djók í Reykjavík
- 16.50 Basl er búskapur
- 17.20 Landinn
- 17.50 KrakkaRÚV
- 17.51 Sögur af apakóngi
- 18.14 Áhugamálið mitt
- 18.22 Jólamlar KrakkaRÚV
- 18.30 Krakkafréttir
- 18.35 Randalín og Mundi. Dagar í desember
- 18.45 Landakort Jólasinnep.
- 19.00 Fréttir
- 19.25 Íþróttir
- 19.30 Veður
- 19.35 Kastljós
- 20.00 Randalín og Mundi. Dagar í desember Karlaskvísuþóð.
- 20.10 Jólaminningar
- 20.20 Okkar á milli
- 20.50 Ljós móðirin. Jólin nálgast - Fyrri hluti Call the Midwife - Christmas Special
- 21.40 Z-kynslóðin Gen Z Stuttir sænsk-finnskir heim-ildarþættir um ungt fólk og hugmyndir þeirra um fram-tiðina.
- 22.00 Tiufréttir
- 22.15 Veður
- 22.20 Lögregluvaktin Chicago PD
- 23.05 Framúrskarandi vinkona III My Brilliant Friend III Þriðja þáttaröðin um ítölsku vinkonurnar Elenu og Lilu. Þættirnir byggja á Napóli-sögum rithöfundarins Elenu Ferrante, sem farið hafa sigurför um heiminn.
- 23.50 Dagskrárlok

Sjónvarp Símans

- 11.30 Dr. Phil
- 12.10 The Late Late Show
- 12.55 Venjulegt fólk
- 13.30 Black-ish
- 13.55 Love Island Australia
- 15.00 Jóladagatal Hurðaskellis og Skjóðu - Jólamoðir (8.24)
- 15.05 Tilraunir með Visinda Villa
- 15.15 Ávaxtakarfan
- 15.30 Leynilíf gæludýra - ísl. tal
- 16.55 Jóladagatal Hurðaskellis og Skjóðu - Jólamoðir (8.24)
- 17.15 American Auto
- 17.40 Dr. Phil
- 18.25 The Late Late Show
- 19.10 Love Island Australia
- 20.10 Heima
- 20.40 The Resident
- 21.30 The Thing About Pam
- 22.20 Walker
- 23.05 The Late Late Show
- 23.50 Love Island Australia
- 00.50 Law and Order. Special Vic-tims Unit
- 01.35 Chicago Med
- 02.20 Law and Order. Organized Crime
- 03.05 Yellowstone
- 03.50 The Handmaid's Tale
- 04.40 Tónlist

Stöð 2

- 07.55 Heimsókn
- 08.15 The Mentalist
- 08.55 Bold and the Beautiful
- 09.20 Cold Case
- 10.00 All Rise
- 12.05 30 Rock
- 12.25 Lífið er ljúffengt - um jólin
- 12.35 Nágrannar
- 12.55 30 Rock
- 13.15 30 Rock
- 13.35 Michael Mosley vs. the Superbugs
- 14.35 Britain's Got Talent
- 15.25 Sex, Myths and the Meno-pause
- 16.10 Lego Masters USA
- 16.55 The Great Christmas Light Fight
- 17.35 Bold and the Beautiful
- 18.00 Nágrannar
- 18.25 Veður
- 18.30 Fréttir Stöðvar 2
- 18.50 Sportpakkin
- 18.55 Annáll 2022
- 19.00 Ísland í dag
- 19.10 First Dates
- 19.55 The Cabins
- 20.45 Christmas Is Canceled
- 22.15 Rutherford Falls
- 22.40 Magpie Murders
- 23.30 Chapelwaite
- 00.25 Blinded
- 01.10 The Mentalist
- 01.50 Cold Case
- 02.35 30 Rock

Birna Þórðar leggur spilin á borðið

Það er ekkert minna en goðsögn í lífanda lífi sem sest andspænis Sigmundi Erni í Manna-máli kvöldsins, en þar er baráttukonan Birna Þórðardóttir komin, með sína stórkostlegu sögu sem byrjar austur á Borgarfirði eystri þar sem hún á fimmta ári var farin að kenna meðbræðrum sínum lestur svo þeir féllu ekki á barnaskólaprófi. En þar byrjaði hún að svara fyrir sig. Lamdi strákinn sem hélt um brjóstin á henni. Fór svo norður og niður í borgina. Og sögurnar af róttæklingarárunum eru með því skrautlegasta sem hægt er að heyra og sjá. ■

Krossgáta

1	2	3		4	
5				6	7
8			9		
10			11		
		12			
13	14				
15				16	
	17				

- LÁRÉTT
- 1 gorgeir
 - 5 huglítil
 - 6 ekki
 - 8 talin
 - 10 tveir eins
 - 11 annríki
 - 12 harla
 - 13 verkfæri
 - 15 burðast
 - 17 garðperla

- LÓÐRÉTT
- 1 tafar
 - 2 röl
 - 3 reglufesta
 - 4 stefna
 - 7 hugarþel
 - 9 kynngi
 - 12 glufa
 - 14 slit
 - 16 tveir eins

LÁRÉTT: 1 dramb, 5 röð, 6 ei, 8 álitin, 10 tt, 11 önn, 12 áfar, 13 alur, 15 rokast, 17 karsi. LÓÐRÉTT: 1 dráttar, 2 röl, 3 agl, 4 beina, 7 inn-rætti, 9 töftrar, 12 auga, 14 lok, 16 ss.

Sudoku

	5		3					1
		3	6	1		2	9	
7			8					
4		7				6		
3				4			1	
	1		2	3		4		5
5	7						2	8
	8	2	1	7		5		
		4						

		5			6	7		
1	2	9		7			8	
								9
	3						4	
		6				9	5	
8		7		1		3		
		4		2	9		6	
9		1	5					4
								8

Þrautin felst í því að fylla út í reitina þannig að í hverjum 3x3 reit birtist tölurnar 1-9. Í hverri níu reita línu, bæði lárétt og lóðrétt, birtast einnig tölurnar 1-9 og aldrei má tvítaka neina tölu í röðinni.

Pondus

Eftir Frode Øverli

LJÓSABLAÐIÐ 2022

LJÓSABLAÐIÐ ER KOMIÐ ÚT!

Lesið hér

Toppaðu

ísinn með réttu íssósunni

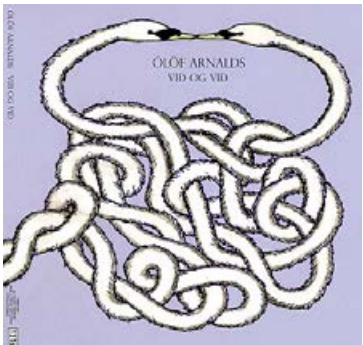
Uppskrift að Mars - íssósu

1. Hitið 1-2 dl rjóma í potti
2. Brytjið 4 Mars stykki út í
3. Hrærið vel og þynnið með rjóma eftir smekk

Hafðu það einfalt og gott...

Við og við með Ólöfu Arnalds.

Listin sem breytti lífi mínu

Rithöfundurinn, uppistandarinn og þúsundþjalsmiðurinn **Bergur Ebbs** segir lesendum Fréttablaðsins frá listinni sem breytti lífi hans.

„Fyrir tæpum tíu árum síðan, þegar niðurhal og streymi á tónlist var byrjað að ryðja sér rúms, tók ég mig til og henti öllum geisladiskunum mínum, um fimm hundruð stykkjum sem ég hafði safnað af metnaði og áfergju allt frá unglingsaldri. Það er grátlegt að hugsa til þess. Ég henti þeim öllum. Eða það hélt ég allavega þangað til fyrir nokkru þegar ég fann geisladisk í bókahillunni, sem hafði líklega ratað þangað því um-búðirnar eru eins og bók.

Það var eini diskurinn sem slapp og eini geisladiskurinn sem ég á dag og það er ekki tilviljun að hann fann sér leið, því umræddur diskur er gullmoli. Hann inniheldur tónlist sem hljómar ekkert eins og árið sem hann kom út, góðærisárið 2007, enda klassískur í hljómi og efnistöfum. Músikin hreyfði við mér árið 2007 og hún gerir það enn í dag og mun lifa okkur öll.

Þessi diskur er Við og við með Ólöfu Arnalds, raunar frumburður hennar og því stútfullur af kjarki og dirfsku, en samt líka svo þroskaður og yfirvegaður. Sjálfur met ég ekkert æðra í listum en það sem Ólöf færir fram á þessum disk: að standa án skjaldar, vopnuð engu nema eigin tóni og hugsunum og syngja fyrir heiminn, óhrædd við allt. List er sífellt að breyta lífi okkar, en virkilega góð list getur breytt lífi okkar oftar en einu sinni. Það eru ekki mörg listaverk sem fá slíka einkunn en Við og við er eitt þeirra.“ ■

Eigum að fagna framandi menningu

Brimhólar heitir nýjasta bók Guðna Elíssonar. Um er að ræða skáldsögu sem fjallar um þjóðirnar tvær sem búa hér á landi, Íslendinga og Pólverja.

tsh@frettabladid.is

Guðni Elísson sendi nýlega frá sér sína aðra skáldsögu sem ber heitið Brimhólar. Guðni segir bókina einblína á tiltekin vandamál í íslensku samfélagi.

„Hún fókuserar til dæmis á þjóðirnar tvær sem búa í þessu landi og það hversu lítil samræða er í raun á milli þessara hópa. Hún skoðar stéttaskiptingu og afleiðingarnar af misskiptingu auðsins í landinu. Hún horfir á blinduna sem einkennir sýn okkar á annað fólk. Ég vísa þarna til dæmis á einum stað í ljóð eftir Czesław Miłosz þar sem segir að bláþyrillinn geti breytt heilli á í undur. Öðrum þræði er ég að glíma við spurninguna hvers vegna við erum ekki að horfa til þeirra merkilegu og miklu menningarstrauma sem fylgja innflytjendum,“ segir Guðni.

Framandleikinn mikilvægur

Brimhólar fjalla um íslenskan strák og pólska stelpu sem kynnast í litlu þorpi úti á landi. Pólverjar eru stærsta þjóðarbrotið hér á Íslandi en samgangur á milli þeirra og Íslendinga hefur þó verið æði takmarkaður í íslensku bókmenntasamfélagi þar til nýlega.

„Ég held að það sé alveg gríðarlega mikilvægt að við opnum fyrir þessar raddir. Vegna þess að með þessum pólsk-íslensku rithöfundum, ef við einblínum bara á Pólverjana en það eru rússneskir höfundar hérna og fleiri, með þeim kemur auðvitað ákveðinn skilningur og ákveðinn framandleiki inn í íslenska umræðu. Framandleikinn er gífurlega mikilvægur fyrir bókmenntirnar, það eru meira að segja til hugtök sem snúast um það í bókmenntafræðinni eins og framandgerving,“ segir Guðni.

Ljóðin draga þau saman

Spurður um hvernig hann myndi lýsa bókinni segir Guðni nauðsynlegt að stíga varlega til jarðar til að opinbera ekki frásagnarfléttuna.

„Hún fjallar um fjölskyldu sem dvelst í stóru húsi sínu, Brimhólum, á ströndunum rétt fyrir utan lítið fiskiþorp á Vestfjörðum. Þau dvelja þarna sumarlangt, faðir móðir og tvö systkini. Pabbinn er í rauninni

Skáldsagan Brimhólar fjallar um íslenskan strák og pólska stelpu sem hittast í litlu þorp á Vestfjörðum og tengjast í gegnum ljóðlist. FRÉTTABLAÐIÐ/ERNIR

Við eigum ekki bara að reyna eftir fremsta megni að kenna útlendingunum okkar íslensku, við eigum að verða svolitlir útlendingar sjálfir.

sægreifinn á staðnum þó hann sé lítið þar. Strákurinn rekst illa, hann hefur verið þarna einu sinni áður sem krakki en snýr aftur í húsið stuttu fyrir 17 ára afmælisdaginn sinn. Þegar hann er búinn að dvelja þarna í einhverjar vikur þá kynnist hann pólskri stelpu sem er í sjó-sundi með eldri systur hans. Þau ákveða að hittast alltaf einu sinni í viku og lesa saman bækur. Hún fær að velja fyrst og velur handa honum stafla af bókum eftir pólsk ljóðskáld, svo gerast alls konar hlutir og

strákurinn situr uppi með ljóðin.“ Í bókinni má finna fjölmargar vísanir í pólskan, enskan og íslenskan kveðskap.

„Ég er að nota ljóðin sem þau lesa sem leið til að draga þau saman og mynda tengingar á milli þeirra. En um leið að draga upp einhvers konar menningar-mun, gjána sem er á milli þeirra og erfiðleikana sem fylgja sambandinu, því þetta samband heldur áfram næstu árin. Allt fram í sögulok.“

Horft yfir kirkjugarðinn

Guðni starfar sem prófessor í almennri bókmenntafræði við Háskóla Íslands og því ljóst að hann er vel að sér í heimsbókmenntunum. Spurður um hvort hann leitimikið í sérsvið sitt þegar hann skrifar skáldskap segir Guðni:

„Það hefur stundum verið sagt að allar bókmenntir verði að gera tvennt ef þær eigi að hafa vægi. Þær þurfi að hvíla í þeim samtíma sem þær fjalla um. Þær þurfi að leita leiða til þess að opna okkur skilning á samtímann og það sem er að gerast í honum en um leið þurfi þær að hvíla í bókmenntaleika sínum, í fortíðinni og arfinum sem þær rísa úr. Þannig að sögur gerist á tveimur plönum í senn, þær eigi í samræðu við samtímann og við hefðina. Það má segja að þessi bók geri það, hún á í samræðu við hefðina. Ég er að reyna svolítið að brjóta upp íslenska frásagnarhefð.“

Kemst maður þá ekkert hjá því að fjalla um bókmenntasöguna?

„Já, ef þú setur niður penna og ætlar þér að skrifa bók eða skáldskap þá er textinn alltaf til á undan þér. Þá reynir á þig að búa þér til pláss í honum. Þú stendur í raun alltaf við hliðina á kirkjugarðinum og horfir yfir vegginn, hvort sem kirkjugarðsveggurinn er ímyndaður eða ekki.“

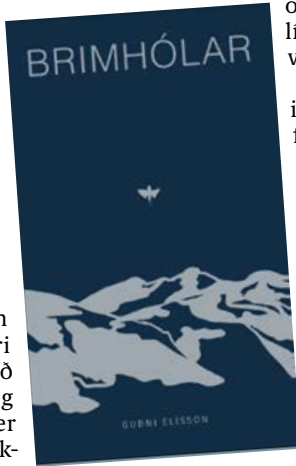
Búum í afmörkuðum heimi

Síðasta bók Guðna, Ljósildran, var mjög pólitísk bók þar sem þjóðarsál Íslands lá undir. Guðni segir Brimhóla einnig vera pólitíska bók, þótt sjónarhornið sé nú afmarkaðra.

„Þetta er saga sem horfir á mis-skiptingu auðmagnsins á Íslandi, horfir á það hvernig við höfum svona hægt og rólega hólfað af okkar samfélag. Við búum í afmörkuðum, lokuðum heimum, þar sem er lítil hreyfing á milli. Við erum blind á umhverfi okkar og við erum blind á þá möguleika sem liggja í krafti þess þegar tveir menningarstraumarrenna saman. Því það er oft þannig í menningar-lífinu að mesta gróskan verður þar,“ segir hann.

Guðni segir að Íslendingar ættu að fagna þeirri fjölbreytni sem berst hingað til lands með innflytjendum.

„Við eigum að fagna þessum framandi menningarstraumum. Við eigum ekki bara að reyna eftir fremsta megni að kenna útlendingunum okkar íslensku, við eigum að verða svolitlir útlendingar sjálfir, eigum að vera dugleg við að leggja okkur eftir því að skilja, að einhverju leyti, þá menningarheima sem koma með þeim.“ ■

Tuttugasta kærleikskúlan afhjúpuð

tsh@frettabladid.is

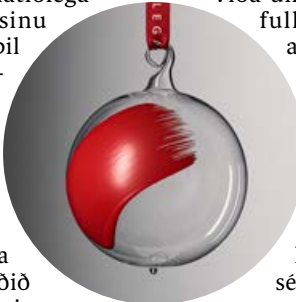
Kærleikskúla ársins 2022 var afhjúpuð í gær við hátíðlega athöfn í Hafnarhúsinu og stendur sölutímabil hennar til 23. desember. Listamaður kærleikskúlunnar í ár er þýska listakonan Karin Sander en verk hennar heitir Kúla með stroku. Styrktarfélag lamaðra og fatlaðra hefur staðið að Kærleikskúlunni frá árinu 2003 og sú í ár er tuttugasta útgáfa kúlunnar.

Karin hefur verið viðloðandi íslenskt listalíf síðan snemma á tíunda áratugnum og er í dag einn fremsti og afkastamesti listamaður sinnar

kynslóðar. Verk hennar hafa verið sýnd um heim allan og finnast í opinberum söfnum og safneignum víða um lönd en hún verður fulltrúi Sviss á átjándan alþjóðlega arkitektúr-tvíæringnum í Fényjum á komandi ári.

Auk Kærleikskúlunnar í ár hefur listamaðurinn Karin Sander einnig útbúið og gefið Styrktarfélagi lamaðra og fatlaðra sérstakt verk sem kemur út í aðeins tuttugu eintökum í tilefni af 20. útgáfuári Kærleikskúlunnar sem verður kynnt við opinn viðburð í 18 næsta föstudag, 9. desember, klukkan 17.

Tilgangurinn með sölu Kærleikskúlunnar er að auða líf fatlaðra

Kærleikskúlan í ár heitir Kúla með stroku og er eftir Karin Sander.

MYND/ADSEND

Allur ágóði af sölu Kærleikskúlunnar rennur óskiptur til starfsemi sumarbuðanna í Reykjadal.

barna og ungmenna, með því að efla starfsemi Reykjadal í Mosfellsdal sem Styrktarfélagið á og rekur ásamt Æfingastöðinni í Reykjavík. Allur ágóði af sölu kúlunnar rennur óskiptur til starfsemi sumarbuðanna í Reykjadal. ■

Natasha S. hlaut Bókmenntaverðlaun Tómasar Guðmundssonar fyrir handritið að Máltöku á stríðstímum síðasta október.

FRÉTTABLAÐIÐ/ERNIR

Ást og kjarkur

ÞÆKUR

Máltaka á stríðstímum

Natasha S.
Fjöldi síðna: 59
Útgefandi: Una útgáfuhúsi

Kristján Jóhann Jónsson

Máltaka á stríðstímum er fallegur skáldskapur sem á rætur í raunalegu stríði. Bókin skiptist í kaflana: 1. Að tala, 2. Að skrifa, 3. Að hlusta og 4. Að skilja. Í þeim kafla eru síðurnar auðar. Það hefur ljóðmælandanum ekki tekist enn þegar bókin kemur út. Leiðin til skilnings er hins vegar tvímælalaust að tala, skrifa og hlusta.

Nokkuð langt ljóð í bókinni heitir Götutrakkar. Þar er bernskan teiknuð upp í mildum litum en í baksýn er alltaf eitthvað tengt hernaði og mannvígum. Jafnvel í hinni sælu bernsku leynist stríðsveira fortíðarinnar. Það er farið á rúlluskauta í stóra Sigurgarðinum, eftir göngu-stígum sem tengjast flugmönnum úr stríðinu, skriðdrekahermönnum og skærulíðum; það er hlaupið milli granítbrjóstmynda við hetjustíg, komið að gróf óþekkta hermanna-sins og broddsúlu sem ris til himins, áletruð nöfnum byltingarmanna. Lokalinur ljóðsins eru þversögn: „við trúðum á bjarta framtíð barin með kylfum.“

Fjölskylda í molum

Í ljóðum Natöshu birtist fjölskyldan í molum. Árásargjarnir draumar um móðurina sem virðist afneita hörmungunum, faðirinn veikur og þreyttur í leit að lyfjum, sambandið við systurina er rofið. Tungumálið er brostið eins og sést í ljóði sem kallast Nútímasamtöl. Það sem þörf væri að ræða er einfaldlega of sorglegt til þess að segja það. Hugsanirnar er hvorki hægt að orða né hlusta á. Það er ekki hægt að skilja þó að óhjákvæmilegt sé að tala, skrifa og hlusta. Er málið tekið af mönnum á stríðstímum eða þurfa menn að glíma við mál-töku á ný vegna þess að öll merking er niðurbrotin og ónýt? Sennilega

gildir hvort tveggja og titill ljóðabókarinnar er tvíbentur.

Ný merking tungumáls

Á baksíðu ljóðabókarinnar standa þessi orð: „Ótti og hatur eru aðalvopn áróðurs. Ég vel að vera óhrædd og elska.“ Í þessu held ég einmitt að sé fólgin sú „máltaka á stríðstímum“ sem bókin fjallar um. Ef og þegar þolendum stríðsöguna tekst að elska og vikja frá sér ótta og hatri mun tungumálið fá merkingu á ný. Hvort sem það er nýtt tungumál í nýju landi flóttamanns eða gamla tungumálið sem missti merkingu sína frammi fyrir stríðsglæpum og ómennsku.

Málfar og myndmál í ljóðabókinni Máltaka á stríðstímum er verulega aðlaðandi og gott ihugunarefni. Stundum fær tungumálið á sig súrr-ealískan blæ, eins og í ljóðinu Rústir. Það tengist augljóslega efni þessa kvæðis sem fjallar um skrifræðið. ■

NIÐURSTADA: Falleg og vönduð ljóðabók sem glimir við þann harm sem sprettur af stríði og leitar svara við því hvernig sé hægt að vera til þegar merkingunni með lífi okkar hefur verið eytt.

AÐALVINNINGUR kr. 5.000.000					AUKAVINNINGAR kr. 100.000														
596					595					597									
PENINGAVINNINGAR kr. 500.000																			
5309	11616	25369	32621	43053	67466	68206	68932	70966	72654										
PENINGAVINNINGAR kr. 100.000																			
1671	4969	10863	22212	29508	30917	36743	42302	45568	53771	60761	65438	67349	73232	79272					
2710	4997	13179	22997	29537	30998	37759	42617	46554	53794	61022	65537	68314	77176	79876					
2849	6859	17869	24710	29565	31584	38368	43003	47880	54833	61640	65905	68728	77479						
3591	7741	18691	25918	30130	32894	39976	44042	48037	55982	63233	66426	69228	77937						
3623	8482	19689	26260	30171	33931	40058	44062	48979	56335	63410	66514	69330	78048						
4673	9431	19841	27271	30373	34296	40158	44662	50506	58431	63446	66966	70043	78585						
4778	10176	19962	29040	30899	34795	41693	44982	50725	59551	63596	67015	71631	78932						
PENINGAVINNINGAR kr. 50.000																			
572	5708	11094	15877	20659	24771	30545	35960	40618	44426	49305	54552	58623	61081	67865	72324	76792			
767	6375	11283	15958	21636	24798	31568	36039	40752	45003	49438	54832	58625	62661	68312	73269	76908			
1868	6523	11512	16397	21920	24879	31583	36657	41363	45055	49476	55322	58795	63490	68460	73376	77444			
1931	7261	11918	16608	22285	24915	32603	36974	41389	45061	49506	55655	58882	63648	68678	73725	77583			
2310	7296	12214	16613	23174	25433	32816	37594	42445	45862	49797	55678	59056	63768	68771	74480	77834			
2323	7382	12401	16863	23592	26612	32882	37895	42446	45914	51748	56030	59365	64335	68847	74504	78246			
2572	7975	12496	17267	23796	26914	33689	38488	42569	46379	52392	56727	59594	65100	68861	74814	79072			
2878	8577	12965	17677	23957	26919	33906	38539	42789	47130	52608	56785	59664	65181	68947	75161	79532			
3004	8931	13918	18510	24099	27609	34023	38814	43147	47370	53086	57455	60104	65607	69902	75455				
4402	9319	15059	18649	24251	27791	34225	39990	43938	47387	53329	57670	60113	65755	70570	75497				
5120	10062	15500	18960	24384	29354	34745	40386	43971	48606	53660	58016	60440	66230	70602	76205				
5694	10545	15576	19045	24557	30335	35333	40527	44184	48841	53939	58587	60937	67750	72025	76215				
VÖRUÚTTEKT kr. 30.000																			
56	3479	7839	12879	17700	22555	28304	35263	40269	45287	53234	57595	64874	70129	75763	79531				
89	3508	8202	13000	17720	22848	28394	35697	40279	45674	53438	57862	64973	70273	75909	79555				
163	3600	8291	13067	17802	23342	28565	35743	40343	45769	53654	57891	64987	70350	76007	79609				
309	3727	8300	13118	17818	23482	28613	35824	40460	45938	53680	57907	65093	70417	76037	79612				
359	3834	8445	13213	17938	23560	28897	35916	40529	45978	53694	57961	65215	70448	76077	79631				
414	3869	8508	13274	18000	23565	28943	36102	40826	46012	53758	58074	65403	70642	76136	79717				
482	3907	8515	13281	18014	23660	29267	36148	40900	46115	53852	58086	65407	71034	76162	79741				
499	3955	8713	13356	18071	23828	29326	36217	40908	46265	53893	58091	65544	71089	76165	79758				
504	3993	8809	13873	18080	24148	29331	36245	41089	46576	53908	58270	65586	71151	76210	79924				
532	4301	8821	13898	18108	24351	29504	36374	41703	46666	54230	58330	65754	71418	76515	79980				
698	4524	8842	14109	18123	24415	29579	36447	41789	46693	54433	58488	66145	71495	76543					
795	4855	8858	14228	18135	24522	29610	36611	42062	46800	54473	58648	66218	71586	76689					
796	4872	8969	14265	18293	24549	29869	36784	42085	47117	54515	58738	66595	71597	76860					
797	4996	9046	14475	18403	24675	30025	36868	42090	47143	54684	58880	66617	71884	76933					
872	5048	9059	14479	18471	24758	30066	36910	42140	47353	54849	58971	66620	71993	76950					
888	5156	9095	14490	18482	24977	30200	37045	42360	47495	54945	59020	66642	72099	77003					
916	5178	9240	14591	18514	25025	30314	37128	42448	47748	54948	59129	66723	72170	77358					
995	5234	9400	14603	18789	25043	30419	37277	42471	48212	55032	59336	66917	72172	77376					
1275	5282	9414	14696	18849	25165	30825	37381	42526	48298	55268	59341	67013	72283	77384					
1306	5285	9964	14711	18910	25269	31677	37509	42541	48593	55425	59537	67052	72337	77482					
1357	5314	9977	14715	18983	25412	31701	37592	42543	48629	55543	59730	67108	72363	77650					
1441	5324	10043	14734	19194	25680	31742	37614	42581	48644	55620	60039	67222	72364	77674					
1448	5413	10159	14923	19315	25747	31807	37822	42588	48748	55652	60108	67941	72629	77841					
1541	5451	10171	14941	19391	25771	32299	37920	42676	49376	55755	60285	67991	73068	77887					
1744	5546	10190	15199	19401	25821	32348	37981	42678	49489	55864	60299	68003	73201	77952					
1811	5565	10315	15255	19533	25921	32426	37983	42780	49812	55899	60765	68049	73233	78078					
1869	5609	10460	15298	19998	26091	32654	38027	42894	49953	56013	60907	68232	73403	78251					
1949	5794	10529	15339	20270	26126	32705	38277	43017	50121	56149	60979	68564	73591	78257					
2076	5853	10542	15546	20423	26148	32740	38277	43491	50187	56220	61019	68667	73604	78297					
2191	5896	10657	15699	20563	26417	32769	38300	43508	50317	56405	61451	68717	73706	78306					
2252	6007	11022	15815	20580	26422	32779	38470	43568	50601	56555	61733	68851	73823	78390					
2255	6143	11126	15878	20582	26476	33126	38683	43639	50810	56567	61743	68917	73960	78488					
2298	6441	11198	15986	20748	26486	33347	38928	43709	50898	56579	61823	68937	73962	78502					
2619	6827	11215	16171	20802	26699	33701	38941	43795	50992	56581	62034	69112	74086	78528					
2841	6833	11252	16183	20821	26761	33703	38982	43800	51289	56671	62097	69143	74311	78541					
2924	6924	11513	16316	20877	26836	33740	39363	44071	51315	56770	62310	69271	74344	78544					
2969	6929	11537	16437	21033	27027	34008	39376	44111	51377	56806	62546	69351	74392	78604					
2983	6972	11713	16566	21357	27072	34113	39418	44208	51451	56930	62577	69429	74578	78649					
3030	7094	11802	16631	21799	27126	34347	39544	44608	51493	56956	62654	69554	74644	78924					
3123	7135	11868	16716	21932	27458	34501	39559	44633	51562	56969	62955	69558	74887	78948					
3141	7226	12106	16757	21975	27620	34621	39626	44675	51723	56987	62987	69739	74905	78968					
3174	7466	12174	16914	22011	27646	34774	39819	44736	51797	57056	63229	69765	75143	79031					
3184	7595	12508	17252	22068	27847	35086	39885	44852	51962	57388	63990	69829	75179	79041					
3185	7650	12605	17333	22291	27998	35146	39961	44969	52277	57413	64062	69908	75575	79195					
3321	7653	12692	17421	22368	28135	35168	39989	45024	52378	57476	64412	69964	75605	79247					
3445	7745	12849	17613	22387	28229	35235	40061	45096	52703	57559	64861	70018	75698	79332					
PENINGAVINNINGAR kr. 25.000																			
19	5344	10309	16649	21965	26458	30945	35965	40398	45839	50919	55660	59967	64650	69747	74879				
76	5424	10391	16793	21626	26479	30991	36080	40494	46121	51023	55732	59973	64679	69757	74911				
181	5432	10500	16891	21639	26481	31533	36341	40557	46144	51035	55857	60044	64713	70082	74927				
191	5523	10656	17040	21699	26576	31549	36552	40703	46146	51071	55916	60225	64830	70052	74972				
492	5589	10798	17070	21893	26734	31882	36634	40767	46212	51094	55917	60351	64881	70652	75075				
550	5650	10947	17204	21915	26741	31989	36783	40852	46476	51101	56085	60423	64984	70798	75276				
619	5727	10979	17215	21923	26810	31995	36860	41023	46569	51111	56160	60486	65137	70833	75331				
697	5909	11032	17228	21962	26814	32123	37051	41049	46714										

Mæðraveldið með kúbanska sveiflu í myrkrinu

Sesar A hefur verið innvígður meðlimur íslensku hiphop-senunnar frá stofnun. Nýjasta verkefni hans, hljómsveitin Mæðraveldið, var stofnuð árið 2017. Sveitin leikur fyrir dansi á skemmtistaðnum Lemmy í kvöld.

ninarichter@frettabladid.is

Eyjólfur B. Eyvindarson, sem þekktur er undir sviðsnafninu Sesar A og kallast í daglegu tali Eyjó, rekur sögu sveitarinnar Mæðraveldisins á þá leið, að hann hafi langað til að stofna hljómsveit með kvenkyns hljóðfæraleikurum eingöngu. „Með gítar, trommur, bassa og hljómborð. Ætli það séu ekki fimm ár síðan,“ segir hann. „Þá kom í ljós að þær stelpur sem spila á gítar og tromma eru það umsetnar að þær eru í allt öðrum geira eða á samningi hjá öðrum böndum og ekki lausar,“ segir Eyjó.

Hann náði þó að lokum sambandi við Þórdísi Claessen sem hann segist hafa þekkt frá fyrri tíð. „Hún var bassaleikari og áður slagverksleikari. Margræti Thoroddsen benti frænka mín mér á. Þetta var árið 2017 og við fórum að hittast í rólegheitum,“ segir Eyjó. Hann forritaði trommugrunna og segir þríeykið hafa farið að „djamma yfir það.“ Hægt og rólega hafi lögin farið að taka á sig mynd.

Mæðraveldið hafi eignast fjögur lög, og segir Eyjó að tíma hafi tekið að byrja að skrifa. Hann flutti vestur á Ísafjörð á tímabili og sinnti listinni þar. „Svo bættist við eitt lag, Til lukku, sem fjallar um stjórnaðskrána,“ segir hann. Sveitin gerði rafræna útgáfu í framhaldinu en stefnir á vínylútgáfu með vorinu 2023.

Innblásturinn er fenginn utan úr heimi. „Það er ekkert í gangi núna sem mér finnst hljóma eins og Mæðraveldið,“ segir Eyjó aðspurður um hljóminn. „Innblásturinn hjá mér er hiphop og danstónlist en þetta er meira en það. Það er innblástur frá Kúbu og vesturströnd Bandaríkjanna. Afriku líka, tónlist frá Angóla. Til lukku-lagið sækir aftur í tíunda áratuginn, til nítján hundruð níutíu og eitthvað,“ segir hann. „En fólk þarf bara að hlusta á þetta held ég,“ segir Eyjó og hlær.

„Hiphop er svo opið. Undir því þaki er danstónlist og margt annað. Ég rappa og þetta er fjórir fjórðu og forritað eins og hophop. Og einhver afrísk kúbönsk sveifla.“

Mæðraveldið var stofnað árið 2017 og sendir frá sér vínylútgáfu með vorinu.

MYND/ADSEND

Eyjó hefur ekki gefið út sólóplötu undir merkjum Sesar A síðan árið 2008. „En ég gerði nokkur lög og spilaði á Secret Solstice 2015,“ segir hann.

„Þegar ég var að byrja var búið að finna upp netið og svona, en það þurfti að gefa út á disk eða vínyl. Ég og Erpur gerðum demó 1997 á íslensku og vorum búnir að taka eitthvað upp á spólu 1991 og svona. Svo kom Stormurinn á eftir logninu út 2001 sem var þá fyrsta rapp-platan á íslensku,“ segir Eyjó aðspurður um fyrstu skrefin í faginu. „Það er það fyrsta sem er gefið út. Og af því ég fékk ekki samning

bá stofnaði ég plötuútgáfu af því að það hafði enginn áhuga á að gefa út rapp á íslensku á sínum tíma,“ segir hann. En það breyttist svo sannarlega eins og dæmin sýna á vinsældarlistum síðustu ára, en íslenskt hiphop hefur verið vinsælasta tónlistarstefnan síðasta áratuginn. „Já eins og gerist í öllum löndum þar sem rappað er á frummálinu, það verður ofan á. Þó að fólk hafi ekki áhuga á tónlistinni þá hlustar fólk af því að það er á móðurmálinu, og tengir við það,“ segir Eyjó.

Aðspurður hvernig íslensk hiphop sена standi í dag, svarar hann. „Þegar ég var í menntaskóla, níutíu og eitthvað, þá var sveitaballatónlist það sem allir hlustuðu á. Í dag hefur hiphopið tekið við af þessu. Það eru börn að vaxa úr grasi sem hlusta ekki á tónlist með rafmagnsgítar, það er mjög fyndið. Eitthvað sem var óhugsandi á þeim tíma.

Eyjó, Þórdís og Margræti skipa Mæðraveldið.

Íslenskt hiphop hefur vaxið mjög mikið. Þessi Atlanta trap-hljómur er að verða búinn. Núna er ekki tómarúm, en ný staða. Við vitum ekki alveg hvað er að gerast næst,“ segir hann.

Hvað varðar ástæðurnar svarar Eyjó. „Ég held að það sé svo misjafnt hvernig fólk semur tónlist og texta. Það getur verið rosa auðvelt að gera

fyrstu plötuna, það er aðdragandi að því. En að halda áfram og þróa sig áfram getur tekið tíma. Ég held að þetta sé samblanda af því og að trap-hljómurinn hafi klárast. Svo getur verið að þetta blandist inn í annað og meira. En það kemur bara í ljós,“ svarar Eyjó.

Mæðraveldið stígur á stökk á Lemmy klukkan tíu í kvöld. ■

Sigurjón aðlagar þjófnað frá þjófi

ninarichter@frettabladid.is

„Þessi sýning hjá mér, CozyBoy, fjallar um þetta sem er stolin list, appropriation art,“ segir kvikmyndaframleiðandinn og listamaðurinn Sigurjón Sighvatsson.

Á annan í jólum í fyrra opnaði Sigurjón sýninguna Becoming Richard á 287 auglýsingaskiltum víðs vegar um Reykjavík. Nú hefur sýningin af útiskiltunum verið aðlöguð öðru rými og verið fundinn staður í mánuð, frá og með deginum í dag til áttunda janúar, í pop up-gallerí á Hafnartorgi.

„Þetta er svolítið tengt því sem við köllum ready made,“ segir Sigurjón og rifjar upp sambærileg verk Jeff Koons og Andy Warhol, þegar sá síðarnefndi tók ljósmynd af söngvaranum Prince, skar hana til og bjó til listaverk. Mál Prince-seríunnar þykir fordæmisgefandi í sambærilegum málum fyrir banda-

rískum dómstólum og enn er ekki útkljáð í dómkerfi vestra hvar línar liggur milli hugverka-þjófnaðar og sköpunar.

„Þessi listamaður sem ég tek frá heitir Richard Prince. Hann er þekktur fyrir málaferli þar sem hann hafði tekið ljósmyndir, sem ljósmyndari hafði tekið in the seventies fyrir Malboro-auglýsingar,“ segir Sigurjón. „Hann málaði þær án þess að gefa ljósmyndaranum kredit og ljósmyndarinn fór í mál. Hann settlaði þau málaferli sem þýddi að eitthvað var hann að viðurkenna fyrst að hann borgaði,“ segir Sigur-

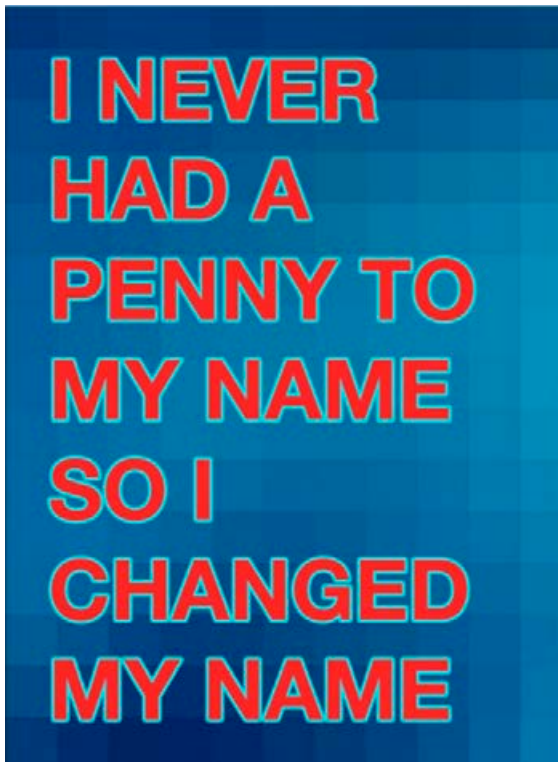

Sigurjón Sighvatsson

jón. „Ég tók textann frá honum og bjó til mín eigin verk.“

Í bæklingi viðburðarins segir að spurningin um höfund og höfundarrétt hafi líklega aldrei verið áleitinari en nú. Þar segir enn fremur: „Sannarlega hafa þessi varanlegu verk sterkari höfundareinkenni en þau upphaflegu. eru

slik einkenni næg til að hann geti kallað þau sín eigin eða eru þau bara ólistræn aðlögun að hinum upprunalegu verkum Prince sem eru þegar allt kemur til alls hreint ekki upprunaleg, sama hvað hann segir sjálfur?“ ■

Eitt af verkum CozyBoy sem sýnt er á Hafnartorgi í dag.

MYND/SKJÁSKOT

BAUHAUS®

OPNUNARTÍMAR

MÁNUDAGA-FÖSTUDAGA KL. 8:00-19:00
LAUGARDAGA KL. 10:00-18:00
SUNNU- OG HELGIDAGA KL. 10:00-18:00

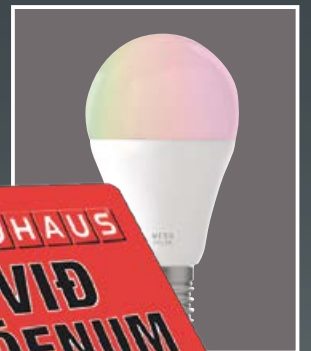

**ATHUGIÐ!
TILBOÐIN GILDA FRÁ
8.12 - 11.12**

20%

**AFSLÁTTUR AF ÖLLUM
SMART HOME LJÓSUM,
LÖMPUM OG
PHILIPS HUE**

MÍÐAÐ VIÐ ALMENNT VERÐ

**Við jöfnum
lægsta verðið** frá
samkeppnisaðilunum

Tilboðin gilda frá fimmtudeginum 8. desember til og með sunnudeginum 11. desember.
BAUHAUS REYKJAVÍK - Lambhagavegur 2-4 - 113 Reykjavík - 515-0800 - upplýsingar@bauhaus.is - www.bauhaus.is

Nafntogaðir gestir og tilnefningar fyrir helgina

Evrópsku kvikmyndaverðlaunin verða afhent um komandi helgi í Hörpu. Er þetta í fyrsta sinn sem verðlaunin verða afhent á Íslandi en það er gert í Berlín annað hvert ár og í evrópskri borg þess á milli. Að sögn skipuleggjenda er þetta í fyrsta sinn sem Íslendingar eru gestgjafar svokallaðs A-lista viðburðar.

ninarichter@frettabladid.is

Sjö hundruð erlendir gestir sækja landið heim auk heimspressunnar en skipuleggjendur búast við um 100 erlendum blaðamönnum á landinu í tengslum við viðburðinn.

Meðal erlendra gesta eru sænski leikstjórinn Ruben Östlund, leikstjóri hinnar geysivinsælu Triangle of Sadness sem hefur slegið í gegn hér á landi síðustu vikur, og er tilnefnd til verðlauna í nokkrum flokkum. Auk hans mæta þrír leikarar úr leikhópnum og þar á meðal Zlato Buric sem hlýtur tilnefningu á verðlauninum sem besti leikarinn.

Franska leikkonan Léa Seydoux úr Bond-myndinni No Time to Die og Inglorious Basterds eftir Quentin Tarantino er einnig væntanleg til landsins um helgina. Hún er tilnefnd sem besta leikkona ársins fyrir leik í aðalhlutverki, fyrir leik í myndinni One Fine Morning

Ilmur Kristjánsdóttir leikkona og listamaðurinn Huggleikur Dagsson verða kynnar á sviðinu í Eldborg.

Meðal annarra kynna má nefna danska leikarann Nikolaj Coster-

Sjö hundruð erlendir gestir sækja kvikmyndaverðlaunahátíðina hingað til lands og samkvæmt skipuleggjendum verða hundrað meðlimir heimspressunnar viðstaddir viðburðinn.

Waldau sem landsmenn þekkja helst úr hlutverki Jamie Lannister úr HBO-þáttunum Game of Thrones.

Sinfóníuhljómsveit Íslands, INNI music og GusGus sjá um tónlistarflutning.

Í fréttatilkynningu er Evrópsku kvikmyndaakademiunni svo lýst, að hún leitist við að styðja og tengja saman 4.400 meðlimi sína ásamt því að kynna verk þeirra. „Markmiðið er að miðla þekkingu og fræða áhorfendur á öllum aldri um evrópska kvikmyndagerð. Verðlaunin eru þau þekktustu og virtustu í evrópskri kvikmyndagerð og verða í beinni útsendingu í 24 löndum á laugardagskvöldið.“ ■

Verðlaunagripir frá Evrópsku kvikmyndaverðlauninum 2021.

FRÉTTABLAÐIÐ/GETTY

Besta myndin

- **Alcarrás** – Spánn og Ítalía
- **Close** – Belgía, Frakkland og Holland
- **Corsage** – Austurríki, Lúxemborg, Þýskaland og Frakkland
- **Holy Spider** – Danmörk, Þýskaland, Svíþjóð og Frakkland
- **Triangle of Sadness** – Svíþjóð, Þýskaland, Frakkland, Bretland

Besta gamanmyndin

- **Cop Secret/Leynilögga** – Ísland
- **The Divide/La Fracture** – France
- **The Good Boss/El Buen Patrón** – Spánn

European discovery – Prix fipresci

- **107 Mothers/Cenzorka** – Slóvakía, Tékkland og Úkraína
- **Love According to Dalva** – Belgía og Frakkland
- **Other People/Inni Ludzie** – Pólland og Frakkland
- **Pamfir** – Úkraína, Frakkland, Pólland, Þýskaland og Chile
- **Small Body/Piccolo Corpo** – Ítalía, Frakkland, Slóvenía
- **Sonne** – Austurríki

Evrópsk heimildarmynd

- **A house made of splinters** – Danmörk, Svíþjóð, Finnland, Úkraína
- **Girl Gang** – Sviss
- **Mariupolis 2** – Litáen, Frakkland og Þýskaland
- **The Balcony Movie/Film Balkonowy** – Pólland
- **The March on Rome /Marcia Su Roma** – Ítalía

Ofurstjarnan Penelope Cruz er tilnefnd í ár.
FRÉTTABLAÐIÐ/GETTY

Evrópskar teiknaðar myndir

- **Little Nicholas happy as can be** – Frakkland, Lúxemborg
- **My Love affair with marriage** – Lettland, Bandaríkin, Lúxemborg
- **My Neighbor's Neighbors** – Frakkland
- **No dogs or Italians allowed** – Frakkland, Ítalía, Belgía, Sviss, Portúgal
- **Oink/Knor** – Holland, Belgía

Evrópskar stuttmyndir

- **Granny's sexual life** – Slóvenía, Frakkland
- **Ice Merchants** – Portúgal, Frakkland
- **Love, dad** – Tékkland, Slóvakía
- **Techno, mama** – Litáen
- **Will my parents come to see me** – Austurríki, Þýskaland, Sómalía

Evrópskur leikstjóri ársins

- **Jerzy Skolimowski** fyrir kvikmyndina Eo
- **Lukas Dhont** fyrir kvikmyndina Close
- **Marie Kreutzer** fyrir kvikmyndina Corsage
- **Ali Abbasi** fyrir kvikmyndina Holy Spider
- **Alice Diop** fyrir kvikmyndina Saint Omer
- **Ruben Östlund** fyrir kvikmyndina Triangle of Sadness

Evrópska leikkona ársins

- **Vicky Krieps** fyrir Corsage
- **Zar Amir Ebrahimi** fyrir kvikmyndina Holy Spider
- **Léa Seydoux** fyrir kvikmyndina One Fine Morning
- **Penélope Cruz** fyrir kvikmyndina Parallel Mothers
- **Meltem Kaptan** fyrir kvikmyndina Rabiye kurnaz vs. George W. Bush

Evrópski leikari ársins

- **Paul Mescal** fyrir After Sun
- **Eden Dambrine** fyrir Close
- **Elliott Crosset Hove** fyrir Volaða land
- **Pierfrancesco Favino** fyrir Nostalgia
- **Zlatko Buric** fyrir Triangle of Sadness

Evrópska handrit ársins

- **Angelo Tjissens og Lukas Dhont** fyrir Close
- **Arnau Vilaró og Carla Simón** fyrir Alcarrás
- **Kenneth Branagh** fyrir Belfast
- **Afshin Karman Bahrami og Ali Abbasi** fyrir Holy Spider
- **Ruben Östlund** fyrir Triangle of Sadness.

Freequent jakkar

Kr. 12.990.-
Str. S-XXL

Við erum á Facebook

Bæjarlind 6 • S. 554 7030

Lúffur og hanskar
Verð frá 2.995,-

Mammut Nordic
Down 3 season
Léttur og hlýr dúnpoki
Verð 55.995,-

Nortec Alp 2.0
Flottir alhliða hálkubroddar
Verð 9.595,-

Sniðugar Jólagjafir

Mammut Alto Guide HS
3 laga Mammut DryTech Pro
Verð 49.995,-

Head Skíðagleraugu
Mikið úrval af skíðagleraugum á
alla fjölskylduna.

Head Mojo
Skíðahjálmur barna
Verð 9.995,-

Princeton Tec ReFuel
Frábært hlaupa- og
skíðagönguljós
Verð 5.995,-

Ulvang Maristua
Hlýr og góður ullarbolur.
Verð 14.995,-

Skijack
Ómissandi í bílskúrinn
Geymir 2-5 pör af skíðum
Verð 10.995,-

Coxa Thermo Case
Einangrunarpoki fyrir
snjallsíma
Verð 2.995,-

Mammut Sapuen High GTX
Frábærir skór fyrir veturinn
Verð 33.995,- **23.797,-**
30% afsláttur

Mammut Litium 20
Léttur og þægilegur bakpoki
Verð 20.995,-

20%
afsláttur
af öllum
bretta- og
skíðapökkum

Mammut Ducan 24L
Rúmgóður bakpoki í dagsferðir
Verð 23.995,-

Northug Sunsetter
Frábær í útivistina
Verð 14.995,-

Swix Tradition Light Beanie
Klassísk skíðagönguhúfa
Verð 5.595,-

Swix Blizzard
Hlújar Lúffur með
góðu gripi
Verð 8.995,-

Head Shape VR Skíðapakki
Skíði bindingar og skór
Verð 100.995,- **75.743,-**
25% afsláttur

Allir brettapakkar
20% afsláttur
Bretti, bindingar og skór

Swix Cross Jacket
Mikið úrval af
skíðagöngujökkum

Kíktu á úrvalið í vefverslun á www.everest.is

HEAD
NORTHUG

Everest

Þessi goblin Marvel-heimsins er grænn en ekki vænn.

Goblin Mode valið orð ársins

ragnarjon@frettabladid.is

Fyrsta orð ársins á vegum Oxford-orðabókarinnar hefur verið valið og er það orðið „Goblin mode“. Vissulega eru það tvö orð en Oxford-orðabókin hefur áður gefið út að orð ársins þurfi ekki að vera eitt orð heldur geti einnig verið hugtak eða slangur.

Fólki hefur þó reynst erfitt að skilgreina hvað orðið þýðir en það er slangur sem merkir sérstaklega letilega ástand sem einnig einkennist af græðgi. Þá merki hugtakið einnig andfélagslega hegðun og minnkuð samskipti við aðra.

Orðið á sér ekki beina hliðstæðu í íslensku en Leppalúði hefur verið nefndur sem aðili í íslenskum þjóðsögum sem kjarnar þá hegðun sem hugtakið lýsir. Þó væri hægt að nefna orðið haugshátt sem líklega hliðstæðu.

Starfsfólk Oxford segir að notkun á Goblin mode hafi færst mikið í aukana á þessu ári en talið er að notkun á því hafi byrjað á netinu í kringum árið 2009.

Talið er að aukning í notkun á orðinu hafi komið til eftir að takmarkanir á tímum Covid-19 voru felldar niður en fólk átt erfitt með að aðlagast venjulegu lífi aftur.

Því hafi verið mikil löngun hjá mörgum til að fara í „drýsilham“ eða „púkaham“ og liggja í leti og borða óholla fæðu. Fólk sé þannig að leyfa sínum innri djöflum að leika lausum hala.

Þátttakendur völdu á milli þriggja orða eða myllumerkja sem tilnefnd voru. Önnur orð sem komust hátt voru Metaverse sem stendur fyrir sýndarveruleika sem samfélagsmiðillinn Meta er með í hönnun og lenti það í öðru sæti. Þá lenti myllumerkið #IStandWith eða #ÉgStend-Með í þriðja sæti.

Þetta er í fyrsta sinn sem almenníngi er leyft með einhverjum hætti að taka þátt í vali á orði ársins og var þátttaka vonum framár að sögn starfsmanna Oxford. ■

Denise Richards var ein skærasta stjarna kvikmyndanna á níunda áratugnum.

Kraftmiklar konur heiðraðar á galakvöldi

Margar af skærustu stjörnum skemmtanaíðnaðarins vestanhafs voru samankomnar á heiðurs-galakvöldi The Hollywood Reporter í gærkvöldi.

ninarichter@frettabladid.is

Meðal gesta voru ofurstjarnan Kim Kardashian og leikkonan Charlize Theron, sú síðarnefnda sérstaklega heiðruð við þetta tilefni, fyrir framlag sitt til kvikmyndalistarinnar.

Rótgróið bransatímarit
The Hollywood Reporter, skammtafrættisblaðið THR, er bandarískt tímarit sem kemur út í prent- og vefformi. Tímaritið leggur áherslu á umfjöllun um skemmtanabrans-

ann, kvikmyndir, sjónvarp og afþreyingu í allri sinni dýrd. Tímaritið á sér langa sögu og var stofnað árið 1930, upphaflega með áherslu á viðskipti í kvikmyndaborginni.

Fyrstu starfsárin einkenndust af hatrömmum málaferlum af hálfu keppinautarins Variety, sem sökuðu The Hollywood Reporter um ritstuld. Stofnandi blaðsins og fyrsti ritstjóri, William Wilkenson, varð náinn vinur auðjefsins og ævintýramannsins Howard Hughes, sem reyndist heppilegt á fyrstu áratugum blaðsins.

Blaðið hefur síðan farið í gegnum nokkur eigendaskipti og heyrir í dag undir Penske Industries sem fara meðal annars með rekstur Variety, The Rolling Stone og fleiri þekktra tímarita. ■

Heidi Klum er fyrsti þjóðverjinn sem situr fyrir hjá Victoria's Secret nærfatarisanum. FRÉTTABLAÐIÐ/GETTY

Addison Rae er einn tekjuhæsti TikTokari sögunnar.

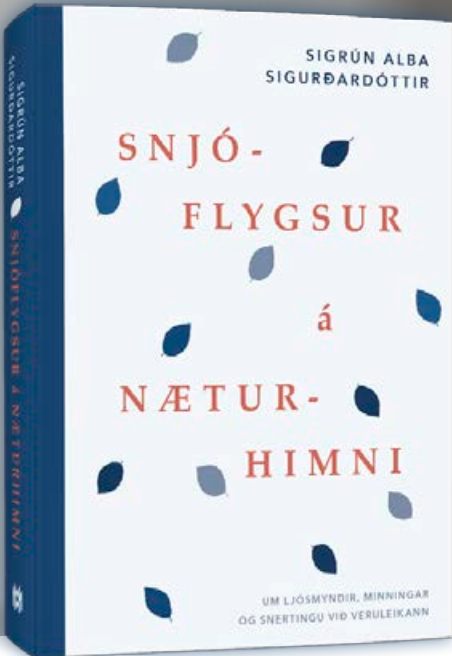
Janelle Monáe hefur verið tilnefnd til Grammy verðlauna átta sinnum.

Jamie King sló í gegn í stórmyndinni Pearl Harbor árið 2001.

Setur heiminn í nýtt samhengi

Einstök bók um ljósmyndir,
minningar og snertingu við
veruleikann eftir Sigrúnu
Ölbu Sigurðardóttur.

TIL HAMINGJU!

Við óskum höfundunum til hamingju með tilnefningarnar til Fjöruverðlaunanna

FAGURBÓKMENNTIR

Kristín Eiríksdóttir

Gerður Kristný

FRÆÐIBÆKUR OG RIT ALMENNS EÐLIS

Sigríður Víðis Jónsdóttir

BARNA- OG UNGMENNABÆKUR

Arndís Þórarinsdóttir

 LANDSINS MESTA ÚRVAL BÓKA

Bókabúð Forlagsins | Fiskislóð 39 | Opið 10–19 alla daga til jóla | www.forlagid.is

TAXI

{ EKKI MISSA AF ÞESSU }

REYKJAVÍK | AKUREYRI | ÍSAFJÖRÐUR

NATURES REST LUXURY

heilsudýna og stillanlegur botn

Þráðlaus fjarstýring með 2 minnisstillingum fylgir.
Verðdæmi: 160 x 200: 449.800 kr.

Nú **360.489 kr.**

LICATA

Tungusófi

Hægra eða vinstra horn. Kentucky koníakslitað bonded leður. 265 x 164 x 82 cm. Verð **269.900 kr.**

Nú **215.920 kr.**

DORMA HOME

sængurföt

Ýmsar gerðir. Verð 10.990 kr.

Nú **8.792 kr.**

Afgreiðslutími Rvk
Mán. til fös. kl. 11-18
Laugardaga kl. 11-17

Holtagörðum, Reykjavík
512 6800
Smáratorgi, Kópavogi
512 6800

Dalsbraut 1, Akureyri
558 1100
Skeiði 1, Ísafirði
456 4566

Verð og vöruupplýsingar í auglýsingunni
eru birtar með fyrirvara um prentvillur.

AF ÖLLUM VÖRUM*

8. - 12. DESEMBER

NATURES REST LUXURY

heilsudýna og botn
Gormakerfið er gert úr tvíhertu stáli með mikinn og góðan stuðning. 180 x 200: 144.900 kr.

Nú **116.862 kr.**

CANNES

hægindastóll
Hægindastóll og skammel.
Ýmsir litir. 199.990 kr.

Nú **161.292 kr.**

OPUS U-sófi

Dökkgrátt áklæði. Ópið hægra eða vinstra horn.
335 x 227 x 90 cm.
359.900 kr.

Nú **290.259 kr.**

*Taxfree tilboðið jafngildir 19,35% afslætti. Gildir ekki ofan á önnur tilboð, Simba eða af sérpöntunum. Að sjálfsögðu fær ríkissjóður virðisaukaskatt af söluverði. Afslátturinn er alfarið á kostnað Dorma.

DORMA

Láttu drauminn rætast

Bakþankar

Kolbeins Marteinsonar

Hundrað ára

Það var gæfa að móðir mín skyldi eignast mig 19 ára gömul. Sökum ungs aldurs hennar ólst ég upp fyrstu ár mín hjá ömmu minni, Þóru Helgadóttur. Hún varð fyrir vikið gríðarstór hluti af lífi mínu sem amma, uppalandi og leiðtogi. Í daglegum samskiptum var lagður grunnur að örjúfalegum böndum sem héldust allt til andláts hennar árið 1996. Við bjuggum líka skammt frá þannig að samskipti voru alla tíð mikil. Eitt það síðasta sem hún gerði daginn sem hún dó, áður en hún hvarf í móðu verkjalyfja sárþjáð af krabbameini, var að hringja til Danmerkur þar sem ég bjó. Hún vildi kveðja mig og brýna fyrir mér að ég hefði val um hvaða stefnu líf mitt myndi taka. Ég hugsa að hún hafi haft af mér áhyggjur sem voru kannski ekki alveg óþarfar.

Við hittumst í síðustu viku stórfjölskyldan og fögnuðum því að amma Þóra hefði orðið 100 ára. Það var falleg og skemmtileg stund. Ég er samt ekkert viss um að amma hefði kært sig um að verða svona gömul með öllum þeim takmörkunum sem geta fylgt hárrí elli. Við grínudumst líka með að væri hún enn á lífi væri hún örugglega líka búin að gera okkur, afkomendur sína, alla gráhærða. Eftir stendur þó, að líf sem enn er fagnað áratugum eftir að því lauk, er líf sem var vel lifað.

Fyrir mig skiptir þó mestu sú virðing, vinátta og óbilandi trú sem amma hafði á mér. Það er eitt besta veganesti sem ég fékk út í lífið og veitir mér styrk á hverjum degi. En kannski er besta lexían sú að ég ætla að verða jafngóður afi ef til þess kemur fyrir mín barnabörn og hún var amma fyrir mig. Þá kannski muna þau eftir mér þegar ég verð 100 ára. ■

Allt fyrir veisluna

Skreytingar
Borðbúnaður
Búningar
Tækjaleiga

Faxafeni 11 • Sími 534 0534

Jólatréni eru komin

Það er eitthvað við lyktina af grenitréjum. Sumir elska að skreyta það á meðan öðrum finnst skemmtilegast að velja það. Öll okkar tré eru sérválin og ættu því öll að geta fundið sitt fullkomna jólatré.

Nordmannspinur

125-150 CM
5.995

150-175 CM
6.995

175-200 CM
7.995

Stafafura frá Skógræktinni

100-150 CM
5.995

150-200 CM
6.995

200-250 CM
7.995

25% afsláttur af öllum kósí- og jólavörum

SAMAN Í 60 ÁR

BYKO